

Kuntalehti

Marraskuu 2025

Oona Airola ja
Lapin filmit

Päättävät elimet
jalkautui

**Maija Kajannon
uskomaton paikka**

MacBook Air. Nopea. Kepeä. Upea työkone.

Reilusti alle tuhannen euron hintaluokassa.

MacBook Air

Loistavan Liquid Retina -näytön, jopa 18 tunnin akunkeston, sekä ohuen ja kannettavan rakenteensa ansiosta MacBook Air on tehty kestävämmän ja suoriutumaan työstä kuin työstä – toimistossa tai tien päällä. Microsoft 365, Adobe Creative Cloud ja Google Workspace toimivat salamannopeasti macOS:ssä. Atean Apple-asiantuntijat auttavat tuomaan Apple-laitteet osaksi organisaatiosi arkipäivää.

Haluaisitko Macin työkoneeksi? Skannaa koodi ja tutustu Atean palveluihin.

Premium
Business Partner

ATEA

Kuva: Markus Sommers

Turun tunnin juna etenee suunnitellusti

Länsirata Oy:n toimitusjohtaja **Pekka Ottavainen** kertoo aiemmin Turun tunnin junana tunnetun hankkeen etenevän raiteillaan.

– Käynnissä oleva suunnitteluhanke etenee aikataulun mukaisesti.

Länsirata on Helsingin ja Turun välille kaavailtu junayhteys.

– Valmistaudumme hankkeen seuraavaan vaiheeseen, josta odotamme omistajien päätöksiä vielä kuluvan vuoden aikana.

Osakaskunnat ovat Turku, Espoo, Salo, Lohja, Vihti ja Kirkkonummi.

Kunnat ovat päässeet alustavaan sopuun länsiradan rakentamisen rahoitusosuuksista. Virkajohdon neuvottelutulos on vielä hyväksyttävä kuntien päätöksenteossa.

– Yhtiöllä on vahva luottamus siihen, että omistajat löytävät sopivimman tavan edetä hankkeessa loppuvuoden aikana.

Jouni Lampinen

Kuva: Ella Karttunen, Museokortti

Joka toinen museo kuntastrategiassa

Noin joka toinen museonjohtaja kertoo, että museo on mukana kunnan nykyisessä strategiassa, selviää Museoliiton tuoreesta Museobarometri-kyselystä.

– Museot ovat kunnille merkittäviä investointeja, jotka palautuvat taloudellisina, sosiaalisina ja kulttuurisina hyötyinä, Museoliiton toimitusjohtaja **Petra Havu** sanoo.

Museoiden asemaa kuntastrategioissa puolustaa se, että ne houkuttelevat vuosittain yli 8 miljoonaa kävijää, joiden kulutus paikkakunnilla on arviolta jopa 540 miljoonaa euroa.

Lisäksi liiton mukaan museot tukevat osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, joten niiden paikka on kunnallisissa kulttuurihyvinvointisuunnitelmissa sekä hyvinvointikertomuksissa.

Jouni Lampinen

Helsingin silmin Koko Suomesta

Henrika Nybondas-Kangas on motivoitunut. Nybondas-Kangas on Kunta- ja hyvinvointialue-työntekijä KT:n viime keväänä valittu toimitusjohtaja, joka näkee työmarkkinatyössä paljon kiehtovaa. Eniten jäi hänen puheistaan mieleen innostuksen ohella työelämän kehittäminen.

KT:n toimitusjohtajan haastattelu on yksi tämän lehden kantavista jutuksista. Jokainen lehti sisältää yhden ison henkilöhaastattelun, jossa henkilön kautta puhutaan suomalaisesta yhteiskunnasta, kunnista, taloudesta ja sitten tietysti kyseisen henkilön tavasta tehdä työtä, ajatella, nähdä maailma.

Tässä Kuntalehdessä päästään tutustumaan myös toiseen Helsingissä asuvaan vaikuttajaan. Sellaiseksi voi kutsua erittäin suosittua kirjailijaa **Maija Kajantoa**, joka kertoo omista lempipaikoistaan ja elämänsä merkittävimmistä paikkakunnista. Tämän syksyn uusi sarja ”Viisi kysymystä” on tuonut mahdollisuuden esitellä suomalaisia kuntia ja kyliä, joista löytyy kiehtovia luonnehdintoja eri puolilla Suomea sijaitsevista kohteista.

Kuntalehti kertoo asioista ihmisten kautta, mutta myös taustoja ja analyysyjä kirjoittaen. Sinä lukijana olet tärkeässä roolissa myös silloin, kun lähetät meille mielipidekirjoituksia.

Tiina Ojut

Tiina Ojutkangas
Päätoimittaja

Kuukauden luetuimmat

1. TYÖPAIKKAUUTISET
Päijät-Hämeen maakuntajohtajan virkaan 9 hakijaa

2. TYÖPAIKKAUUTISET
13 hakijaa havittelee Pirkanmaan hyvinvointialueen hallintojohtajan virkaa

3. SOTE
Isojoen päätös palauttaa lääkäripalvelut kuntaan omilla rahoillaan herättää muissa kunnissa keskustelua, arvioi Minna Korkiakoski-Västi

KUNTALEHTI 9/2025 Parempia päätöksiä tiedolla ja kohtaamisilla.

108. vuosikerta
ISSN 1236-0066
Aikakausmedian jäsen

JULKAISIJA
KL-Kustannus Oy

Postiosoite
Kuntatalo,
Toinen linja 14
00530 Helsinki

PÄÄTOIMITTAJA
Tiina Ojutkangas

TAITTO JA ULKOASU
KRUT, krut.fi

KANSI
Markus Sommers

Juttuvinkit, tiedotteet ja mielipiteet
toimitus@kuntalehti.fi

Onko jutussa virhe?
Lehti korjaa olennaiset asiavirheet viipymättä.
Oikaisupyynnöt:
toimitus@kuntalehti.fi

ILMOITUKSET
Mediakortti:
kuntalehti.fi/mediakortti
Työpaikkailmoitukset:
asiakaspalvelu@kuntalehti.fi

Mainosmyynti
Marianne Lohilahti
Puh. 040 708 6640
marianne.lohilahti@kuntalehti.fi

Inkeri Valtonen
Puh. 040 717 8614
inker.valtonen@dorimedia.fi

Painopaikka
PunaMusta Oy

TILAUKSET
kuntalehti.fi/tilaa
kuntalehti@atex.com
Puh. 03 4246 5375

KT:n toimitusjohtaja Henrika Nybondas-Kangas näkee julkisen puolen työpaikoissa ja johtamisessa mahdollisuuksia. Jokainen vaikuttaa mielikuviin.

20

Kuva: Laura Oja

Sisällys

- 6 Helsinki ja Pirkkala
asuntoluokituksen kärkekaksikko
- 8 NÄKÖKULMA
Yhteistyön alkuvuosina
haasteita ja onnistumisia
- 10 Töitä ja valintoja
- 11 KOLUMNI
Luotatko minuun, kysyy sote
- 12 Uutiset
- 15 PÄÄKIRJOITUS
Päättäjän tehtävä on vaativa
- 16 Pesä tapahtumille: Tampere
- 20 Kokenut neuvottelija jatkaa,
kunnes tulosta tulee
- 26 Isot jäävät yhtiöihin ja pienet ovat pulassa
- 29 Kunnon digikehitystä
- 33 KUNTAJOHTAJAN BLOGI
Kuuma peruna: Kuntien eriytyminen jatkuu
- 34 Uusia Hollywoodeja kasvaa Suomen kuntiin
- 37 Paikallisia ei jätetä tekemisen ulkopuolelle
- 40 Pian haetaan yhteistä säveltä
- 41 Mielipiteet
- 43 KUNTALEHTI KYSY
Mistä saat voimia tähän aikaan vuodesta?
- 44 Mielipiteet + Somessa
- 46 Myös kokoaikaisella
puheenjohtajalla pitää kiirettä
- 48 "Ilmastoestämisestä puhutaan liian vähän"
- 50 Isä ja ekonomisti on ylpeä kotikaupungistaan
- 54 VIISI KYSYMYSTÄ
"Olin aivan ihastunut, miten mainio paikka!"
- 56 PÄÄTTÄVÄT ELIMET
Kuntajohtajat kehuvat omaansa
- 58 LAKIA LUKIEN
Rakennetun ympäristön
lakien uudistamisessa 1+1=4
- 59 Ristikko

11

Jos usko sosiaali- ja terveydenhuoltoon rapautuu, se voi murentaa koko yhteiskunnan legitimitettä, kirjoittaa Elli Aaltonen kolumnissaan.
Kuva: Timo Seppäläinen

50

Vantaan kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Sakari Rokkanen on päättäjä ja perheenisä.
Kuva: Timo Seppäläinen

”

34 Netflixin filmin kuvaukset
tehtiin pääosin täällä
Nurmeksessa.
Ja sehän herätti valtavan
kiinnostuksen.

Nurmeksien kaupunginjohtaja Pasi Parkkinen Kuntalehdessä.

Helsinki ja Pirkkala asuntoluokituksen kärkikaksikko

Hypon asuntoluottoluokitus nostaa 13 kaupunkia ja kuntaa asunnonomistajan A-luokkaan.

Teksti Jouni Lampinen

Asuntomarkkinoiden A-ryhmän muodostavat Helsinki, Pirkkala, Espoo, Kempele, Lempäälä, Tampere, Kangasala, Kauniainen, Kirkkonummi, Naantali, Oulu, Turku ja Ylöjärvi.

Suuren keskuskaupungin ympärille rakentuvat vireät kehyskunnat muodostavat yhdessä vahvan yhtälön asuntomarkkinoilla.

Erityismaininnan edellä mainitusta ryhmästä ansaitsevat ainoina positiiviseen A-luokkaan yltävät Helsinki ja Tampereen ratikan laajenemiseen valmistautuva Pirkkala. Toisin sanoin Helsinki ja Pirkkala saivat kaikista muista poikkeavasti plusmerkkinen A-kirjaimen.

Luokitustiedot löytyvät Hypon alueellisten asuntomarkkinoiden riskejä ja näkymiä kuvaavasta katsauksesta. Asuntorahoitukseen erikoistuneen luottolaitoksen pääekonomisti **Juho Keskinen** sanoo, että A-luokan alueita yhdistää voimakas väestönkasvu.

– Ja myös keskimääräistä korkeampi korkeakoulutetun väestön sekä nuorten ja nuorten naisten osuus.

Suomen väestö kasvoi viime vuonna 0,6 prosentilla, ja lisäys keskittyi pääkaupunkiseudulle sekä Tampere–Turku-vyöhykkeelle. Myös Oulu, Kuopio, Jyväskylä ja Vaasa vahvistuivat.

Alakuloa Tikkurilassa

Asuntomarkkinat eroavat merkittävästi paitsi kunta-alueiden välillä myös kuntien sisällä.

– Tarkastelu osoittaa, että pienetkin asiat vaikuttavat alueiden houkuttelevuuteen, mutta pitkän aikavälin tarkastelussa tärkeäksi nousevat tutusti kasvu ja kehitys, asuntojen koko ja energiatehokkuus. Samoin liikenneyhteydet ovat tärkeässä roolissa, Hypon Keskinen kuvailee.

Hypon katsauksen mukaan vuokramarkkinoiden alakulo painaa esimerkiksi sijoittajavetoista Tikkurilaa, vaikka keskus saakin yhden A:n verrattuna koko Vantaan BBB:hen.

– Suurista kaupungeista korkojen nousu iski kenties voimakkaimmin Vantaalla, jossa kauppamäärät putosivat pahimmillaan alle puoleen koronavuodesta edeltäneestä tasosta. Väestönkasvu korjaa kuoppaa, mutta maahanmuuttajat kysyvät samalla isompia asuntoja, Keskinen sanoo.

Vieraskielisten tarpeet

Nyt nähdään se, että asumisen suuret kysymykset kietoutuvat yhä vahvemmin siihen, millaisia tarpeita näkee väestönkasvu kannatteleva vieraskielinen väestönosa.

– Tarve nykyistä suuremmille uusille asunnoille

HYPON

■ Hypo on konserni. Sen ytimenä toimii Suomen Hypoteekkiyhdistys, vuonna 1860 perustettu Suomen vanhin yksityinen ja valtakunnallinen luottolaitos.

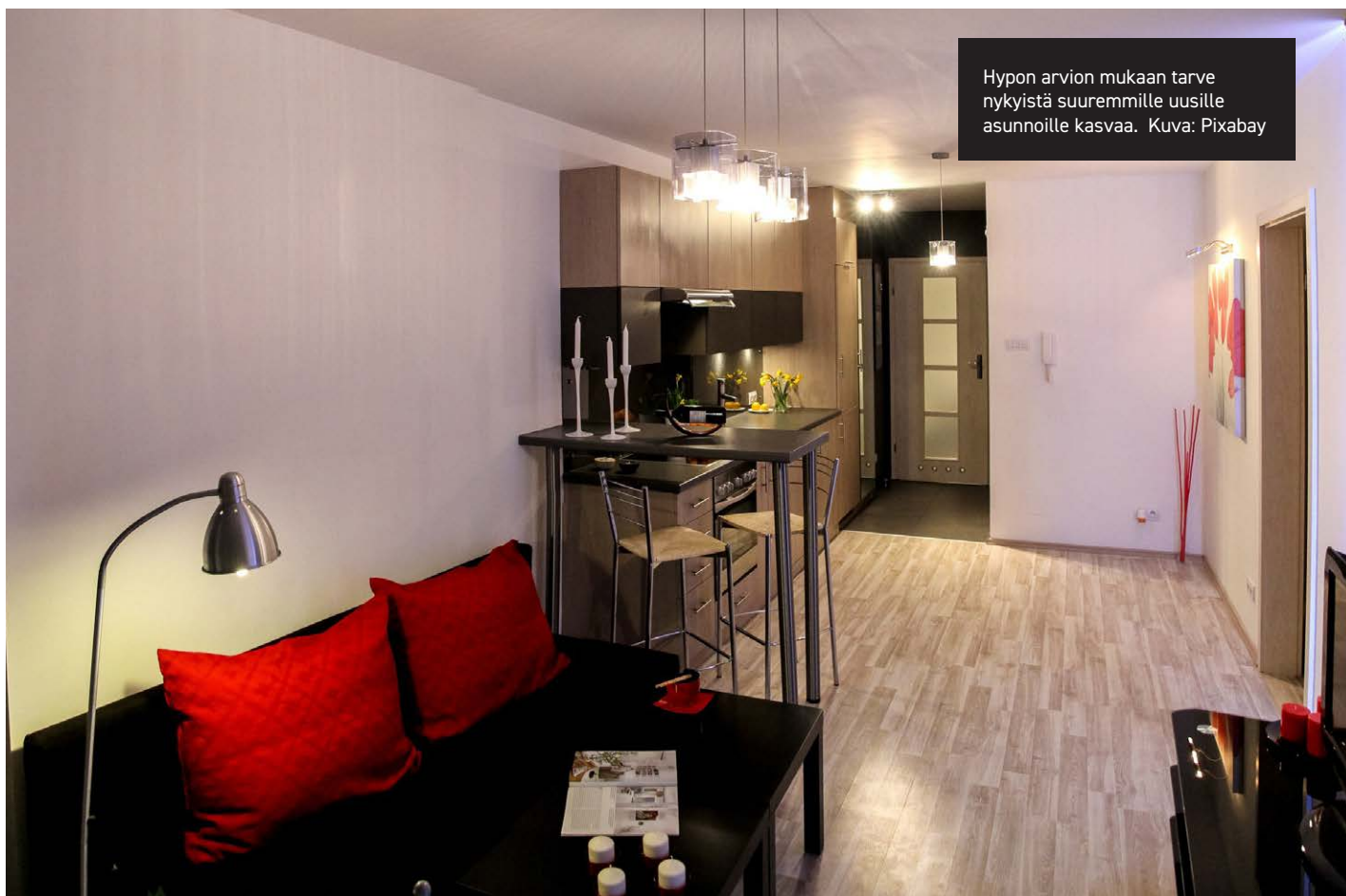
■ Konserniin kuuluu myös talletuspankki Suomen AsuntoHypoPankki Oy.

■ Finanssivalvonta valvoo Hypon koko toimintaa.

Lähde: hypo.fi

Tarve nykyistä suuremmille uusille asunnoille kasvaa.

kasvaa, ja riittävän rakentamisen edellytysten turvaaminen avaa muuttoketjuja vieraskieliselle väestölle, jonka toiveissa on siirtyä asumaan lähemmäs keskustoja.

– Suurista kaupungeista Tampereen kasvu nojaa vielä tällä hetkellä eniten maan sisäiseen muuttoliikkeeseen, mutta jatkossa maahanmuuton merkitys korostuu sielläkin, Keskinen jatkaa.

Rankkasateet yleistyvät

Hypo-luokituksen tämänvuotisessa päivityksessä ympäristöriskien arviointi on tarkentunut koskemaan aiempien makean veden ja merivesitulvien lisäksi myös hulevesialueita.

– Kun sään ääri-ilmiöt yleistyvät, rahoittaja, asunnon omistaja, kuntapäättäjä ja lainsäätäjät ovat yhä kiinnostuneempia myös rankkasateiden ja sulamisvesien aiheuttamista hulevesitulvista ja niille osuvasta kiinteistökannasta, Hypön Keskinen huomauttaa.

Hypön laskelmien mukaan noin viisi prosenttia asuineliöistä sijaitsee hulevesiin perustuvalla tulvariskialueella.

Hulevesiriskit ovat ymmärrettävästi keskimääräistä korkeammat suurissa kaupungeissa, joissa on paljon asfalttipintaa ja kiinteistöjä tiiviisti pienellä alueella.

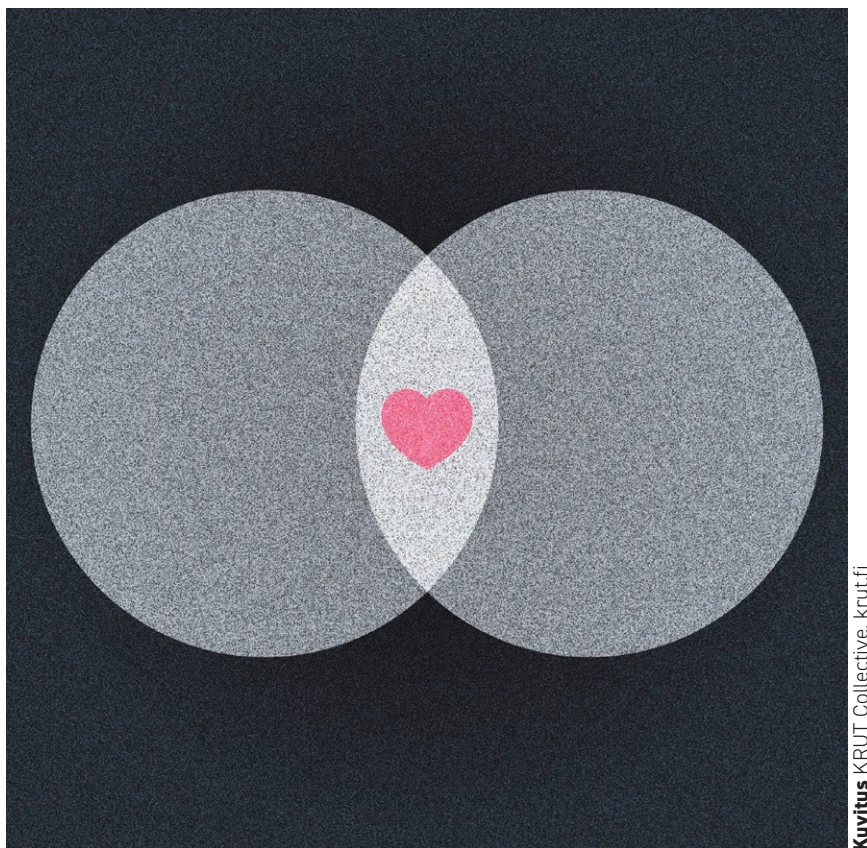
Yllättäen korkein osuus riskineliöistä sijaitsee kuitenkin Ilomantsissa, jossa keskusta-alueen kiinteistöistä peräti 28 prosenttia on korkean tulvariskin alueella.

MAINOS

BETONIPAINOT

JB JA-KO BETONI

(06) 824 2700
jakobetoni.fi

Yhteistyön alkuvuosina haasteita ja onnistumisia

Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyön rakentumista ovat haastaneet kolmen ensimmäisen toimintavuoden aikana muun muassa erilaiset vastuunjako-, kiinteistö- ja palveluverkkokysymykset sekä synkät talousnäkymät.

Hyvinvointialueet ovat toimineet pian kolme vuotta. Alkuvuodet eivät ole olleet helppoja. Hallintohistoriamme suurin muutos on toteutettu yhteiskunnallisesti haastavana aikana: koronapandemiasta toipuminen, uudenlainen turvallisuustilanne ja kiristynyt talous ovat luoneet oman lisänsä jo muutenkin haastavalle uudistukselle.

Suomeen syntyi hyvinvointialueuudistuksen myötä uudenlainen kolmitasoinen hallintorakenne. Voidaan kuitenkin perustellusti kysyä: syntyikö uudistuksessa uusia itsehallinnollisia toimijoita? Valtion ohjaus hyvinvointialueisiin on lainsäädännön ja rahoituksen kautta vahva ja hyvinvointialueiden toimintaa on rakennettu tiukoissa kehyksissä. Muutoksella on ollut jo alkuvuosien aikana monenlaisia vaikutuksia yhteiskuntaan.

Asukkaiden näkökulmasta on ydintärkeää, että kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö toimii. Asukkaiden sujuvat palvelupolut edellyttävät hyvää yhteistyötä toiminnan eri osa-alueilla. Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyön osalta puhe on kuitenkin pyörinyt paljon ongelmassa ja jännitteissä. Yhdyspinnoista on tullut paikoin rajapintoja ja valitettavasti tunnistettavissa on myös riitapintoja. Miksi näin?

Yhteistyön alkuvuodet eivät olleet helppoja

Yhteistyön alkuvaiheessa kunnat kokivat haasteeksi sen, ettei hyvinvointialueilla ollut riittävästi aikaa yhteistyön rakentamiseen. Organisaatioiden rakentaminen vei aikaa ja huomio kohdistui sisäisiin asioihin. Kunnissa ei aina tiedetty, kenen kanssa yhteistyötä tulisi tehdä. Pikkuhiljaa ns. vastinparit löytyivät ja myös säännöllisiä kokouksia alkoi olla enemmän.

Seuraava haaste syntyi hyvinvointialueiden palveluverkkovalmistelusta, joka on aiheuttanut runsaasti jännitteitä. Käytännössä kyse oli ja on edelleen siitä, millaiset sosiaali- ja terveyspalvelut kussakin kunnassa jatkossa on: suljetaanko kunnasta yksiköitä, kavennetaanko palveluvalikkoa tai aukioaloja eli miten saavutettavia ja saatavia sote-palvelut asukkaille ovat. Asia on kunnille tärkeä elinvoimaisuudenkin näkö-

kulmasta. Kuntajohto olisi monella alueella toivonut hyvinvointialueelta avoimempaa viestintää asiasta. Tästä on otettu alueilla ainakin osin opiksi.

Palveluverkkomuutoksiin liittyy läheisesti myös sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kiinteistöt, joiden vuokrasopimuksiin liittyneet kiistat ovat aiheuttaneet jopa niitä riitapintoja erityisesti ylimmän johdon välille. Sote-kiinteistöjen vuokraus on eurojen näkökulmasta kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyön muodoista merkittävin. Asia kytkeytyy lähipalvelujen sijaintiin ja on sitä kautta

Kaikilta alueilta ja eri yhdyspinnoilta löytyy myös hienoja onnistumisia.

kuntien elinvoimakysymys. Kiinteistöky-symyksissä haasteet liittyvät uudistuksen lainsäädäntöön, mikä on sekä kuntien että hyvinvointialueiden näkökulmasta vähintäänkin hankala.

Neljäs keskeinen yhteistyötä haastanut asia on yhteiskunnan talouden tilanne, joka on näkynyt monella tavalla kunnissa ja hyvinvointialueilla. Muutosneuvottelut, jatkuva sopeuttaminen ja kriisiytyneetkin tilanteet ovat vieneet aikaa yhteistyöltä ja paikoin myös intoa kehittämislle. Muutosneuvotteluiden myötä tehtävänkuvat – ja ne tärkeät yhteyshenkilöt – ovat vaihtuneet.

Onnistuneen yhteistyön taustalla aina ihmiset

Hyvinvointialueuudistusta ei ole tehty kunnille eikä hyvinvointialueille helppoksi. Yhteisten asukkaiden vuoksi asiat on kuitenkin saatava toimimaan. Asukkaiden palvelutarpeet eivät odota. On tärkeää, että kunnilla ja hyvinvointialueilla on riittävät resurssit tehtäviensä hoitamiseksi. Niillä tulee olla myös itsehallinnollisen roolinsa mukaisesti liikkumavaraa toiminnassaan sekä jatkuvien muutosten sijaan työrauha. Kun perusasiat ovat kunnossa, on myös maaperä otollisempi yhteistyön kehittymiselle.

Ilman toimivaa yhteistyötä ei ole hyvinvoivia asukkaita ja elinvoimaisia alueita. Mutta pelkillä rakenteilla mikään uudistus ei onnistu eikä yhteistyö rakennu. Taustalla ovat aina ihmiset. Tarvitaan innokkaita yksilöitä, jotka kyseenalaistavat tuttua ja turvallista tapaa tehdä, esittävät rohkeita vaihtoehtoja ja saavat muutkin ympärillä olevat ihmiset innostumaan uudella tavalla tekemisestä yhdessä. Tällaisia avainhenkilöitä löytyy sekä kunnista että hyvinvointialueilta erilaisista rooleista: päättäjät, johtajat, asiantuntijat ja asiakastyötä tekevät. Olennaista on halu tehdä yhdessä asioita ja ymmärrys siitä, että vastakkainasettelulle ei ole varaa. Vuoro-vaikutukselle on oltava toimivat foorumit ja riittävästi aikaa myös epämuodollisille keskusteluille. On tärkeää pystyä keskustelemaan ratkaisukeskeisesti myös vaikeista asioista.

Vaikka kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyöstä puhuttaessa ongelmat nousevat helposti esiin, on tärkeää muistaa, että kaikilta alueilta ja eri yhdyspinnoilta löytyy myös hienoja onnistumisia ja hyviä yhteistyön käytänteitä. Yhteistyön rakentaminen ja vakiintuminen näin suuren uudistuksen yhteydessä vie aikaa ja resurssejakin, mutta siihen satsaaminen on satsaus yhteisten asukkaiden – eli meidän kaikkien – hyvinvointiin ja kuntien ja alueiden elinvoimaan.

Liisa Jurmu
Projektipäällikkö, Kuntaliitto

TÖITÄ JA VALINTOJA

Teksti Jorma Ylönen

Kuva: Pixabay

Lokakuu oli kolmen eron kuukausi

Lokakuussa ei Suomen kuntiin, hyvinvointialueille tai maakuntiin valittu yhtään uutta ykkösjohtajaa.

Kaksi kunnanjohtajaa ja yksi hyvinvointialueen johtaja joutui sen jättämään paikkansa luottamuspuolan vuoksi lokakuussa.

Petäjäveden kunnanjohtaja **Arto Kummala** jätti tehtävänsä 5. lokakuuta. Kunnanhallitus oli käynyt Kummalan kanssa johtajasopimuk-

sen mukaisen kehityskeskustelun syyskuun lopulla.

– Keskustelut Arton kanssa on käyty hyvässä hengessä ja yhteisymmärryksessä, hallituksen puheenjohtaja **Satu Kytölehto**, sd., luonnehti eroon johtanutta prosessia kunnan verkkosivuilla.

Kummalan pesti Petäjävedellä jäi reilun vuoden mittaiseksi. Valtuusto valitsi hänet kunnanjohtajaksi maaliskuussa 2024. Ennen Petäjäveden-pestiään Kummola toimi Multian kunnanjohtajana.

Värysen irtisanoutui

Kuhmoisten erottamisuhan alla ollut kunnanjohtaja **Valtteri Värysen** päätti lopulta irtisanoutua itse ja tarttua hänelle tarjottuun erorahaan.

Värysen asema kävi tukalaksi, kun seitsemän valtuutettua ja kaksi varavaltuutettua jättivät syyskuussa aloitteen irtisanomismenettelyn käynnistämisestä. Aloitteen tekijät perustelevat esitystään Värysen puutteilla asiaosaamisessa ja henkilöstöjohtamisessa. Kunnanhallitus yhtyi aloitteeseen, ja valtuus-

ton oli määrä asettaa tilapäinen valiokunta valmistelemaan irtisanomista.

Värysen saa 14 kuukauden palkkaa vastaavan noin 100 000 euron erorahan. Se on herättänyt paljon keskustelua, sillä Värysen johtajasopimuksessa eroraha oli määritelty kuuden kuukauden palkkaa vastaavaksi.

Avoin Kuhmoisten -ryhmän kaksi valtuu-

tettua arvostelivat ankarasti menettelyä, jolla erorahasta sovittiin ja he äänestivät erokorvausta vastaan valtuustossa. Asian valmistelusta on tehty myös kaksi oikaisuvaatimusta ja ne ovat marraskuun alussa kunnanhallituksen käsittelyssä. Mahdollista on, että erokorvauksen korottamista puidaan hallintaoikeuksissa.

Kuhmoisten valtuusto valitsi Värysen kunnanjohtajaksi elokuussa 2021. Hän toimi aiemmin Laukaan kunnan sivistyspalveluiden hallinto- ja talouspäällikkönä.

Luottamus meni

Keski-Suomen hyvinvointialuejohtaja **Jan Tollet** jätti eronpyyntönsä hyvinvointialueen hallitukselle 28. lokakuuta. Tollet katsoi, että hänellä ei ollut enää aluehallituksen luottamusta.

Keski-Suomen hyvinvointialue on pahoissa vaikeuksissa taloutensa kanssa ja valtiovarainministeriö käynnisti sitä koskevan arviointimenettelyn kesäkuussa. Alueen päättäjät ei ole olleet tyytyväisiä Tolletin toimiin talouden tasapainottamisessa.

– Jätän Keski-Suomen hyvinvointialueen haikein mielin. Olemme tehneet ison työn hyvinvointialueen uudistamisessa sekä linjanneet suuntaa kohden ensi vuoden talouden tasapainoa. Viime aikoina olemme myös saaneet vietyä hyvin valtakunnan päättäjille viestiä rahoitusjärjestelmän toimivuuden korjaamistarpeista. Olemme parantaneet rahoituksen pohjalla olevien diagnoosietietojen kattavuutta ja päättäneet talouden raportointi- ja ohjausjärjestelmän uudistamisesta, Tollet totesi jättäessään virkansa.

Tollet valittiin Keski-Suomen hyvinvointialuejohtajaksi kesäkuussa 2022. Hän toimi aiemmin muun muassa Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin johtajana ja Itä-Suomen laboratorokeskuksen liikelaitoskuntayhtymä Islab Oy:n toimitusjohtajana.

Monet kaupungit valitsevat parhaillaan uutta kaupunginjohtajaa. Hakuaajat päätyivät lokakuun aikana Harjavallassa, Pietarsaaressa, Nokiassa, Rovaniemellä ja Savonlinnassa.

MAINOS

Toteutamme organisaationne asian-, dokumentin- ja arkistohallinnan haasteisiin sopivat ratkaisut

Tehokkaat ja nykyaikaiset ohjelmistot tiedon tuottamiseen ja hallintaan

 Triplan Oy | p. (03) 647 4460 | www.triplan.fi

Luotatko minuun, kysyy sote

LUOTATKO MINUUN, KYSYY SOTE. Tai jospa kysyisikin. Kysyisi niiltä, jotka loppukädessä pitävät soten pystyssä, soten asiakkailta ja potentiaalisilta asiakkailta, veronmaksajilta.

Katsaus suomalaisten mielenmaisemaan (E2-tutkimus, 2025) osoittaa, että lähes 60 prosenttia (N=1006) vastaajista omaa luottamuksen yhteiskunnan kykyyn selättää nykyiset vaikeudet. Kahdessa vuodessa kansalaisten luottamus on kuitenkin laskenut 13 prosenttia. Suurin huoli on nyt terveydenhuollosta. Vastaajista 65 prosenttia nostaa tämän kärkihuolekseen ja 56 prosenttia nimeää vielä vanhustenhuollon erityiseksi huolenaiheeksi. Melkein puolet suomalaisista kokee huolta työttömyydestä.

Väestötutkimus (Sisäministeriö, 2025) osoittaa samaa. Luottamus turvallisuusviranomaisiin on vahvaa, mutta säröilee sosiaali- ja terveydenhuollon osalta. Soteen luottaa enää alle puolet (46 prosenttia) vastaajista. Epäluottamus kumpuaa koetusta palvelujen riittämättömyydestä, saavutettavuudesta ja yhteydenoton vaikeuksista.

Luottamuksen tunteet eivät tunne budjetin sektorirajoja. Ihmisiä yhteiskunnan portailla-kirjassa (Saari, 2025) todetaan, että meillä on yhä suurempi joukko ihmisiä, jotka kokevat jääneensä tai pudonneensa statusportaikon alimmalle askelelle. Arvostuksen puutetta kokevien osuus koko väestöstä on kaksinkertaistunut.

Kansalaisten luottamuksen tila on otettava vakavasti. Jos usko sosiaali- ja terveydenhuoltoon rapautuu, se voi murentaa koko yhteiskunnan legitimeettiä. Ainoa vaihtoehto on luoda vuotta pidemmälle jaksolle kestävä sote ja siitä kumpuava luottamuksen ja turvallisuuden tunne. Kun luemme hyvinvointialueiden alijäämien kehityksestä, meille tulisi samalla antaa tieto kansalaisten luottamuksen tilasta soteen.

No mitä pitäisi käytännössä tehdä, että luottamus soteen kasvaisi? Hyvinvointialueet tekisivät pitkän ajan budjetointisopimuksen ehkäiseviin ja hoidon jatkuvuutta turvaaviin palveluihin. Velan seurannan rinnalle otettaisiin köyhyyden, yksinäisyyden, työttömyyden ja mielenterveyden mittarit, samoin vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden mittarit. Yksi vertailutieto olisi, missä määrin asiakkaat ovat mukana hoitonsa suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

OLEN OSITTAIN TOIVORIKAS hyvinvointialueiden tulevaisuuden suhteen kuunneltuani juuri näihin teemoihin liittyvää ”Kestävän kasvun ohjelman (RRP)” päätöstilaisuutta, jossa esiteltiin uusia toimintamalleja. Osa näistä on jo otettu käyttöön. On kehitetty monia kustannuksia alentavia ehkäiseviä toimintamalleja, ennakointia, varhaista kuntoutusta, hyvinvointilähetettä ja yhteistyötä asiakkaiden kanssa. Hoidon jatkuvuutta turvaavat toimintatavat, kirjaamisen ja raportoinnin teknologiset parannukset ja yhteinen tietopohja, liikkuvat palvelut, omalääkäri ja -tiimimallit ovat etenemässä. Tavoitteena kaikessa on asiakkaiden asioinnin helppous, kynnyksettömyys, saatavuus ja saavutettavuus. Monistaminen ja juurruttaminen hyvinvointialueille tarvitsee kuitenkin jatkossa paljon työtä ja investointeja. Pelko siitä, että säästöjen kiire estää tämän, on olemassa.

Puhumme työllisyyden nousuun tarvittavan yritysten rohkeutta investoida ja kansalaisten rohkeutta kuluttaa. Soteen pätee samat lainalaisuudet. Kun sotella on riittävät resurssit ja rohkeus investoida kestäviin ja asiakaslähtöisiin sisältöihin, aletaan soteen myös luottaa. Nyt tarvitaan kestävä reitti vuosiksi ulospäin.

Elli Aaltonen
on SPR:n puheenjohtaja ja
yhteiskunnallinen vaikuttaja.

Pelko siitä, että säästöjen kiire estää tämän, on olemassa.

Yhteistyössä on voimaa, vakuuttaa Järvenpään kaupungin johtava asiantuntija Saara Ojala. Kuva: Tuula Alkula, Järvenpään kaupunki

Ohjelmaviidakosta uusi polku vaikuttavaan päätöksentekoon

Järvenpää yhdisti yhdeksän erillistä strategista suunnitelmaa ja ohjelmaa toisiinsa. Näin tehtiin hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma 2026–2029.

– Ilman siiloja voimme tehdä aidosti vaikuttavaa strategiatyötä, Järvenpään kaupungin johtava asiantuntija **Saara Ojala** kertoo.

Järvenpään kaupungissa on haluttu uudistaa rohkeasti ja uudella tavalla strategista ohjausta. Ojala kertoo saaneensa myönteistä palautetta yhdessä tekemisestä.

– Keskustelut olivat arvokkaita ja antoivat ajantasaisen tuntuman palveluihin ja toimintaan.

Rauhaa keskittyä

Strategisen ohjauksen uudistaminen on esimerkki norminpurusta, jonka tavoitteena on mahdollistaa joustavampi ja tehokkaampi paikallinen toiminta.

Ojalan mukaan uudella tavalla toimien saadaan purettua myös hallinnollista taakkaa.

Kunnissa erilaisten ohjelmien määrä on ajan saatossa kasvanut. Kun yksi saadaan valmiiksi, seuraavaa aletaan valmistella. Pahimmillaan prosesseja on käynnissä useita samaan aikaan.

Tämä heijastuu paitsi viranhaltijoiden ja toimielinten työskentelyyn, myös kuntalaisten ja sidosryhmien osallisuuteen.

– Jos kaikkien suunnitelmien ja ohjelmien tavoitteet ja toimenpiteet levitetäisiin eteemme sivu sivulta, olisiko yksiselitteistä mihin meidän tulisi keskittyä? Tarvitsemme kaupunkitasoisesti strategista valintaa.

Talousasiat selkiytyvät

Usein ohjelmat toistavat sisällöllisesti strategiaa ja toinen toisiaan.

Toimintaympäristön kuvaukset ovat pitkiä ja tavoitteet saattavat jäädä viimeisen sivun taulukkoon. Ohjelmiin viedään myös operatiivisen tason asioita.

Järvenpään suunnitelmaan on haluttu jättää vain kaikki olennainen.

– Jo toimivallan näkökulmasta on tärkeää mistä toimielin päättää. Ydinasia on päättää tavoitteista, muu voi jäädä vähemmälle. Tämä vahvistaa myös suunnitelman ohjausvaikutusta.

Kuntalain henki on, että tavoitteiden ja määrärahojen tulee liittyä toisiinsa. Jatkossa suunnitelmaa toteuttavat toimenpiteet pääteään käyttösuunnitelmissa ja niiden raportointi hoituu osana talouden vuosiraportointia.

– Näen talouden näkökulmasta haasteellisenä, että kunnissa laaditaan runsaasti strategisia erillisohjelmia. Ohjelmaviidakkoo on miltei mahdoton ottaa haltuun taloutta suunniteltaessa ja raportointi jää irralliseksi, Ojala huomauttaa.

Kaupunginjohtaja **Iiris Laukkanen** on hyvillä mielin siitä, miten strategiatyötä on kehitetty Järvenpäässä.

– Yksi Järvenpään arvoista on rohkeus. Olen ilahtunut ja ylpeä arvojemme mukaisesti uudenlaisesta avauksesta. Otimme askeleen kohti aidosti vaikuttavaa strategiatyötä.

JOUNI LAMPINEN

Yrityksiä on entistä enemmän

Kuntaliiton projektipäällikkö **Anu Tirkkonen** kertoo yrityskannan kehityksen olleen vuosien 2019-2024 välillä selkeästi positiivinen Suomessa.

- Yrityksiä on perustettu lähes 16 prosenttiyksikköä enemmän. Vuoden 2019 lopun ja 2024 lopun välillä yrityskanta kasvoi 64 000 yrityksellä.
- Eli Suomessa toimii pikkaisen yli 470 000 yritystä, että siihen nähdän kasvu on ollut ihan merkittävää.
- Vuosien 2019-2024 aikana Suomessa perustettiin 250 000 yritystä. Saman ajanjakson aikana 174 000 yritystä lopetti toimintansa.
- Tirkkosella on vahva viesti kuntapäätäjille.
- Se, että yritysten määrän kasvu on ollut näin merkittävää, siihen kannattaa kiinnittää huomiota.
- On ollut mukavaa huomata, että se kasvu on tapahtunut tasaisesti kaikilla aloilla, Tirkkonen kertoo.

JOUNI LAMPINEN

Marketta Rantama (vas.) ja Paula Aikio-Tallgren kirjoittivat kirjan. Kuva: Jere Lahti, Ouwau Oy, Kuopio

Eläkeikä on vain numeroita

Työn ja eläkkeen raja murtuu (Momentum Kirjat) edistää eläkeikää lähestyvien ja eläkkeeltä sorvin ääreen suuntaavien työmahdollisuuksia.

Marketta Rantama ja Paula Aikio-Tallgren kirjoittivat kirjan, joka on tarkoitettu erityisesti työnantajille, esihenkilöille, yli 55-vuotiaille sekä hiljattain eläköityneille henkilöille.

- On työnantajan etu, että kyvykkäät henkilöt pidetään työelämässä vielä virallisen eläkeiän täyttymisen jälkeenkin, Aikio-Tallgren sanoo.

Suomi on täynnä eläköityviä henkilöitä, joilla on virtaa ja ideoita.

- Mielestämme tämä mahdollisuus on Suomessa tällä hetkellä huonosti hyödynnetty. Kyky ja halu työskennellä pidempään vaatii mielestämme asennemuutosta ja käytännön toimia, hän lisää.

Rantaman mukaan uudet työmarkkinat mahdollistavat myös eläkeläisten työskentelyn.

- Rekrytoikaa myös työhaluisia eläkeläisiä. Näette, kun ihminen puhkeaa kukkaan oikeanlaisessa ympäristössä. Tämä lisää tuottavuutta ja työpaikan moninaisuutta, Rantama kannustaa.

JOUNI LAMPINEN

Riikka-Maria Yli-Suomu on Areena-verkoston puheenjohtaja. Kuva: Jouni Lampinen

Uusi malli koulutukseen

Miten opiskelukuntaa vailla olevia opiskelijoita pystyttäisiin tukemaan koulutusta ja sote-palveluja uudella tavalla yhdistämällä?

Tätä kysymystä pohtineet ammatillisen koulutuksen Areena-verkosto ja Kuntaliitto ovat esittäneet aiheesta vastaaville ministeriöille kuntouttavan opetuksen mallia, jossa yhdistettäisiin hyvinvointialueiden palveluita, työpajatoiminnan sisältöjä sekä ammatillista koulutusta.

Kuntouttavan opetuksen mallia tarvitaan Suomessa, näkee asian-tuntijaverkoston puheenjohtaja ja Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän johtaja **Riikka-Maria Yli-Suomu**.

- Tässä on kysymys hallinnonalojen yli menevästä yhteistyöstä.
- Osa nuorista tarvitsee enemmän kasvun aikaa ja heille täytyy löytyä väylät ja tavat toimia.

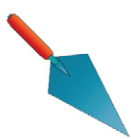
JOUNI LAMPINEN

MAINOS

MIKROLIITTI Oy
PIENI TEHOKAS TERÄVÄ

Arkeologiset työt kaikkialla Suomessa varmasti ja ripeästi

- muinaisjäännösselvitykset
- muinaisjäännöskartoitukset
- arkeologiset inventoinnit
- arkeologiset kaivaukset
- arkeologiset valvonnat

- 👉 Ratkaisemme asiakkaan arkeologiset ongelmat
- 👉 Selvitämme mitä asiakas tarvitsee ja toteutamme sen
- 👉 Teemme laadukkaan raportin ja paikkatietoaineiston

mikroliitti@mikroliitti.fi
puh. 0400530057

www.mikroliitti.fi
Louhentie 8 C, 02130 Espoo

PARMACO

Dynaamista arkkitehtuuria

Rakennus silloin
kun tarvitset.
Vapautta silloin
kun et.

Koulut, päiväkodit, soterakennukset ja toimitot nopeasti ja tehokkaasti kotimaiselta kumppanilta. Kustannustehokas vuokramallimme tarjoaa vaivatonta joustavuutta ja vapautta taloudellisista riskeistä.

→ WWW.PARMACO.FI

Päättäjän tehtävä on vaativa

KUNTAPÄÄTTÄJIEN TYÖ ON VAIKEATA silloin, kun se tehdään tosissaan. Jopa käsittämättömän motivoituneita päättäjiä tulee tavattua säännöllisesti. Joku vimma, into ja kunnianhimo ajaa ihmisiä tekemään luottamustyötä muiden ihmisten hyväksi, usein palkatta.

Kunnat ovat erikokoisia ja erilaisia suurista suomalaisista kaupungeista pikkuisiin kuntiin. Asiatkin ovat erilaisia, mutta niin yksinkertaista se ei todellakaan ole, että pieni kunta tuo tullessaan pienet murheet.

ISOSSA KAUPUNGISSA ERILAISIA ASIOITA VOI OLLA VALTAVA MÄÄRÄ. Osaamista tarvitaan mitä vaativimmissa kysymyksissä. Sen todistaa Vantaan kaupunginvaltuuston puheenjohtaja **Sakari Rokkanen** tässä lehdessä.

Vantaalainen kokoomusvaltuutettu on ollut politiikassa mukana nuoresta asti. Ensin nuorisovaltuutettuna ja nyt neljättä kautta kaupunginvaltuustossa. Aiempi kaupunginhallituksen puheenjohtajuus vaihtui valtuuston puheenjohtajan nuijaan vaalien jälkeen. Ekonomistilla on koulutuksen ja kokemuksen puolesta hyvät valmiudet hoitaa osa-aikaisesti myös kuntapolitiikkaa.

Kaikkiaan 24 kaupungissa tai kunnassa toimii päätoimisia tai osa-aikaisia puheenjohtajia. Kesällä alkaneella vaalikaudella 54 luottamushenkilöä hoitaa tehtävänsä joko osa- tai kokoaikaisesti. Ensimmäisenä päätoimiseen kunnanhallituksen puheenjohtajuuteen siirryttiin jo vuonna 2005 Turussa, ja Tampere oli ensimmäinen pormestarimallin käyttöön ottanut kaupunki vuonna 2007.

Ulkoapäin katsottuna palkallinen malli on järkevä, silloin kun se on mahdollista. Luottamusjohdon käyttämä aika työhönsä on valtavan suuri. Vaikea on käsittää, miten se onnistuu esimerkiksi tilanteessa, jossa valtuutettu tekee vaativaa työtä ja elää perhearkea vaikkapa pikkulapsiperheessä.

VIIME VALTUUSTOKAUDELLA resursoitujen puheenjohtajien ja kuntien määrä oli lähes saman verran kuin tämän valtuustokauden alussa. Kouvola on tuorein päätoimisen hallituksen puheenjohtajuuden käyttöön ottanut kaupunki. Kaikki johtavat eivät mahdollisuutta käytä esimerkiksi kansanedustajuuden vuoksi. Malli herättää monenlaisia mielipiteitä muutenkin.

Kuntapäättäjän tehtävä vaatii paljon paneutumista ja osaamista. Asioiden kirjo on valtava. Joskus asioita on niin paljon, että strateginen ja pitkälle ulottuva ajattelu jää syrjään, kun pienet sirpaleet valtaavat työpöydän.

Vantaan kaupunginvaltuuston puheenjohtaja kertoo Kuntalehden haastattelussa haluavansa olla mukana uudistamassa paikallista politiikkaa juuri siihen suuntaan, että isoille asioille jää tilaa. Suunta on oikea.

Luottamusjohdon käyttämä aika työhönsä on valtavan suuri.

Tiina Ojutkangas
on Kuntalehden
päätoimittaja

Pesä tapahtumille: Tampere

Tapahtumat liikuttavat ihmisiä. Tampereen kaupungin tapahtumajohtaja Perttu Pesä tietää hyvän tapahtuman edistävän niin aluetaloutta, yhteisöllisyyttä kuin mainetta.

Teksti Hannu Kaskinen **Kuvat** Marjaana Malkamäki

Tampereella 26-henkinen tiimi kokoaa tapahtuma-, kaupunkibrändi- ja vieraanvaraisuudet -yksiköt. Tiimi tukee kaupungin nykyisiä tapahtumia ja etsii järjestettäväksi uusia tapahtumia. Yleensä kumppanina on lajiliitto tai kulttuuriorganisaatio.

Pesä tapahtumajohtajana vastaa suurhankkeiden hakemisesta. Hän ei nimeä parasta onnistumistaan tai heikointa suoritustaan.

– Totta kai haku useammin epäonnistuu kuin onnistuu. Jos en voita, kiitän ja yritän onkia seuraavan kalan. Kun haet jotakin, aina opit jotakin, Pesä sanoo.

Vaan kaupunkikehityksestä Pesä puhuu mieluusti. Hän kertoo, kuinka vielä 1970-luvulla Tampereen katukuvaan kuului 110 savupiippua, nyt niitä on kymmenen, joista toimii kaksi. Vahvan työläiskaupunkirakenteen mureneminen sai kaupunkijohdon tekemään kaupungin keskustaa ihmisille.

Liikenne, tapahtumien kaveri

Kun Pesä tuli Tampereelle 1989, tamperelaisia oli noin 170 000, nyt yli 260 000. Pesä ajoittaa kasvukäänteen 2000-luvun alkuun, kun Tampereen työpaikkaomavaraisuus oli 128 prosenttia. Tuolloin ymmärrettiin, että joukkoliikenteen ja muun infran on toimittava.

Viime vuosien iso juttu Pesän vinkkelistä oli bussi- ja raitiotielipun integrointi isoon kulttuuri- tai urheilutapahtumaan. Pesän mukaan neljä kymmenestä tapahtumakävijästä käyttää etua: Jos jääkiekko-ottelussa on 10 000 katsojaa, heistä 4 000 käyttää ennen tullen julkista liikennettä. Lisäksi moni tulee tapahtumapaikalle 1,5 tuntia ennen alkua ja lähtee pari tuntia päätöksen jälkeen. Kasvanut viipymä kasvattaa bisneksiä.

– Jos 70 prosenttia tamperelaisista saa toimeentulonsa palvelusektorilta, meidän on luotava sille asiakasvirtaa.

Pesä näkee kaupungin kehittyvän paljolti juuri raitiotien varrelle.

– Jääkiekko-ottelun jälkeen raitiotievaunupysäkillä astuu hymyileviä kavereita, jotka ei ole 30 vuoteen irrottaneet (käsiään) Mersun ratista. Ne ymmärtää tulevaisuuden tapahtumaan, jossa voi oikeasti viihtyä ja viipyä.

Ex-näyttelijä, ex-poliitikko

Internetin laajin elokuvatietokanta IMDb listaa Perttu Pesälle 24 näyttelijäntyötä. Pesä kommentoi tehneensä sekä ”kivoja että ihan kauheita juttuja”. Pesä myhäilee tehneensä töitä, ja kaikki tekemiset kuuluvat kasvuprosessiin.

Pesä, tuore isä, koki puolen vuoden työttömyyden 1997. Sitä jaksoa seurasi freelance-näyttelijöiden osuuskunta ja muuta työnhakua. Se oli ”yrittämistä kaoottisimmillaan ilman mitään verkostoa”. Lainausta on Pesän nettisivuilta, jotka on viimeksi päivitetty 2014.

Vaan 1998 Pesä pääsi Nahkaiset-televisiosarjan tuotantopäälliköksi. Sitä työtä Pesä pitää hyvänä johtamiskouluna. Pesä tajusi, että laskennan lisäksi on osattava ottaa kokonaisuus huomioon kaikkien kannalta.

Yhteiskunnalliset asiat ovat aina kiinnostaneet Pesää. Hän kertoo yhtäkkiä oivaltaneensa, että maailma ei muutu lapaan nojaamalla kantakuppilassa.

– Mulla on aina ollut hyvä numeropää, joten ymmärrän kunnallistaloutta: Tiedän, mistä rahat tulee ja mihin ne menee; mikä on syömävelkaa, mikä on investointi.

PERTTU PESÄ

■ Syntynyt 30.7.1968 Oulussa.

■ Valmistui näyttelijäksi Tampereen yliopistosta 1993. Esiintyi Puhtaat valkeat lakanat -televisiosarjassa 1993–1996.

■ Vuosina 2001–2011 vihreiden edustaja Tampereen kaupunginvaltuustossa ja Tampereen kaupunginhallituksessa 2007–2009.

■ Tampereen osaamis- ja elinkeinopalveluiden ja sivistys- ja elämänlaatu- ja palveluiden apulaispormestari 2009–2011.

■ Kaupungin tapahtumatoimiston projektijohtajaksi 2011 ja tapahtumajohtajaksi 2019.

■ Vuosittain 70 työmatkapäivää ulkomailla.

■ Sinkku, neljä lasta.

”
Ydinasia on se, että tapahtumat luovat työpaikkoja ja tukevat niiden olemassaoloa.

Tampereen imago on kunnossa. Siitä kertoo Perttu Pesän mukaan jo kaupungissa järjestettyjen tapahtumien suositteluhalukkuus.

Pesä on toiminut vihreänä poliitikkona. Kun raken-
taminen aina heikentää luontoa, miten jatkuvan kas-
vun tavoite sopii hänen maailmankuvaansa?

Pesä vastaa, että ei Tampereesta saa urbaania mil-
lään. Hän on varma, että Tampereelle tuleva kes-
kieurooppalainen hämmästy, kun ”viiden minuutin
kävelyn jälkeen huomaa olevansa metsässä”.

Pesä kommentoi poliitikkona toteuttaneensa sil-
loista intohimoaan, nyt intohimo on auttaa poliitik-
koja kehittämään Tamperetta.

– Tykkään olla politiikan työväli-
neenä. Mun missio on Tampere.

Tapahtumista matkailua

Pesälle tapahtumat ovat välineitä.
Ydinasia on se, että tapahtumat luo-
vat työpaikkoja ja tukevat niiden ole-
massaoloa.

Pesä kehottaa ottamaan oppia
nuorilta, jotka käyttävät rahansa
maailmantähtien Euroopan-keikoille
ja muihin elämyksiin, eivät vanhem-
piensa lailla materian hankkimiseen.

Tampereen monilta festivaaleilta Pesä toivoo enem-
män kansainvälisyyttä, vähemmän Popedaa.

Tapahtumat voivat saada eurooppalaisia liikkeelle,
mikä luo edellytyksiä myöhemmälle matkailulle.

– Ei Tampereelle tule luontaisesti turismia. Jos sanot
naapurillesi, että menet Lontooseen, Roomaan tai
Madridiin, naapuri sanoo: ”Kiva. On ihana paikka”,
vaan jos sanot meneväsi Norrköpingiin, naapuri
kysyy: ”Miksi?”

Pesän sanoin maailmassa on neljätuhatta Tampe-
retta suurempaa kylää.

– Jos haluat olla sijalla 4 001, laitat jalat pöydälle ja
voit pysyä siinä. Mutta jos haluat pärjätä, on satsattava
globaaliin kilpailuun.

Pesän ja kumppanit eivät ole Tampereen kokoluok-
kaan tyytyneet. Tampere on Googlen PSI-mittariston
mukaan sadan parhaan urheilukaupungin listalla,
Sveitsin Lausannen ohella ainoana alle puolen mil-
joonan asukkaan kaupunkina.

**Jos 70 prosenttia
tamperelaisista
saa toimeentulonsa
palvelusektorilta,
meidän on luotava sille
asiakasvirtaa.**

Tampereen etu on valtion etu

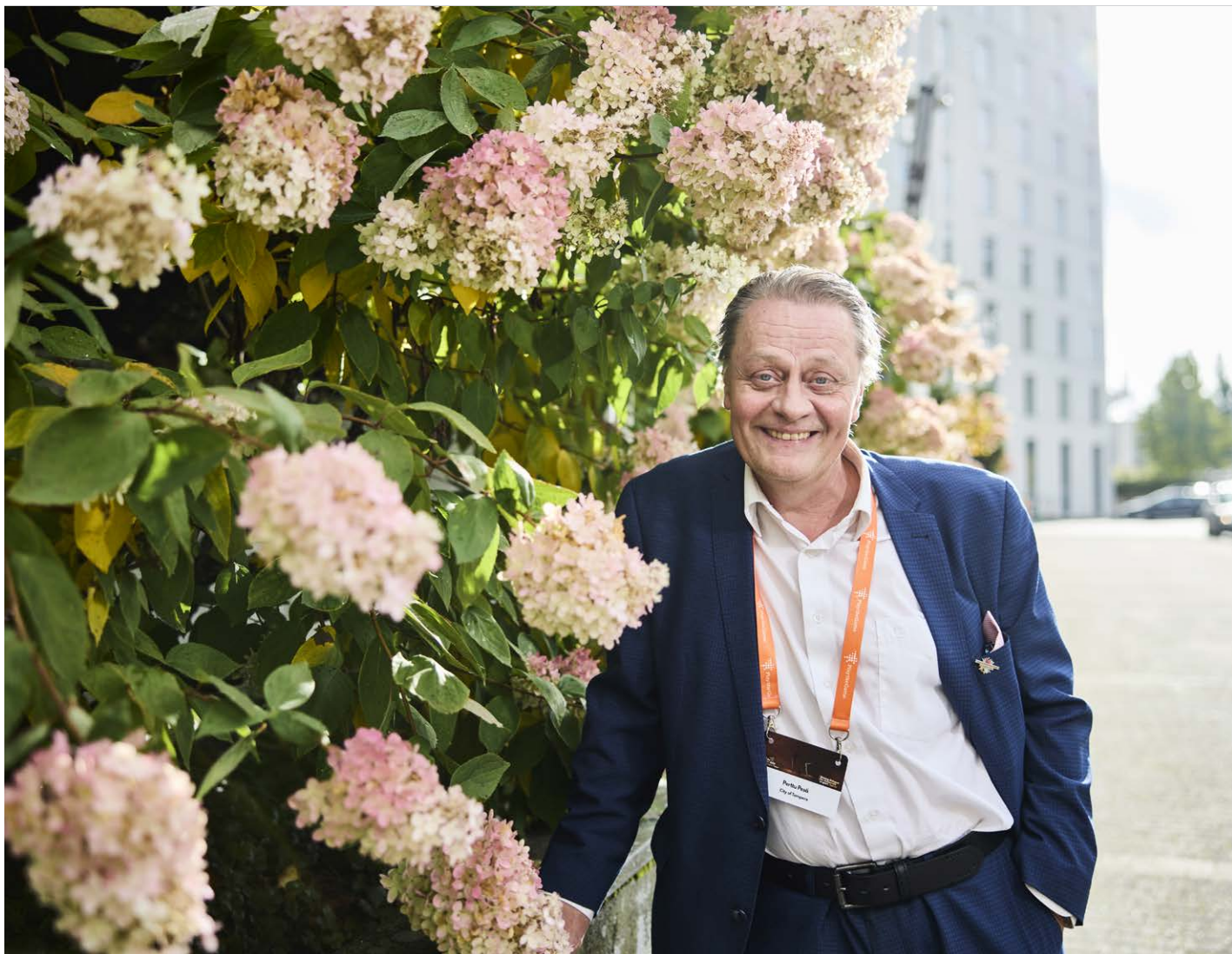
Pesä sanoo vihaavansa pelkkää verba-
liikkaa eli kehuja ilman numeroita. On
olennaista puhua kaupallisten tapah-
tumien tuotoista.

Niinpä hän konkretisoi, että Tampe-
reen tapahtumatoimiston seuranta-
kohteissa oli 2024 noin 4,7 miljoonaa
kävijää. Määrä on jääkiekon MM-kiso-
jen (2022 ja 2023) jälkeen vähän jopa
noussut.

– Tapahtumapainotteisten toimi-
alojen liikevaihto ylsi viime vuonna 730 miljoonaan
euroon. Tämä tuottaa 18 prosentin keskimääräisellä
arvonlisäverolla valtiolle 130 miljoonaa euroa. Tam-
pere hyötyy, samoin valtio, Pesä laskee.

Tämän vuoden EM-koripallon Suomi-Liettua-ot-
telu toi Nokia-areenaan noin 13 500 katsojaa. Tämä
– yksi tapahtuma – toi aluetalouteen 1,4 miljoonaa
euroa ja Pesän laskennalla valtiolle 250 000 alv-euroa.

Pesä arvioi, että tapahtuma-ala tuo työtä jo paril-

Perttu Pesä listaa Tampereen seudun suuria tapahtumia 2026. Niitä on useita.

lesadalletuhannelle suomalaiselle. Hän sanoo, että Tampereella on ymmärretty tapahtumien järjestämisen työllistävyys, mutta valtakunnassa tapahtumateollisuuden merkitystä ei kunnolla tunnisteta.

– Edelleen ajatellaan alkukantaisesti, että on oltava valmistettava esine, parhaimmillaan ihan valta-merialus Amerikkaan. Ja perkele, ei o!

Talous, yhteisö ja imago

Tampereen tapahtumayksikkö hakee tai tukee hakua, jos tapahtuma vaikuttaa myönteisesti aluetalouteen, yhteisöllisyyteen ja imagoon.

– Tapahtumat – niin pituushyppy kuin kitaransoitto – tuovat osansa koko ketjuun, ne kehittävät tätä kylää.

Pesä korostaa isojen kaupallisten tapahtumien lisäksi myös yhteisöllisiä tapahtumia. Molempia tarvitaan.

– Pieniäkin toimijoita tarvitaan. Kun sulle tulee lappu postilaatikkoon, että ensi viikonloppuna haravoitaan kadunvarret, sinne on parempi mennä, koska muuten se puuhatäti ei sano sulle päivää koko kesänä.

Haravointi ei vaikuta aluetalouteen, mutta yhteisöön se vaikuttaa isosti.

Vapaaehtoisten merkitys kasvaa, sillä Pesä ei usko, että kunnissa avustusjärjestelmät säilyvät.

– Tampereella on 200 urheiluseurassa 60 000 jäsentä ja 200 kulttuuriorganisaatiossa 40 000 jäsentä. Moni tamperelainen leipoo mokkapaloja todella usein.

Pesä haltioituu, kun muistelee tämän vuoden elokuun Blockfest (Pohjoismaiden suurin hiphop-festivaali) -perjantaita. Kun Pesä käveli keskustassa, häntä vastaan tuli parikymmentä japanilaista, joilla oli auringonvalon varmasti estävä hattu. He osallistuivat

Tampereella on ymmärretty tapahtumien järjestämisen työllistävyys.

yli viisikymppisten nelipäiväiseen kuntourheiluolympiadiin, jota varten heille oli tehty viiden, kymmenen ja 20 kilometrin kävelyreitit. Toisella puolella katuja marssi kymmenen tytön lauma korkeissa nahkasaappaissa ja minimekoissa kohti Blockfestia.

– Mää olin, että tää on mun kaupunki! Meillä on kaikki edellytykset saada erilaiset ihmiset viihtymään samanaikaisesti. ▣

Kokenut neuvottelija jatkaa, kunnes tulosta tulee

Kunta- ja hyvinvointialue-työnantajat KT:n toimitusjohtaja Henrika Nybondas-Kangas on superkokenut neuvottelija. Mitä juristikoulutuksen saanut helsinkiläinen Nybondas-Kangas ajattelee kuntien palveluista ja julkisen puolen työnantajamielikuvasta? Ja millaiset ovat rankan työn vastapainot?

Teksti Tiina Ojutkangas **Kuvat** Laura Oja

Henrika Nybondas-Kangas, Kunta- ja hyvinvointialue-työnantajat KT:n toimitusjohtaja, on Kuntatalolla Helsingissä kuin kotonaan. Tai ainakin paikassa, jossa hän levollisesti pystyi asettumaan uuteen tehtäväänsä, koska pohjatyo on tehty vuosien mittaan kunnolla.

Hän työskenteli aiemmin KT:n neuvottelujohtajana ja johti sosiaali- ja terveydenhuollon ja varhaiskasvatuksen palvelussuhteista vastaavaa yksikköä. Nybondas-Kangas on toiminut KT:ssa vuodesta 1999 lähtien useissa tehtävissä. KT-lehdessä hän arvioi keväällä istuneensa oman arvionsa mukaan tuhansia tunteja neuvotteluissa. Kokeneempaa neuvottelijaa Suomesta on toisin sanoen näillä lukemilla vaikea löytää.

Nybondas-Kangas tunnetaan neuvottelijana tuloksiin pyrkivänä, kuuntelevana tyyppinä, joka ei halua turhia kokouksia.

Mitä merkittävän työmarkkinajärjestön toimitusjohtaja tekee? Työ on suurimmaksi osaksi aivan muuta kuin työmarkkinaneuvotteluita, joka on se julkisuuudessa eniten näkyvä asia.

– Keskusjärjestön ja liittotason järjestön johtamista. On työnantajaliiton toimintojen johtamista. Keskusjärjestönä tehdään työtä suomalaisen työelämän eduksi. Edustetaan julkisia työnantajia, kunta- ja hyvinvointialaa, kuvailee Nybondas-Kangas.

Näkökulmat vaihtuvat

Nybondas-Kankaalta voi kysyä, mitä merkitystä sillä on, että hän on todella kokenut neuvottelija.

– Kokonaisnäkömyksen luominen on ehkä itselle

ominaista, minkä se neuvottelutoiminta on opettanut, hän aloittaa.

– Näkökulman vaihtamisen taitoa. Kuuntelemisen ja keskustelemisen taitoa. Erilaisten orkesterien johtamista.

Nybondas-Kankaan eteen on tuotu erilaisia ryhmiä, joissa on hyvin eriäviä intressejä.

– Mikään mun ryhmä ei ole ikinä lopettanut tuloksettomana. Lähdän siitä, että jos on koottu joku ryhmä, sillä on joku tarkoitus eikä ihmisiä istuteta täällä turhaan. Työllä pitää olla fokus ja sen pitää löytyä sieltä työelämän kehittämisestä. Dialogia käydään palkan-saajajärjestöjen kanssa juuri siitä syystä, että heillä on oma näkemyksensä siitä, miten jonkin työehdon pitäisi mennä, ja meillä on omamme.

Viime keväänä työnsä aloittanut työnantajajärjestön johtaja on erikoistunut palkitsemiseen ja palkkausjärjestelmien kehittämiseen.

– Haetaan oikeasta asiasta palkitsemista oikeaan aikaan. Erilaisilla intresseillä olevien ihmisten kohtaaminen ja kuulluksi ja nähdyksi tuleminen kokemus on se vahvuus. Niitä olen saanut 26 vuotta harjoitella.

Omaa työtään Nybondas-Kangas kuvailee isoilla sanoilla, mutta häntä helppo on uskoa.

Hän on KT:n toimitusjohtajana historian ensimmäinen nainen.

– Tämä on maailman paras työ. Tietää, että kaikkia ei voi miellyttää, lokaa sataa niskaan joka tapauksessa. Väärin sammutettu, sanoo joku ihan varmasti. Luodaan paras mahdollinen lopputulos aika kirjavasta lähtökohdasta aika usein.

KUKA
Henrika
Nybondas-Kangas

■ **Töölöläinen**

■ **Kahden**
aikuisen lapsen
äiti.

■ **KT:n**
toimitusjohtaja

■ **Harrastaa**
lukemista,
kaupunkikävelyä,
elokuvia, teatteria,
musiikkia.

Henrika Nybondas-Kangas
viihtyy Kuntatalolla
Helsingin Toisella linjalla.

Suuria kysymyksiä

Kunta- ja hyvinvointialoilla on pöydällään paljon isoja kysymyksiä. Mitkä ovat alan suurimmat asiat juuri nyt?

– Erilaiset palvelurakenneuudistukset, hyvinvointialueuudistus ja työllisyysalueuudistus kuin pienem-
mätkin reformit. Niitä tehdään usein taloudellista syistä
hakien Suomelle tulevaisuuden kustannusten hallin-
nointia, työnantajan näkökulmasta.

Julkisella alalla aina ovat läsnä organisatoriset näkö-
kulmat ja taloudelliset realiteetit.

– Työnantajuuden löytäminen palvelu-
reformin keskeltä ja taloudelliset realiteetit
ovat työnantajankin pöydällä hyvin voi-
makkaasti aina substanssilainsäädännöstä
hyvinvointialueiden rahoituskuvioon, kun-
tarahoitukseen ja kaikkeen siltä väliltä.

Palvelut, rakenteet ja talous muodostavat
tietyn kokonaisuuden.

– Meillä se näkyy ennen kaikkea työmark-
kinarealismina. Miten tämä vaikuttaa työ-
markkinoihin, palkkoihin, ehtoihin. Koko
siihen spektriin.

Puhutaan sitten työehdoista ja työn hou-
kuttelevuudesta. Miten pitäisi kehittää?

– Mitkä keskeiset asiat sovitaan työehto-
sopimuksilla, mitkä asiat ovat työnanta-
jien omien käytänteiden varassa ja mitkä
asiat sovitaan paikallisella sopimisella. Se muodostaa
perustriangelin.

Nybondas-Kangas ottaa esimerkiksi kokonaispalkit-
semisen, jossa on paljon sellaista, mikä on työnantajien
omien käytänteiden varassa. Työmarkkinaohjaaja puhuu
myös työnantajan imagosta. Puhuessaan hän innostuu:

– Mikä on hyvää työnantajuutta. Siihen vaikuttavat
ihan puhtaasti johtamiseen liittyvät kysymykset. Mitkä
ovat vetovoimatekijöitä juuri siellä. Mikä on paikalli-
sen työnantajan hanskassa olevaa, mikä liittyy myös
kuntabrändiin.

Työehdoista sopiminen on jatkuvaa kehittämistyötä.
Nybondas-Kangas on erityisen perehtynyt pohjoismai-
seen yhteistyöhön.

– Työehtojärjestelmä on kunta-alalla ja alueilla kai-
kissa Pohjoismaissa hyvin samantyyppistä. Ambitio-
taso, historia ja rakennekin ovat hyvin samantyyppisiä.

Nybondas-Kangas muistuttaa, että sopimisen kult-
tuurista pitää olla ylpää.

– Siitä on pidettävä huolta ja siitä pitää olla aina vähän
huolissaan. Voimaannun aina ihan älyttömän paljon,
kun tapaan pohjoismaisia kollegoita. Euroopassakin
Pohjoismaat ovat isossa huudossa yhteisen sopimisen
maina. Se on traditio, jota pitää huoltaa. Pahin skena-
rio on se, että ollaan vanhoja jääriä ja paras puoli, että
tulosta syntyy.

Erilaisia ratkaisuja

Miten hyvin paikallinen sopiminen sopii kuntiin? Nybon-
das-Kangas tietää, että kunnat hyödyntävät vaihtelevasti
paikallista sopimista. Isoilla työnantajilla on paljon

työantajakäytännettä ja paikallista sopimista.

– Paikalliseen sopimiseen on laajat, hyvät mahdol-
lisuudet.

KT:n toimitusjohtaja puhuu esimerkkinä uudesta
tasopalkkajärjestelmästä, joka tuli KV-tessiin. Kunta-
alan yleisen virka- ja työehtosopimuksen (KVTES) pii-
rissä on noin 125 000 palkansaaajaa.

– Siihen liittyy paikallista neuvottelua kuin jonkin
verran paikallista sopimistakin, ainakin tarvittaessa.

Voisiko tulospalkkaus olla ratkaisu julkishallinnossa?

Tätä vaihtoehtoa ehdotetaan määräajoin,
usein sektorin ulkopuolelta.

– Meillä on tehokasta ja järkevää pal-
kitsemista. Tulospalkkaus sopii joihin-
kin meidän toimintoihin paremmin kuin
toisiin. Meillä on erilaista innovaatio- ja
kehittämistoiminnan palkitsemista, on
suoritepalkkausta, joka liittyy tehok-
kaaseen työhön erityisesti sosiaali- ja
terveydenhuollossa, on perinteistäkin
tulospalkkausta.

Nybondas-Kankaan mielestä ehkä voisi
olla vaikkapa henkilöstörahoitusta.

– Puhun enemmänkin tarkoituksenmu-
kaisesta järkevästä palkitsemisesta, jonka
osana myös se tulokseen sidottu palkitse-
minen on. Yksityisen sektorin asioita ei voi

kopioida meille, mutta täytyy löytää omia tapojamme
löytää niitä.

Hän haluaisi kehittää palkitsemista myös siihen
suuntaan, että ihmiset tahtoisivat ottaa vastaan vaa-
tivampia tehtäviä. Osaamisen ja vastuun lisäämisestä
palkittaisiin.

Mielikuva työnantajana

Työvoimapula puhuttaa. Kunnissa ja hyvinvointialueilla
lasketaan eläköitymisten määrää. Uusia ihmisiä tarvitaan
tulevaisuudessa. Millainen julkisen alan työnantajamie-
likuva sitten on?

– Mainettaan parempia. Kun meillä on tämä viran-
omaisasema, noudatetaan lakeja ja tessiä lähtökoh-
taisesti. Käytänteitä työpaikoilla noudatetaan. On
selkärangallista työnantajuutta.

Nybondas-Kangas on harmissaan siitä, että yhden
töpatessa ja päästessä lööppeihin, leimataan helposti
kaikki.

– Se on tosi epäreilua. Meillä on todella paljon isojen
yhteisöjen johtamista. Isot työnantajat ovat valtavia. On
isoja konserniyrityksiäkin, jotka ovat kuntaomisteisia.
Alalla johtaminen on keskimäärin hyvää. Isoa yhteisöä
ei voi johtaa millään mututunnelmalla. Silti johtamista
pitää kehittää.

– Mun mielestä se ei mene enää niin, että yksityisellä
puolella tapahtuu jotain ja julkinen tulee kymmenen
vuoden kuluttua perässä. Voi joskus olla niin, että kat-
santokanta on toisinkin päin.

Nybondas-Kangas pohtii, mistä mielikuva huonosta
johtamisesta voi syntyä?

”
**Jos on koottu
joku ryhmä,
sillä on joku
tarkoitus
eikä ihmisiä
istuteta täällä
turhaan.**

KT:n toimitus-
johtaja puhuu
miehellään
työelämän
käytännöistä
ja työelämän
kehittämisestä.

MIKÄ

■ **KT on** kunta-
alan ja hyvin-
vointialueiden
työnantaja-
järjestö, jonka
tehtävät
määrittelee
kuntien ja hyvin-
vointialueiden
työnantajaedun-
valvonnan.

– Onko se siitä ruohonjuurikokemuksesta? Kansalainen, kuntalainen menee sen palvelun piiriin, sit se näyttäytyy kauhean hierakisena tai hajanaisena. Tuleeko se siitä kokemuksesta, että sen johtamisen on oltava huonoa, kun joku palvelu ei toimi. Julkista puolta jotenkin katsotaan eri silmälasein.

Kunnat ovat hyvin monenlaisia. Myös suhdanne vaikuttaa kiinnostukseen julkisen alan työpaikkoja kohtaan. Työttömyysaste on hyvin korkea tällä hetkellä ja vaikka on työvoiman saatavuushaasteita, juuri tällä hetkellä työvoimaa saadaan.

– Huomaa, että kellään ei ole pokkaa haukkua niitä työpaikkoja. Mutta kun päästään korkeasuhteeseen, taas me ollaan siinä ongelmassa, että aletaan työntajia pistää laudalle, että huono huonompi, surkein.

Mitä kunnat tai yksittäiset henkilöt kunnissa tai hyvinvointialueilla voisivat tehdä?

– Puhuu hyvää omasta työpaikastaan, se on varmaan yksi. Meillä on esim. lomituspuolella ihania kampanjoita, kun maatalouslomittajista on pulaa ja heitä on siihen kannustettu. Se voi olla ihan sitä arjen tekoa työntekijältä ja työyhteisöltä.

– Työnantajatasolla on mietittävä, onko se työnantajabrändi kirkas ja mikä meidän imago on, mitä me voidaan sille tehdä. Mikä on se meidän ydinviesti työyhteisönä.

Nybondas-Kangas muistuttaa, että työntajien ja työpaikkojen on näytävä siellä, missä lapset ja nuoret ovat.

Kristallisointi avuksi

Palvelujen tuottamiseen tarvitaan ihmisiä oli kyse koulusta tai sairaalasta. Miten kuntalaisten palvelut voidaan turvata tulevaisuudessa?

– Kristallisoimalla. Odotan, että eduskuntavaalien ykkösteemaksi nousee hyvinvointivaltion tulevaisuus. Tarvitaan pienessä maassa, toki hankalien yhteyksien päässä osittain, keskustelua prioriteeteista ja yhteisistä hyveistä, arvoista, jotka konkretisoituu niinä palveluina. Mikä on tarpeeksi? Totta kai siihen liittyy vastuu palveluista, palveluverkoista, yhteistyö muiden toimijoiden kanssa.

KT:n toimitusjohtaja arvioi, että ”jotain jää myös pois. Jostain me joudutaan luopumaan.”

– Se on ollut myös sen hyvinvointiuudistuksen keskeinen ajuri ja tulee olemaan. Me ollaan itse ajateltu, että meillä on täällä tietty määrä kuntia, mutta se palvelu ei löydy enää joka kunnasta. Näin on ollut totta kai jo pitkään.

Nybondas-Kankaan mielestä tietyt taloudelliset reali-

teetit on pakko hyväksyä. Se koskee myös kouluverkkoa ja varhaiskasvatuksen ympärillä käytävää keskustelua.

– Toisaalta ajatellaan, että tämäkin on vaihe matkalla johonkin muuhun.

Voiko kuntien määrän vähentäminen auttaa?

– No siihen en halua ottaa kantaa. Onhan se paljon myös kysymys siitä, että miten tehdään ja keiden kanssa tehdään, millaista yhteistyötä tehdään ostopalveluissa ja toisten työntajien kanssa. Ne ovat niin kovia kansallisia päätöksiä, että se ei ole minun asiani sanoa, montako niitä (kuntia) pitäisi olla.

Sote-uudistukselle Nybondas-Kangas antaisi aikaa ja työrauhaa.

– Tuollainen uudistus vaatii ainakin viisi vuotta että näkee, minne suuntaan tämä nyt on menossa.

Kaupungilla kävelijä

Ihmisen silmien alkaessa säteillä, kun hän sanoo sanan työehtosopimus, tietää tämän olevan oikealla alalla. Henrika Nybondas-Kangas nauttii työstään, mutta helppona hän ei sitä pidä.

– Jälkikasvu on jo aikuistunut, niin töitä voisi tehdä aina. Työn rajaaminen on se haaste tässä työssä. Mä luen tosi paljon, tykkään lukea fyysisiä tuotteita. Olen kulttuurin moniottelija. Kelpaa kaikki muu paitsi hevimusiikki ja sekin pakon edessä.

Nybondas-Kankaan lempiharrastuksia on kävellä kaupungilla ja mennä kahviloihin katselemaan ihmisiä.

– En ole se luonnossa samoilija. Mä olen hitonmoinen penkkiurheilija.

Tiukkoihin tilanteisiin Nybondas-Kangas on kehittänyt itsensä hoitamisen työkalupakin.

– Jos mulla on oikein vaikea tilanne, katson ensimmäisen mahdollisen kylpyläkohteen ja lähdän sinne ja itsekseen olen 48 tuntia ja vaellan omilla ajatuksillani ja tulen sitten takaisin. Se on tehtävä joskus. Muuten kyllä tulee iholle tämä työ.

Kotkalaissyntyinen Nybondas-Kangas on nykyään pesunkestävä helsinkiläinen tai itse asiassa töölöläinen.

– Stadi on se nykyinen koti, missä mun lapseni on syntyneet. Helsinki on aika suuri, niin mä oon töölöläinen. Töölöläisyys on se kyläyhteisö, jossa asuu moni ystävä ja jossa mä viihdyn, tunnen omankokoisekseni alueeksi. Töölö on koti.

Myös merellinen Kotka on tärkeä.

– Mä olen syntyperäinen kotkalainen ja siellä on tietysti meri kaikissa muodoissaan, mutta ennen kaikkea sellaisena ihailun kohteena. Ja siellä on sitten se piha ja puutarhassa työskentely. Helsinki on mulle vähän suuri, se on stadi, se on mahtava, se on hieno. Kotkalaisuus on myös asenne. Se on raakaa voimaa. ■

Kouluruokailuihin on odotettavissa muutoksia hankintalain uudistuksen toteutuessa. Kuva: Seppo Haavisto

Isot jäävät yhtiöihin ja pienet ovat pulassa

Hankintalain uudistus ajaa pieniä kuntia ahdinkoon ja lisää kuntaliitoksia, Sallan kunnanjohtaja Erkki Parkkinen sanoo.

Teksti Jouni Lampinen

Hankintalain uudistuksesta on koitumassa 455–600 miljoonan euron lisäkustannukset kunnille, paljastuu FCG:n Kuntaliitolle tekemästä selvityksestä.

Asukasta kohti vertailtuna pienet kunnat maksavat uudistuksen aiheuttamista muutuskustannuksista keskimäärin 473 euroa ja isot puolestaan 41 euroa.

Esimerkiksi Päijät-Hämeessä sijaitseva ja vajaan 2 500 asukkaan Hartolan kunnassa on laskettu muutuskustannusten olevan 207 euroa asukasta kohti.

Pienet ovat erityisen kovilla muutoksessa, Hartolan kunnanjohtaja **Jarkko Seppälä** sanoo.

– Pienessä kunnassa vaikutukset ovat suhteellisesti suuret.

Lakiuudistus on rajaamassa kuntien mahdollisuutta ostaa palveluita osaomistamiltaan inhouse-yhtiöiltä, jos kunnan omistusosuus on alle 10 prosenttia.

– Suuret kunnat ja kaupungit pystyvät jatkossakin hankkimaan inhouse-yhtiöiltä, mutta 10 prosentin omistusvaatimus tiputtaa pienet kunnat armotta pois.

– Pienillä kunnilla ei ole yleensä hankintaosaamista riittävästi, joten hankinnan määrittelyssä ja kilpailutuksen toteuttamisessa joudutaan käyttämään ulkopuolisia konsultteja.

Esimerkiksi taloushallinnon palveluissa on osattava kilpailutuksessa määritellä tarkkaan valtiokonttorin kuntatietoraportointi sekä varautuminen raportoin-

Hankintoja pitää arvioida kriittisesti.

Jarkko Seppälä. Kuva: Erika Väkiparta, Hartolan kunta

nin muutoksiin, Seppälä lisää.

- Taloushallinnon ja palkanlaskennan palveluissa muutokustannukset koostuvat erityisesti järjestelmän käyttönoton kustannuksista.

Palvelut vaarassa

Taloustekijöiden lisäksi moni muukin asia muuttuu ja kunnissa pidetään peukut pystyssä, jotta mitään ylityspääsemätöntä ei ilmesty palveluiden järjestämisen suhteen.

- Kaikki varautumiseen liittyvät ulottuvuudet huolestuttavat ruokahuollosta lähtien, Seppälä sanoo.

- Palvelut on järjestettävä kaikissa olosuhteissa.

Uudistuksen toteutuessa on tärkeää selvittää muutosten aikataulusuhteet ja muutosten vaatimat työt kustannuksien lisäksi.

- Erilaisia skenaarioita on tehty, riippuen siitä, millaisia muutoksia lainsäädäntöön mahdollisesti olisi tulossa.

Selvitettävien asioiden listalle kuuluu nykyisten palvelusopimusten irtisanominen.

- Ja tähän liittyen on selvitettävä mahdollisten sopimusrikkomusten aiheuttamat korvausvelvollisuudet.

- Inhouse-yhtiöiden luonteen mukaisesti kyse ei ole vain siitä, mitä yksittäinen kunta päättää tai haluaa. Neuvotteluja ja yhteistyötä on tehtävä kaikkien omistajien kanssa. Tähän mennessä valmistelua tulevaan on tehty ennen kaikkea inhouse-yhtiöissä, mutta kun lakimuutokset hyväksytään, toimenpiteet lähtevät käyntiin myös kunnissa.

Seppälä ymmärtää hankintalain tavoitteet. Nykyistä lainsäädäntöä on hyödynnetty jopa virheellisesti varsinkin suurissa inhouse-yhtiöissä, Seppälä myöntää.

Mutta lakia olisi mahdollista muuttaa siten, että korjattaisiin epäkohtia tuhoamatta kaikkea sitä hyvää,

mitä on rakennettu, hän jatkaa.

- Suurimpia häviäjiä ovat pienet kunnat, joiden muutokustannukset ovat suhteellisesti suuremmat.

Myös pienten kuntien mahdollisuudet palveluiden järjestämiseen ovat vähäisemmät.

- Sillä omalla paikkakunnalla tai lähialueella ei ole välttämättä tarvittavaa palvelutarjontaa.

Iso vaihteluväli

Kuntaliiton tilaaman ja 11 kuntaa sisältävän selvityksen mukaan hankintalain uudistuksen muutokustannukset vaihtelevat Hämeenlinnan 17 eurosta Toivakan 940 euroon asukasta kohti.

Toivakka on noin 2 350 asukkaan kunta Keski-Suomessa ja Hämeenlinna on noin 68 000 asukkaan kaupunki Kanta-Hämeessä.

Selvitys pohjautuu kuntien omiin arvioihin kustannuksista.

Vertailussa toiseksi eniten asukasta kohti maksava kunta on Etelä-Karjalassa sijaitseva Savitaipale 783 eurolla. Kolmantena tässä vertailussa on Itä-Lapissa sijaitseva 3 250 asukkaan Salla, jossa uudistus maksaa näillä näkymin 401 euroa per asukas.

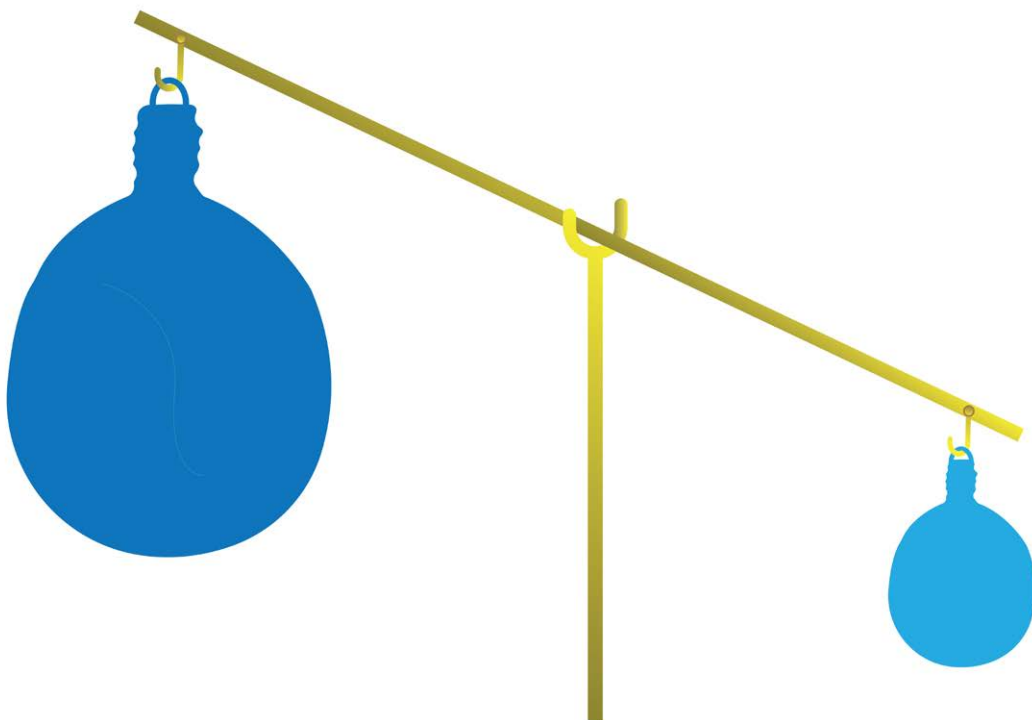
Sallan kunnanjohtaja **Erkki Parkkinen** ei silittele silkkihansikkain tätä lakiuudistusta.

- Tätä on joutunut miettimään syvällisemmin ja lähes 20 vuoden kuntajohtajakokemuksella. Ei voi välttyä ajatukselta, että kyse suuremmasta ja ideologisesta pienten kuntien ahdinkoon ajamisesta. Tavoitteena taustalla on kuntarakenteen muuttaminen, kuntaliitokset, Parkkinen näkee.

- Suuremmat kunnat ja kaupungit voivat jatkaa yli 10 prosentin omistajina inhouse-yhtiöissä ja pienet joutuvat vaikeuksiin.

Valtiovallan taholta kuntien välistä yhteistyötä on

Hankintalain uudistus koettelee pieniä kuntia isoja enemmän.
Kuva: Pixabay

kehotettu lisäämään eri tavoin muun muassa taloudellisten hyötyjen saavuttamiseksi. Mitä ajattelette kuntien välisen yhteistyön kehittämistä hankintalain uudistuksen yhteydessä, Erkki Parkkinen?

– Tämähän tässä erityisen hullulta kuulostaakin. Hyvän ja pitkäjänteisen kuntien yhteistyön kautta olemme päässeet tilanteeseen, jossa kunnanjohtaja saa nukkua yönsä suhteellisen hyvin pelkäämättä esimerkiksi kyberhyökkäystä tai tietomurtoa.

– Kuntamarkkinoillakin puolueiden puheenjohtajat yhdestä suusta korostivat kuntien yhteistyön lisäämisen tärkeyttä. Hankintalain uudistuksella ollaan meidän kohdalla ja ainakin ICT:n osalta romuttamassa tämä yhteistyö.

Kaksi kerrosta

Kuntaliitto huomautti tilaamansa 11 kunnan selvityksen yhteydessä, että näin arvioitiin vasta ensimmäisen kerran hankintalain kustannusvaikutuksia kunnille.

Kuntaliiton mukaan kaikissa selvityksen muutostokustannusarvioissa ovat mukana sekä tähän mennessä syntyneet kustannukset että tulevat kustannukset aina siirtymäkauden loppuun saakka.

Selvityksen mukaan isoja vertailtaessa Hämeenlinnan perässä kaupungeista olisi esimerkiksi 73 000 asukkaan Lappeenranta, jossa oltaisiin maksamassa uudistuksesta 28 euroa asukasta kohti.

52 000 asukkaan Mikkelissä uudistuksen lasku olisi 58 euroa per asukas.

FCG:n eli Finnish Consulting Group Oy:n vanhempi neuvonantaja **Tuomas Riihivaara** vahvistaa tuloksien osoittavan uudistuksen vaikuttavan eri tavalla kuntiin.

– Pienempien kuntien keskeisenä haasteena on palvelujen jatkuvuuden turvaaminen ja uusien tuotantotapojen ratkominen inhouse-yhteistyön mahdollisen päättymisen jälkeen. Suuremmilla kunnilla kyse on korostetummin inhouse-yhtiöiden omistusjärjestelyihin liittyvistä haasteista, Riihivaara kertoo.

Uudistus ei toteuta tavoitteita

Selvityksessä kunnat toivat esiin huolensa huoltovarmuuteen ja kyberturvallisuuteen liittyen etenkin ruoka- ja ICT-palveluissa.

Myös Kuntaliiton toimitusjohtaja **Minna Karhunen** kertoo ymmärtävänsä hallituksen pyrkimyksiä tehostaa julkisia hankintoja.

– Hankintoja pitää arvioida kriittisesti.

Julkisten hankintojen tehostaminen on hyvä tavoite.

– Emme usko, että tämän tyyppinen ratkaisu toteuttaa sitä tavoitetta.

Jos kunta joutuu ulos inhouse-yhtiöstä eli kuntien yhdessä omistamasta sidosyhteisöstä, niin vastaavaa palvelua ei välttämättä ole saatavilla mistään muualta. Silloin kuntien on siirrettävä tehtäviä itselleen hoidettavaksi.

Uudelleenjärjestely ja byrokratia aiheuttavat kustannuksia.

Karhusen mukaan työministeri **Matias Marttiselle** on sanottu, että valtion on rahoitettava sataprosenttisesti kunnille kustannukset, jotka aiheutuvat yhteisten yhtiöiden purkamisesta tai tehtävien siirtämisestä kunnan itsensä hoidettavaksi.

Tätä juttua kirjoittaessa oli julkisuudessa jo mainittu, että jätehuolto, jätevesi ja kirjastopalveluiden toiminta voisivat jäädä pois 10 prosentin sääntelyn piiristä.

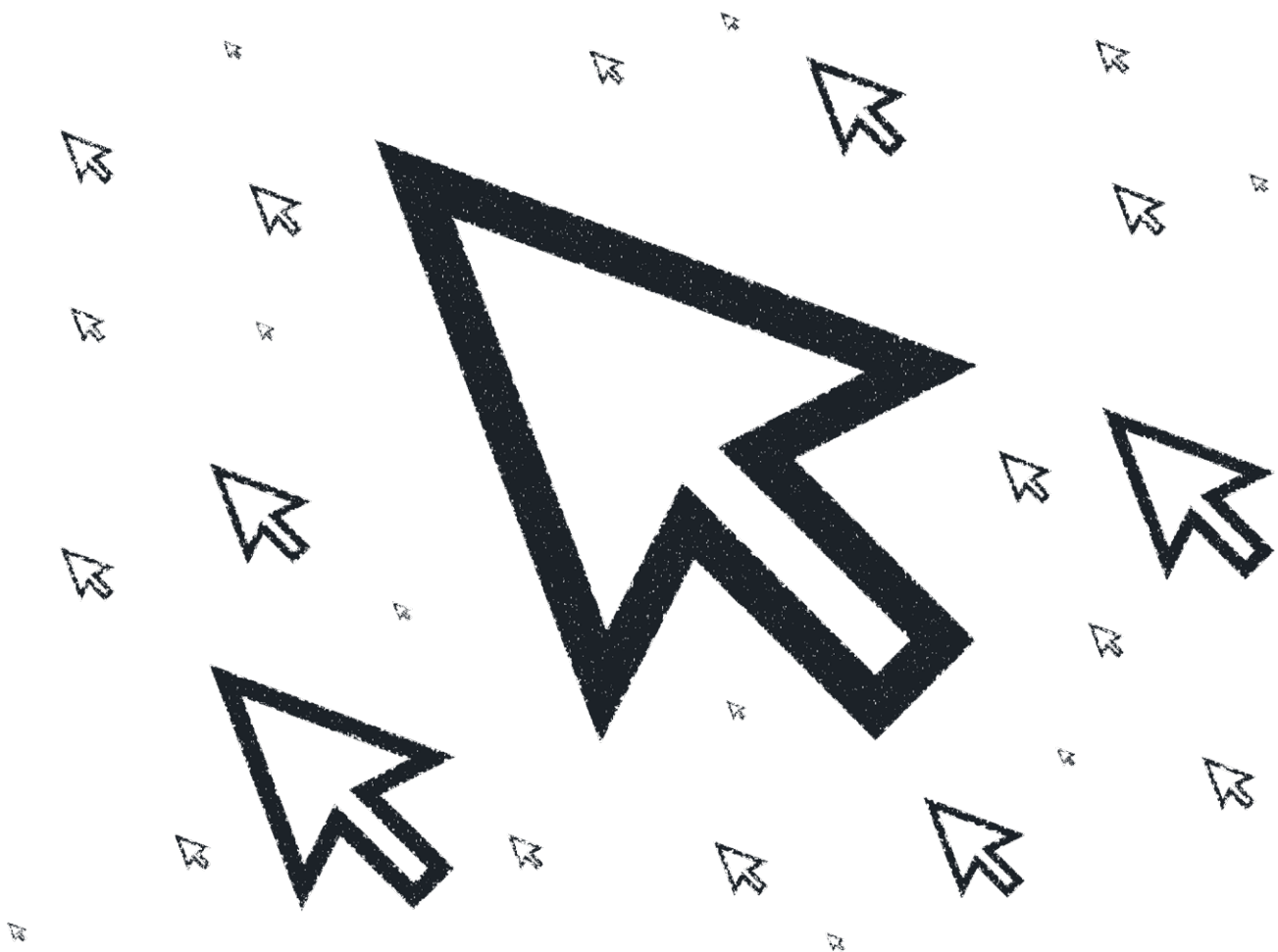
Jos nämä poikkeukset toteutuvat, koko maan kattava muutostokustannus uudistuksesta olisi kunnille noin 455 miljoonaa euroa.

Siinä tapauksessa pienten kuntien muutostokustannusten keskiarvo olisi 323 euroa asukasta kohden ja keski suurten kuntien noin 37 euroa asukasta kohden.

– Kuten kustannuslaskelmista voi huomata, nämä poikkeukset eivät vielä ratkaise kuntien talousahdinkoa, Kuntaliiton toimitusjohtaja Minna Karhunen kommentoi. ■

Palvelut on järjestettävä kaikissa olosuhteissa.

Kunnan digikehitystä

Kuntalaisia palvelevan digitalisaation lähtökohtana ovat tavoitteet ja niitä koskevat kriteerit, jotka löytyvät kunnan strategisista dokumenteista.

Teksti Jouni Lampinen **Kuvitus** KRUT Collective, krut.fi

– Digitalisaatio vaikuttaa merkittävänä tekijänä kaikkien kunnan palveluiden taustalla, Kuntaliiton erityisasiantuntija **Martti Setälä** sanoo.

– Digitalisaatio on kunnille ilman muuta strateginen asia.

Kuntastrategia on pitkän tähtäyksen päätöksentekoa ja toimintaa ohjaava tulevaisuuden suunta, joka on osana talousarvion ja -suunnitelman valmistelua.

Kuntaliiton digitalisaatiokartoituksessa 79 prosenttia vastasi, että kunnan strategiassa on asetettu selkeitä tavoitteita digitalisoinnin edistämiseksi.

Esimerkiksi Kemin kaupunkistrategiassa (2022–2025) tarkoituksenä oli lisätä digitalisaatiota siten, että palvelut olisivat saavutettavia, käyttäjälähtöisiä sekä vaikuttavia ja oikea-aikaisia.

Tampereella strategian osana olevan digikehityksen ensimmä-

mäisenä tavoitteena on tarjota kuntalaisille automaattiset ja ennakoivat palvelut datan avulla. Lisäksi Pirkanmaan maakuntakeskuksessa halutaan datan avulla parantaa elinkeinoelämän edellytyksiä ja johtaa kaupunkia.

Digitalisaatiokartoitukseen vastanneista joka neljäs tietohallinnon edustaja näkee palveluiden digitalisoinnin keskeisenä keinona päästä kunnan tavoitteisiin. Puolet vastaajista arvioi näin olevan ainakin jossain määrin.

– Hyviä voivat olla konkreettisesti palveluiden laatua ja tehokkuutta parantavat tavoitteet, joissa digitalisaatio on osana.

Tehokas väline

Miten digitalisaation tulisi näkyä kunnan ylimässä ja ohjaavassa dokumentissa, Martti Setälä?

– Vastaus riippuu kunnan palveluiden ja toimintojen kehittämisen vaiheesta ja tarpeista. Digitalisaatio on väline toteuttaa kunnan palveluita ja hallintoa tehokkaasti ja laadukkaasti.

– Tietyissä tapauksessa digitalisaatiolle voi olla hyvä osoittaa keskeinenkin merkitys ja tehdä siitä yksi strategian keihäänkärjistä.

Toisessa tapauksessa voi olla kyse jonkin kunnan toimialan tai toiminnon digitalisoimisesta.

Harkiten lisää tekoälyä

Osana digitalisaatiota on tekoälyratkaisujen tuominen osaksi kunnan toimintaa ja johtamista. Kuntaliiton digitalisaatiokartoitukseen vastanneista joka kolmas kertoi, että tekoälyn hyödyntäminen on vähintään jossain määrin huomioitu strategisissa suunnitelmissa.

Toisin sanoen moni kunta on jättänyt tekoälyn huomioimatta strategisessa suunnitelmassa.

Mitä tästä voisi ajatella, Martti Setälä?

– Tekoälyä on monenlaista. Tekoäly-

teknologiaa laajasti ajateltuna tulisi jo nyt hyödyntää niin laajasti kuin mahdollista.

Tässä kohtaa Setälä ei tarkoita vain uusinta uutta, generatiivista tekoälyä ja oppivien kielimallien hyödyntämistä.

– Nykyään on jo matalamman osaamistason tekoälyratkaisuja, jotka voivat tukea ja tehostaa esimerkiksi kunnan taloushallinnon prosesseja.

– Generatiivisen tekoälyn osalta palveluntoimitajat puskevat tällä hetkellä markkinoille ratkaisuja osana ohjelmistopalveluita. Sen verran on seurattava asiaa, että voi suhtautua näihin uusiin ominaisuuksiin realistisesti ja turvallisuuden varmistuen.

Monesti edistyneimpiä ominaisuuksia voi kytkeä pois päältä tai niiden käyttöalueita rajoittaa, kunnes toimijakentästä on tunnistettu ja todettu hyväksi hyödylliset käyttötapa-
paukset, Setälä jatkaa.

– Eli näkisin, että kehitykseen voi hypätä mukaan sopivassa kohdassa. Samalla on huomioitava tietojen suoja, turvallisuus ja käyttöön otettujen toimintojen vaikuttavuus.

– Tekoälyn hyödyntäminen ja huomioiminen tulisi olla selkeästi mukana ainakin matalamman tason suunnitelmissa, kuten tietohallinnon strategisissa suunnitelmissa.

Kuntastrategiaa ajatellen tekoäly voi jäädä ihan perustellusti digitalisaation alla käsiteltäväksi yhdeksi asiakysymykseksi, tai jopa sen ulkopuolelle.

– Toki kunta voi nähdä, että tekoäly on sille suurempi kysymys ja kunta haluaa laajemmin lähteä etujoukoissa panostamaan tekoälyn hyödyntämiseen.

Matka kannattaa

Alle kolmasosa kunnista mittaa ja arvioi palveluiden ja toiminnan digitalisointitoimenpiteiden tuottavuutta.

Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla Oulussa on linjattu, että digitalisaatiota on mitattava ja arvioitava, jotta voidaan seurata kaupunkistrategian

Toki kunta voi nähdä, että tekoäly on sille suurempi kysymys.

toimeenpanoa ja vaikuttavuutta.

Samalla kaupungissa on tietohallintojohtajan **Tapio Matinmikon** johdolla huomioitu digitalisaation mittaamisen vaikeus.

Digitalisaatio on myös laadullista arviointia ja ei vain numeroina tapahtuvaa mittaamista. Digitalisaation vaikutukset näkyvät usein pitkällä aikavälillä.

Kuinka tärkeästä asiasta tässä on kyse, Kuntaliiton erityisasiantuntija Martti Setälä?

– Tästä olisi käytävä jatkuvasti keskustelua ja pyrkiä kehittämään kuntien osaamista ja välineitä asian edistämiseksi.

– Tämä vaatii keinoja tiedon keräämiseksi, analysoimiseksi ja esittämiseksi. Tämä vaatii myös foorumeita asian seuraamiseksi tietohallinnon, kunnan palvelualueiden ja johtoryhmän tasolla. Asiassa ollaan vielä joitakin kuntia lukuun ottamatta alkuvaiheessa, mutta matkalle kannattaa lähteä.

Pienimmät, alle 2 000 asukkaan kunnat eivät mittaa digitoimenpiteiden tuottavuutta ollenkaan, Kuntaliiton digitalisaatiokartoitus paljastaa.

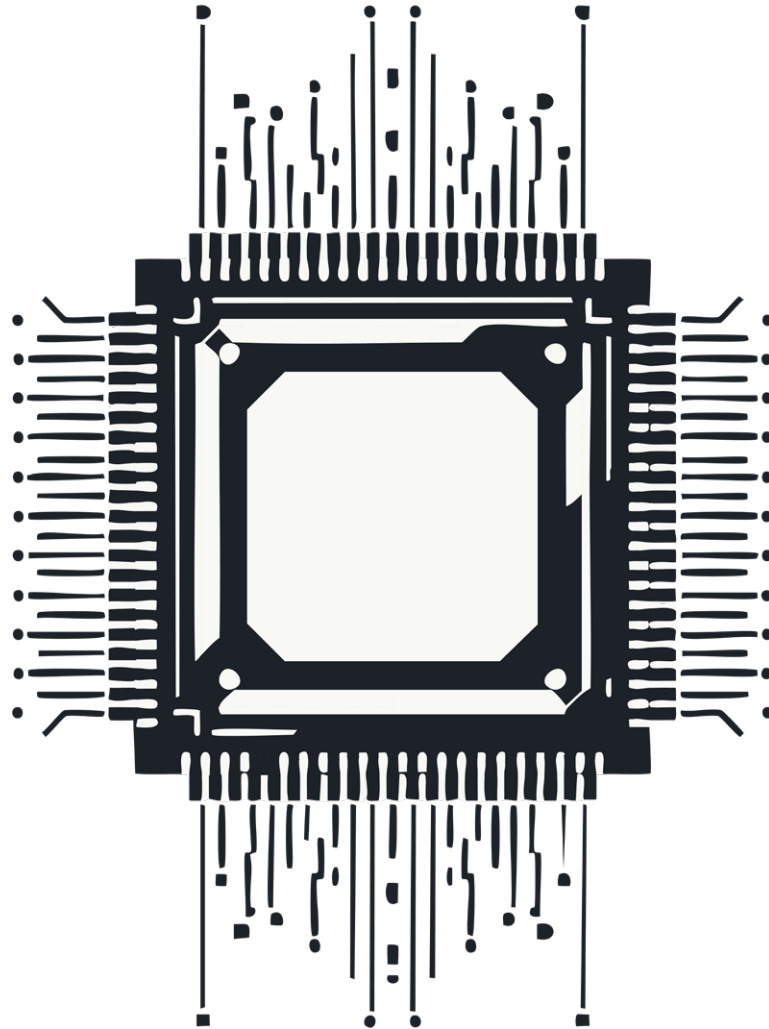
Yli 100 000 asukkaan kaupungit erottuvat ryhmänä siten, että niistä lähes kaikki mittaavat tuottavuutta tapauskohtaisesti.

Isoja menoja tulossa

ICT-menoista ja -investoinneista puhuttaessa ei voida olla mainitsematta hankintalain uudistusta, josta on kehkeytymässä toiminnallisten haasteiden lisäksi isoja muutostalouksellisia kunnille.

Vaarana on, että näillä näkymin loppuvuoden aikana valmistuvan uudistuksen seurauksena osa kunnista joutuu ulos ICT-palveluita tuottavista sidosyksiköistään.

– Erityisesti pienemmät kunnat kokisivat todennäköisesti suurimman iskun, koska niillä on pienemmät resurssit. Pie-

**Alkuvaiheen
investoinnit ovat
usein isoja.**

Rahaa on tai ei ole

Kuntaliiton tietojohdaja **Tom Holmroos** huomauttaa, että kuntien ICT-menoja on hankala – jos ei jopa mahdotonta – vertailla kunnolla.

– Tuottamistapoja ja -malleja on niin monia.

Yleisesti ottaen Holmroos uskoo, että kunnat mittaavat menojaan hyvinkin tarkasti. Joka tapauksessa kuntien ICT-investoinnit voisivat olla hänen mukaansa yhtenä esimerkkinä siitä, miten tuottavuus- ja vaikuttavuustutkimusta olisi

mahdollista lisätä julkisella sektorilla.

– Jos haetaan tuottavuutta teknologian ja digitalisaation keinoin, on muistettava, että alkuvaiheen investoinnit ovat usein isoja.

Riski kuntien eriytymiseen näkyy myös tietyissä ICT-investoinneissa. Joillakin kunnilla ei ole niihin samalla tapaa varaa kuin toisilla, Holmroos jatkaa.

ICT-investoinneilla voidaan saavuttaa merkittäviä hyötyjä.

– Kuntien menoista suuri osa on henkilöstömenoja. Periaatteessa, jos teknologialla pystytään esimerkiksi korvaamaan henkilöstövaltaisia rutiinitehtäviä, laskennallista potentiaalia tuottavuuden kasvuun pitäisi ainakin laadun suhteen olla. ■

nemmät kunnat ovat riippuvaisempia sidosyksikön osaamisesta ja kyvykkyyksistä kuin suuremmat kunnat. Myös suuremmille kunnille tulisi paljon kielteisiä vaikutuksia uudistuksesta, Setälä sanoo.

ICT-investointien tekeminen ja analysointi vaativat osaamista ja kyvykkyyttä kunnilta.

– Jotta ei tehdä merkittäviä yli- tai ali-investointeja. Hyvä riskianalyysi sekä teknologioiden, sääntelyn ja markkinoiden tuntemus auttavat tässä, Setälä kertoo.

Kiinteistöjen leasing vapauttaa pääomaa – Nordisk Renting tuo ennakoitavuutta julkisen sektorin kiinteistöjen hallintaan

Nordisk Renting -yhtiön maajohtaja

Leea Tolvas tietää, miten auttaa kuntia kiinteistön omistajuuteen liittyvissä kysymyksissä: "Kun myyt kiinteistösi Nordisk Rentingille, vapautat taseesta pääomaa muihin tärkeämpiin käyttökohteisiin", Tolvas toteaa.

Nordisk Renting on ollut kiinteistörahoituksen vaiettu salaisuus, joka näyttäytyi tänä vuonna ensi kertaa Kuntamarkkinoilla. Tolvaksen mukaan kiinnostus on ollut suurta.

"Tarjoamamme kiinteistöleasing sopii erityisen hyvin 10-100 miljoonan euron kiinteistöihin, toki täysin muita kokoluokkia pois sulkematta."

Toiminta on sujuvaa ja avointa. Yhtiö ostaa kiinteistön ja kunta tai hyvinvointialue voi jatkaa vuokralaisena ilman omistamiseen liittyviä riskejä kiinteällä, jopa 25 vuodeksi määritellyllä vuokrahinnalla.

"Tarjoamme kiinteistöomaisuudelle pääomaratkaisuja, joissa omaisuuden hallinta säilyy asiakkaalla, mutta taloudellinen omistuspaine helpottaa," Tolvas toteaa.

Yhtiö ostaa niin vanhoja kiinteistöjä kuin rahoittaa rakenteille lähteviä hankkeita, mikäli ne tukevat asiakkaan strategiaa pitkäaikaisesti. "Olemme avoimia hintatasostamme ja toiminnasta. Meillä ei ole tavoitteena ostaa ja myydä eteenpäin, vaan tuottaa arvoa asiakkaalle. Aktiivisesti käytössä oleva kiinteistö on arvoa tuottava kiinteistö."

Osa vakavaraista konsernia

Nordisk Renting on osa vakavaraista brittiläistä NatWestiä, joka on yksi Euroopan parhaiten pääomitettu ja pitkäikäinen pankkikonserni. Tolvaksen mukaan tämä tuo luotettavuutta kiinteistönsä myyville kunnille ja hyvinvointialueille. Luotettavuutta lisää myös mahdollisuus myynnin yhteydessä sopia esimerkiksi takaisinosto-oikeudesta ennalta määriteltyn, jäännösarvoon perustuvaan hintaan, jolloin hyöty arvonnoususta jää kunnalle. Kunta voi lunastaa kiinteistön niin halutessaan takaisin – vaikka tulevilla valtuustokausilla, jos niin päätetään.

"Lisäksi kiinteistöjen hallinta ja ylläpito säilyy vuokralaisella, eikä Nordisk Renting sääntele kiinteistöjen toimintaa. Asiakkaan tarve on tärkein. Pitkäjänteinen yhteistyö ja vahvat kumppanuudet ovat tärkeimmät tunnusmerkkimme, joten sellainen perinteisesti leasing-toimintaan liitetty epämääräisyys tai keinottelu ei kuulu toimintaamme."

Nordisk Rentingillä on 100 asiakassuhdetta suurten yritysten ja julkisen sektorin toimijoiden kanssa. Osa sopimuksista kestää jopa 25 vuotta. "Ennakoitavuus kiinteistöjen osalta tuo kunnille varmasti sellaista turvaa, jota näinä epävarmoina muutoksen aikoina tarvitaan."

Seisovatko kiinteistöt rasittamassa tasetta? Nordisk Renting tuo ennakoitavuutta ja vapautta kuntien ja hyvinvointialueiden kiinteistöjen omistamiseen.

Nordisk Renting osti kesällä 2025 Tampereen kaupungilta Tipotien soteasema, jossa on pitkäaikaisena vuokralaisena Pirkanmaan hyvinvointialue.

Miksi Nordisk Renting

Vakavaraisuus ja luotettavuus

Joustavuus kiinteistöjen kehittämisessä

Avoimuus ja ennakoitavuus

Mahdollisuus takaisin ostamiseen

Taseesta vapautuneet varat kunnan muuhun käyttöön

Mahdollisuus keskittyä kehittämiseen omistamisen sijaan

Nordisk Renting on toiminut jo 40 vuotta paikallisella organisaatiolla Suomessa, kertoo Leea Tolvas.

Kuuma peruna: Kuntien eriytyminen jatkuu

KUNTIEN ERIYTYMINEN JATKUU kiihtyvällä vauhdilla, mutta Suomelta puuttuu yhä selkeä visio aluekehityksen suunnasta. Puolueet vaikenivat ja media ei kysy. Onko aika nostaa kuuma peruna pöydälle?

Kuvittele tämä: Pienessä kunnassa koulu suljetaan, ja lähin oppilaitos löytyy 40 kilometrin päästä. Samaan aikaan suurkaupunkien kasvupaineet vaativat miljardiluokan investointeja infrastruktuuriin ja palveluihin. Nämä kaksi ilmiötä – näivettyminen ja kasvu – ovat saman kolikon eri puolet. Kyse on kuntien eriytymisestä, joka jatkuu kiihtyvällä vauhdilla.

Suomen keskeisiä yhteiskunnallisia haasteita ovat väestön ikääntyminen, uusien ikäluokkien pieneneminen, muuttoliike suurille kaupunkiseuduille, kuntien erilaistuminen, monipaikkaisuus ja maahanmuutto.

Talouskasvua ei ole ollut miltei kahteen vuosikymmeneen. Näiden lisäksi ilmastonmuutos ja geopoliittinen epävarmuus muokkaavat toimintaympäristöämme.

Usein keskustelu keskittyy seutukaupunkien, pienten kuntien ja reuna-alueiden haasteisiin, mutta vähemmälle huomiolle jää se, että myös suurimmat kaupunkiseudut kohtaavat valtavia paineita. Koko maan aluekehitys on murroksessa – mutta missä on Suomen visio?

Puolueet eivät ota kantaa. Hallitusohjelmat toisensa jälkeen jäävät kevyiksi aluepoliittisten linjausten osalta. Syyn tiedämme: tämä peruna on liian kuuma. Mikä tahansa merkittävä puolue, joka ottaa kantaa aluepoliittisiin tavoitteisiin, riskeeraa kannatuksensa. Äänet ratkaisevat, ja siksi strateginen keskustelu jää taka-alalle.

Median hiljaisuus on vielä vaikeampi ymmärtää. Asiantuntijoita kyllä haastatellaan ja tilastoja julkaistaan, mutta puolueilta ei vaadita vastauksia. Ei ennen vaaleja, eikä niiden välillä. Missä ovat ne kysymykset, jotka saisivat poliittiset toimijat ottamaan kantaa Suomen alueellisen tulevaisuuden suuntaan?

EN OTA TÄSSÄ KANTAA SIIHEN, mikä Suomen aluepoliittinen visio pitäisi olla. Otan kantaa siihen, että Suomella tulisi olla jokin harkittu ja perusteltu tavoitesuunta – ei vain kokoelma toiveita tai periaatteita, vaan strateginen linjaus, joka ohjaa päätöksentekoa.

Hallitusohjelmassa tunnistetaan alueiden erilaisuus ja korostetaan kuntien roolia, mutta se ei tee aitoja valintoja siitä, mihin suuntaan Suomea halutaan kehittää. Toimiva visio ei välttämättä ole yksittäinen kehityspolku, vaan voi olla yhdistelmä kaupungistumisen tukemista, reuna-alueiden elinvoiman vahvistamista ja monikeskuksisen rakenteen edistämistä. Tärkeintä on, että kokonaisuus muodostaa johdonmukaisen ja pitkäjänteisen suunnan.

Väite siitä, ettei kehitykseen voi vaikuttaa, on yksiselitteisesti väärä. Yhteiskunnallisilla linjauksilla ja ratkaisuilla voidaan vaikuttaa aluekehitykseen – etenkin, kun vaikutuksia tarkastellaan riittävän pitkällä aikavälillä.

Vaihtoehto yhteiselle visiolle on karu, ja siitä meillä on kokemusta. Valtion eri hallinnonalat toimivat siiloissaan, ilman yhteistä suuntaa. Kuntien edustajilla, ja varmasti monilla muillakin toimijoilla, on mahdollisuus nostaa keskustelua esiin, vaatia selkeitä linjauksia ja tuoda esimerkkejä siitä, miten aluepolitiikka voisi toimia.

Atso Vainio
on Uudenkaupungin kaupunginjohtaja.

Suomella tulisi olla jokin harkittu ja perusteltu tavoitesuunta – ei vain kokoelma toiveita.

Uusia Hollywoodoja kasvaa Suomen kuntiin

Mitä tulee mieleen sanoista Lapua, Ahvenanmaa, Satakunta, Lappi? Tässä Kuntalehden jutussa kurkistetaan elokuvamaailmaan.

Teksti Hannu Björkbacka

Viime vuosien merkittävimmät kotimaiset elokuvat on käyty Helsingin seudun sijaan tekemässä muissa maakunnissa. Yleisöennätyksiä lyönyt Myrskyluodon Maija kuvattiin Ahvenanmaalla. Suosittu historiallinen Lapua 1976 filmattiin Etelä-Pohjanmaalla, kuten myös taiteellisesti hyvin onnistunut Perhoset. Ja Dingo-elämäkerta Levoton Tuhkimo sai muotonsa Satakunnassa.

190:een maahan levinnyt Netflixin ensimmäinen suomalaisfilmi Pikku Siperia kuvattiin Pohjois-Karjalassa. Kuluvin vuoden menestynein kotimainen teatterielokuva 100 litraa sahtia taas Päijät-Hämeessä. Lapissa filmatut Ohjus ja Aurora olivat laadullisesti tekovuotensa ehdotonta parhaimmistoa.

Kuntalehteen haastattelimme päättäjiä neljästä kunnasta. Tiedustelimme, minkälainen vaikutus elokuvanteolla seudulle on niin taloudelliselta kuin imagolliselta kannalta. Kysyimme myös parilta elokuvien pääosan esittäjältä ”kehä kolmosen” ulkopuolella filmaamisesta – päihittääkö kokemus iänikuiseen Helsinkiin?

Monen toimijan ponnistus

Sysmän vt. kunnanjohtaja **Lasse Peltonen** havainnollistaa sitä, miten kuntalaiset olivat enemmän kuin hengessä mukana, kun 100 litraa sahtia tehtiin siellä.

– Nämähän ovat upeita juttuja paikallisesti. Kun filmin kuvauspaikat ovat Sysmässä ja siinä käytetään paikallisia ihmisiä kohtauksissa, niin kyllähän tästä puhutaan täällä.

Talkoolaisia 100 litraa sahtia -elokuvassa oli paljon omalta paikkakunnalta.

Nurmeksen kaupunginjohtaja **Pasi Parkkinen** komppaa, sillä hän havaitsi paljon samaa Pikku Siperian tekemisen osalta.

– Netflixin filmin kuvaukset tehtiin pääosin täällä Nurmeksessa. Ja sehän herätti valtavan kiinnostuksen ja sai suuren määrän vapaaehtoisia toimijoita avustustehtäviin.

Lapuan kaupunginjohtaja **Satu Kankare** kertoo Lapua 1976 -elokuvan vaikutuksia.

– Täällähän oli paljon niitä kuvauksia, jos ajatellaan vain, mitä tuotanto kaupungille merkitsi ihan jo siinä elokuvaa tehdessä. Ja monia suuria kohtauksia.

Ennätyksellinen joukkokohtaus oli kirkon luona järjestetty koskettava siunaustilaisuus räjähdysten uhrien arkkujen äärellä.

Kunta ei jää kulissiksi

Seinäjoen kaupunginjohtaja **Jaakko Kiiskilä** kommentoi Perhoset-elokuvan saamista paikkakunnalle.

– Toivomme filmihankkeita Seinäjoelle. Mutta mitenkään erityisen aktiivisesti emme ole elokuvayhteistyöhön hakeutuneet. Kaupunki on Tango-markkinoiden pääomistaja, joten Perhoset kyllä nosti vahvasti esiin yhtä perinteisistä brändeistämme.

– Seinäjoella oli yhteistyösopimus Perhosten tuotantoyhtiön kanssa, jatkaa Seinäjoen viestintäpäällikkö **Krista Rintala**.

– Sopimus sisälsi erilaisia asioita kaupungin näkyvyydestä filmissä. Tärkeintä meille oli, että Perhoset sijoittuu tarinana Seinäjoelle ja se kuvataan pääosin täällä.

Kunnissa on seurattu elokuvanteon vaikutuksia

Tärkeintä meille oli, että Perhoset sijoittuu tarinana Seinäjoelle.

Lapin taikaa. Ohjus-elokuvan kuvausryhmä Kemijärvellä talvella 2019. Kuva: Sami Kuokkanen/Komeetta

seudun imagoon sekä jälkiheijastusvaikutuksiakin. Sysmän Lasse Peltonen tunnisti ”paikan hengen” 100 litrassa sahtia.

– Siitä kyllä aistii sysmälaisuuden ja paikan hengen. Sysmäläinen saattaa alkuun olla vähän sellainen varautunut. Sitten kun otetaan sahtia, se on aika reipaskin! Nykypäivänä me olemme vähän liiankin varovaisia, siihen nähden tämä 100 litraa sahtia on ihanan rehellinen elokuva.

– Siinä on sellaisia piirteitä, että alkaa ihan itseäkin huvittaa. Kyllä se hämäläisyys ja sysmälaisyys siitä erottuu. Niin kuin elokuvassa todetaankin: *Sysmä hyväksyy*, Peltonen toteaa ja nauraa.

Elokuvan myötä paikkakunnan Matkabaari saanee entistäkin enemmän suosiota kaurismäkeläisellä tunnelmallaan.

Nurmeksens Pasi Parkkinen iloitsee hankin Pikku Siperian myönteisistä vaikutuksista.

– Tämähän on tuonut kaupungille positiivista julkisuutta siitä, että Netflix-elokuva on osittain Nurmeksessa kuvattu. Kun kyseessä on näin laajan jakelun

elokuva, se vaikuttaa.

– Pikku Siperia on yleistunnelmaltaan melko synkkä. Samoin Nurmeksesta kuvatut osiot näkyvät tummina. Mutta kyllä me paikalliset tunnistamme ne kuvauspaikat.

Satu Kankare uskoo Lapua 1976:n lisännen kaupungin vetovoimaa, mutta pitää tärkeänä myös tunnevaikutusta.

– Moni halusi katsoa filmin tapahtumapaikalla, Vanhan Paukun yrittäjävetoisessa elokuvateatteri Bio Marilynissä.

Vanhassa Paukussa järjestettiin erikseen luento elokuvan tärkeimmästä teemasta: Lapua 1976 – joko saa surra? Filmi avasi monenlaisia tunnelukkoja.

Uusia Hollywoodeja

Seinäjoen viestintäpäällikkö Krista Rintala näkee Perhoset-filmin teon osana kaupungin laajempaa viestintäsunnitelmaa.

– Perhoset on tuonut Seinäjoelle vahvaa näkyvyyttä ja pitänyt esillä, että olemme tapahtumakaupunki.

Ohjus-elokuvan tähti Oona Airola filmausten tauolla Kemijärven jäällä. Kuva: Sami Kuokkanen/Komeetta

Meillähän on joka kesäviikonloppu jokin tapahtuma. Kärkenä tavoittelemme sitä, että Seinäjoki pysyy ihmisten ajatuksissa.

Voisiko positiivisten vaikutusten pohjalta innostua ja ajatella, että monesta kunnasta tulee vielä uusia Hollywoodeja Suomeen? Sysmälle ainakin on tullut tarjouksia, kertoo Lasse Peltonen.

– Luulen, että tämä 100 litraa sahtia oli ihan ohjaaja Teemu Nikin lahja omalle synnyinseudulleen. Siitä tietysti me olemme täällä erittäin kiitollisia.

– Filmi- ja tv-tuotantojen tarjoajia on ollut. Suomen Hollywood ei ole poissuljettu asia Sysmässä.

Käyntikortti maailmalle

Pasi Parkinen on hänkin iloinen Nurmeksens vetovaimasta kuvauspaikkana.

– Täällä on ollut useammankin filmin kuvaukset käynnissä eli mukavaa pöhinää elokuvarintamalla.

Tulevan Kalevala: Kullervon tarinan kulissikylät on rakennettu Bomban karjalaiskylän viereen ja kaupungin omistaman Ellunkallion maille.

– Tietysti toivomme, että muutkin filmintekijät löytäisivät Nurmeksens. Parkinen muistuttaa, että

keräsihän **Lönnrot** aikoinaan runojaan Kalevalaan nimenomaan Karjalan laulumilla.

Lapuan kaupunginjohtaja Satu Kankare näkee uusien mahdollisuuksien avautuvan Lapua 1976:n jälkeen.

– Voisihan Lapuasta ihan hyvin tulla Suomen uusi Hollywood! Täällä on eräs erityinen ominaisuus ja se on yhteisöllisyys.

Lapuan väki on Kankareen mukaan aktiivista ja liikkuvaista. Siellä on vielä talkoomieltä, mikä paikkakunnalla tunnetaan *kökkähenkenä*.

Krista Rintala paljastaa, että Seinäjoelle on tulossa jo toinenkin elokuvatuotanto.

– Aloite Perhosten Seinäjoella filmaamiseen tuli tuotantoyhtiön kautta. Kuvauksia edeltävänä kesänä meitä sitten kaupunkina lähestyttiin.

Eri tuotantoyhtiöt ovat Seinäjokeen säännöllisesti yhteydessä muutamia kertoja vuodessa.

– Perhosten inhimillinen viesti kertoo hyväntahtoisuudesta ja huolenpidosta. Jos sellainen yhdistyy Seinäjokeen, silloinhan tämä on aivan äärimmäisen onnistunut kokonaisuus meidän mielestämme: *viiden tähden leffa!* □

**Voisihan
Lapuasta ihan
hyvin tulla
Suomen uusi
Hollywood!**

Pääosanesittäjä Aksa Korttila
jossakin Seinäjoen lakeuksilla
elokuvassa Perhoset. Kuva:
Sami Kuokkanen/Tekele

Paikallisia ei jätetä tekemisen ulkopuolelle

Teksti Hannu Björkbacka

Kohtausta valmistellaan Atrian Aurinkopuistossa Nurmossa elokuvaan Perhoset. Kuva: Sami Kuokkanen/Tekele

Oona Airolalla ja **Aksa Korttilalla** on tuoreessa muistissa näyttelemisen maakunnissa kuvatuissa suomifilmeissä. Airola esitti pääosan **Miia Tervon** Ohjuksessa ja sivuosan saman tekijän edellisessä ohjauksessa Aurora. Ohjus kuvattiin Kemijärvellä ja Aurora Rovaniemellä. Aksa Korttila puolestaan teki läpimurtonsa elokuvapäärooleihin **Jenni Toivoniemen** teoksessa Perhoset. Se kuvattiin Seinäjoen Tangomarkkinoilla.

Annetaan islantilaissarja Hildurin kuvauksista palanneen Airolan aloittaa.

– Tein Lapissa nämä kaksi Miian elokuvaa, hänhän on sieltä kotoisin. Alueen omaa asiantuntemusta filmauksiin tuo muukin osa työryhmän jäsenistä. Voi olla esimerkiksi paikallinen järjestäjä, joka etsii kuvauspaikkoja ja suunnittelee kuljetuksia. Täytyy olla joku, joka tuntee sitä aluetta.

Airola tietää, ettei se sovi jonkun helsinkiläisryhmän vain tuppautua paikalle ja ”olla sitten ihan uunona siellä”.

– Ryhmässä pitää olla joku, joka osaa toimia maakunnassa ja tietää seudun.

Paikkakunnalta kerätään avustajia filmin yksittäisiin otoksiin eli kuviin sekä joukkokohtauksiin.

Tervetullutta vaihtelua

Kansallisteatterin isojen ensi-iltojen näyttelijä Aksa Korttila pitää hankin kunnissa kuvaamista raikkaana vaihteluna.

– Minusta on ihan mahtavaa lähteä pois Helsingistä kuvaamaan välillä muualle, kun se ei ole niin yleistä, ainakaan omalla kohdalla.

Näyttelijä ei ollut Seinäjoella aiemmin käynyt. Siksin kokemus Perhosten teosta oli erityisen merkityksellinen.

– Se on semmoista Suomea, jossa itsellä tulee harvemmin liikuttua. Elokuvanteko oli se ensimmäinen tutustumispinta minulle.

Imagollista hyötyä

Oona Airola on huomannut myös elokuvanteon taloudelliset vaikutukset paikkakunnalle. Tekijät otetaan kunnissa aina hyvin vastaan.

– Ruokailut ostetaan yleensä kahteen kertaan päivässä. Lisäksi kuvausryhmä, näyttelijät ja kaikki muutkin tuotannon jäsenet kuluttavat alueella vapaa-aikanaan muutenkin.

Paikkakunnalla voidaan pysyä joskus useitakin viikkoja. Airola arvelee, että senkin takia elokuvantekijöihin suhtaudutaan niin myönteisesti.

Aksa Korttilalle vastaanotto Seinäjoella on ollut mieluista, ihan majapaikasta lähtien. Hän on saanut vaihtuneesta ympäristöstä uutta nostetta omaan näyttelijäsuoritukseensaakin.

– Se siinä oli jotenkin ihanaa: kaikki aina järjestyi ja hoitui niin hyvin. Ja miksei olisi hoitunut! Mutta se vain jäi ensimmäiseksi mieleen, että tunsin itsensä niin

Netflixin Pikku Siperiaa kuvattiin Nurmeksessa, Ilomantsissa, Joensuussa, Helsingissä – ja Juuassa, mistä kuvassa Malla Malmivaara. Kuva: Laura Mainiemi/Netflix

kovin tervetulleeksi koko ajan. Ihmiset olivat ylipääntään uteliaita ja kiinnostuneita siitä, mitä me olimme siellä tekemässä.

Seinäjoen omassa Perhosten ensi-illassa Korttilasta tuntui, että koko kaupunki oli läsnä. Filmintekijöitä pidettiin todella hyvänä.

Ikuinen jälki elokuvaan

Ohjus-elokuvan tekeminen toi Oona Airolan ensi kertaa Kemijärvelle. Aiempi kokemus oli vain läheisestä laskettelukeskuksesta – turistina.

– Seudulla kuvaamisen jälkeen itselle jää sellainen ihan olennainen suhde siihen paikkaan. Ja onhan se ihanaa, kun sitä voi jälkeensä vielä valkokankaalta ja televisiosta muistella, että ”niin, tuommainen paikka!” ja jostain avustajasta, että ”vitsi, tuokin oli niin kiva tyyppi!”

– Lisäksi siihen tulee vielä kaikki se kulttuuri. Ihmiset ovat tosi avoimia. Pohjoisessa ollaan kiinnostuneita keskustelemaan ihan arkisesti, tietää Airola.

Paikallisuus oli olennaista saada näkymään valmiissa Aurora-filmissä.

Kuntien erityispiirteet

Aksa Korttilalla on erityismuisto Perhosten kuvaamisesta.

– Kun siellä on ne lakeudet! Tuleehan siitä ihan erityinen olo, vähän harraskin, kun Seinäjoella katselee ympärilleen eikä ole koskaan elämässään aiemmin semmoisessa maisemassa ollut. Se vaikutti, että vau! Vaikka ollaan Suomessa, on harvinainen kokemus, että saa työskennellä tuollaisessa ympäristössä. Se luonto ja maasto nyt kuitenkin on sen verran erilaisempi.

Seinäjoella filmaaminen tiivistä Korttilan mielestä tekijäryhmää entisestään. Hän arvelee, että se näkyy myös lopputuloksessa.

Näyttelijälle saa lähettää lisääkin maakuntakutsuja.

– Minähän jättäisin Helsingin niin usein kuin vain mahdollista! Että saa olla muualla pari viikkoa, siitä tulee semmoinen luokkaretkikokemus. On jotenkin ihanaa aloittaa aamu syömällä puuronsa muiden kanssa yhdessä.

Oona Airola tunnistaa saman tunteen ja korostaa vielä kunkin kuvauspaikan omaan kulttuuriin tutustumista.

– Tekijöinä me ajattelemme syvemmin elokuvaa, vaikka siitä bisneskielellä puhutaan tuotantona. Kylähän se on ihan muuta, nimenomaan kulttuuria. Ja maakunnissa kuvatessa se on semmoista ihanaa leiriä, jossa tutustutaan paikalliseen kulttuuriin, missä kulloinkin ollaan. ■

Pian haetaan yhteistä säveltä

Yhdyspintaseminaari kokoaa ja yhdistää monipuolisella ohjelmalla ihmisiä joulukuussa Lahdessa.

Teksti Jouni Lampinen

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen yhdyspintakoordinaattori **Ville Majala** huomauttaa, että tämä yhdyspinta ei karsi periaatteessa ketään pois.

– Seminaarin kohderyhmiä ovat kuntien, hyvinvointialueiden, järjestöjen ja muiden kumppaneiden asiantuntijat sekä luottamushenkilö- ja viranhaltijajohto.

Majalan mukaan huippuesiintyjä riittää pitkin päivää.

– Esimerkiksi varautumisen ratkaisut kiinnostavat yleisöä varmasti. Saamme ajankohtaista dataa Kelan tietopalvelujohtaja **Arto Vuorelta**.

Nuorten etuus- ja palvelujärjestelmästä kertoo sosi-aali- ja terveysministeriön **Elina Palola**.

– Seminaarin pääohjelmassa puheenvuoron pitää **Jenni Airaksinen** ja häntä on aina mukava kuunnella. Mielenkiintoista on myös, miten mediavaikuttaja **Pauli Aalto-Setälä** päättää päivän, kun aiheena ovat yhdyspintojen ilot ja kirot.

Jenni Airaksinen on Kunnallissalan kehittämissä-tiön toimitusjohtaja.

Majala kertoo, että yhdyspintaseminaaritunnelmaa pohjustetaan tapahtumaa edeltävänä iltana Lahdessa.

– Meillä on etkot lahtelaisessa Kino liiriksessä kulttuurihyvinvointiteemalla. Siellä on paikalla muun muassa Oscar-ehdokkaana olevan 100 litraa sahtia -elokuvan ohjaaja **Teemu Nikki**.

Luvassa on myös päijäthämäläisen kulttuurielämän omakehukilpailu ja uuden kulttuurihyvinvointikirjan esittely.

Ensi vuoden teemat

Yhdyspintakoordinaattorina työskentelevä Ville Majala kertoo, että esimerkiksi Päijät-Hämeessä on tunnistettu, miten asioiden kokonaisvaltainen hoi-taminen edellyttää kuntien ja alueiden välistä yhteis-työtä.

Päijät-Hämeen alueella on järjestetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelut kolme kertaa eri tavoin toteutettuna.

Ensi vuonna yhtenä teemana on työhön, kouluun ja koulutukseen kiinnittyminen ja toisena teemana hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat.

– Yhteistyössä tulee aina vastaan haastavia asioita. Siksi yhteistä säveltä haetaan myös yhdyspintasemi-naarin kautta.

Työllisyyden edistämistä

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on yhteistyössä vastuu yhteisten asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edis-tämisestä.

– Yhtenä konkreettisena esimerkkinä Päijät-Hä-meessä on viety mielenterveyspalveluiden ja perhe-neuvolapalveluiden sairaanhoitajien vastaanottoja yläkouluille.

– Tämä on edistänyt yhteistyötä kouluilla ja helpot-tanut nuorten pääsyä tuen pariin.

Varautuminen ja turvallisuuden kehittäminen edel-lyttää toimivaa ja ennakoivaa yhteistyötä.

– Siihen liittyen meillä toimii alueellinen ja monia-lainen turvallisuus- ja valmiustoimikunta PHTurva.

”

Aiheena ovat yhdyspintojen ilot ja kirot.

Kunnat ja hyvinvointialueet hakevat yhteistä säveltä esimerkiksi työllisyyttä edistettäessä, Päijät-Hämeen yhdyspintakoordinaattori Ville Majala huomauttaa. Kuva: Stiina Ikonen

Tukiporkkanaa energiatehokkuudesta

UUSI ENERGIAATEHOKKUUSDIREKTIIVI (EU) 2023/1791 tuli voimaan syksyllä 2023. Suomessa sen toimeenpanossa on haluttu minimoida hallinnollista taakkaa ja käyttää kustannustehokkaita keinoja. Vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset ovat jatkossakin keskeisessä roolissa.

Sopimustoiminnan merkitys korostuu erityisesti julkisella sektorilla, jossa sen avulla tavoitteena on saavuttaa riittävät säästöt ilman että direktiivin uusia velvoitteita tarvitsee viedä lainsäädäntöön. Koko yhteiskunnan näkökulmasta energiatehokkuus ja huoltovarma kotimainen energiantuotanto nähdään yhä tärkeämpinä.

Vapaaehtoinen keino eli sopimustoiminta velvoitteiden toimeenpanossa onnistuu vain, jos sopimusten kattavuus on hyvä ja suuret energiankäyttäjät liittyvät mukaan. Utta on se, että osa energiatehokkuusdirektiivin velvoitteista koskee julkisen sektorin osalta kaikkia eli myös niitä, jotka eivät liity sopimukseen.

Näitä velvoitteita toimeenpannaan energiatehokkuuslailla, josta hallituksen esitys (HE85/2025) on annettu eduskunnalle 11.9.2025. Energiatehokkuuslain päivityksessä on tulossa julkiselle sektorille velvoitteita muun muassa energiankulutus-tietojen raportoinnista Energiavirastolle sekä energiatehokkuuden huomioinnista hankinnoissa ja pitkän aikavälin suunnittelussa.

ENERGIAATEHOKKUUSSOPIMUSTEN UUSI KAUSI KÄYNNISTYY 1.1.2026 ja jatkuu vuoteen 2035. Liittyminen uudelle kaudelle on mahdollista lokakuusta 2025 alkaen. Jatkossa sopimukset kattavat kolme sektoria: elinkeinoelämä, kiinteistöala ja julkinen sektori, johon kuuluvat kuntien, kaupunkien, hyvinvointialueiden ja valtion toimijat.

Julkisen alan sopimuksessa (JETS) on asetettu kattavuustavoitteita kunnille ja kaupungeille asukaslukuperusteisesti. 31.12.2026 mennessä vähintään 55 prosenttia kunnista asukasluvulla mitattuna pitäisi olla sopimuksen piirissä. 31.12.2027 mennessä tavoitteena on nostaa kattavuus 75 prosenttiin.

Kaikkien hyvinvointialueiden toivotaan liittyvän julkisen alan sopimukseen viimeistään 31.12.2026. Valtion energiankäytöstä, esimer-

kiksi valtion omistuksessa olevista kiinteistöistä ja ulkovalaistuksesta, ”merkittävä osa” pitäisi saada sopimuksen piiriin vuoden 2026 loppuun mennessä.

Sopimustoiminnan keskiössä on energiatehokkuuden jatkuva parantaminen. Liittyjät asettavat itselleen energiansäästötavoitteet kaudelle 2026–2035 ja välitavoitteet vuodelle 2030 sekä tekevät toimintasuunnitelman siitä, miten tavoitteita edistetään. Kiristyvät kansalliset tavoitteet nostavat tavoitetasoa myös sopimustoiminnassa uudella kaudella.

Sopimukseen liittyneille toimijoille on tarjolla tukea ja kannustimia sekä neuvontaa energiatehokkuustyöhön. Energiatukea energiakatselmuksiin ja muuhun energiatehokkuustyöhön, laajempiin syväselvityksiin ja investointeihin kannattaa hyödyntää mahdollisuuksien mukaan. Valtiorahoitteiset hyvinvointialueet ovat sikäli poikkeus, että ne eivät voi saada valtion rahallista tukea.

Kuntien energiatehokkuuden parantamiseen on siis tarjolla runsaasti uusia tukimahdollisuuksia. Kuntakatselmus+ -tukimalli mahdollistaa tuettujen katselmusten toteuttamisen yhteydessä monivuotisen tuen kunnan energiatehokkuustyön laajempaan kehittämiseen, säästöjen aikaansaamiseen ja päästöjen vähentämiseen kunnan omista lähtökohdista.

Perusparannuspassin voi toteuttaa tuetusti energiakatselmuksen yhteydessä, mikä tukee kuntien 3 prosentin vuosittaista tavoitetta niiden toteuttamisessa. Syväselvitystuki puolestaan soveltuu kuntien isompiin ja laajempiin omaan energiankäyttöön liittyviin selvityksiin. Se edistää säästö- ja päästövähennyshankkeita ja pienentää niiden riskejä.

Julkisen alan energiatehokkuussopimukseen kuulumisen mahdollistaa käytännössä kunnille ja kuntayhtymille tukimahdollisuuden lähes kaikkeen oman energiankäytön tehostamiseen ja niiden päästöjen vähentämiseen tähtääviin katselmus- ja selvitystarpeisiin. Sopimustoiminta on avain oman energiatehokkuustyön laajaan ja systemaattiseen kehittämiseen.

ANNA SAHILUOMA
Asiantuntija, Motiva

TOMI KIURU
Johtava asiantuntija, Motiva

”
**Sopimustoiminnan
keskiössä on
energiatehokkuuden
jatkuva
parantaminen**

Suurten hankkeiden kannattavuus ja toteutus

Suuria suunnitelmia

Suomessa on viime aikoina herännyt isoja ajatuksia vesiä ylittävistä liikenneyhteyksistä Ruotsiin, Vaasasta Uumajaan ja Turusta Tukholmaan.

Niitä on perusteltu paitsi turvallisuus- ja huoltovarmuussyillä myös yhteiskuntataloudellisella kannattavuudella. Se on monesti toteutuksen kynnyksysymys, ja laskelmien luotettavuudesta on saatavilla kokemuksellista oppia. Sitä tarjoaa esimerkiksi paljon keskustelua herättänyt Turun tunnin juna eli Länsirata-hanke.

Hankearvioinnin yleiset periaatteet

Yhteiskuntataloudellisen kannattavuusarvioinnin lähtökohta on, että hankkeen kaikki reaaliset hyödyt ja kustannukset tulee selvittää, diskontata ja arvioida rahamääräisinä sikäli kuin se on luotettavasti mahdollista. Arvioinnissa ei kuitenkaan pidä sortua taloudellisten hyötyjen moninkertaiseen laskentaan.

Infrastruktuurihankkeiden valmistelusta vastaa Väyläviraston ohjeen mukaan laskelmiin ei pidä kuulua esimerkiksi kerrannaisvaikutuksia

työllisyyteen ja bruttokansantuotteeseen, heijastusvaikutuksia alueen kasvuedellytyksiin ja talouden rakenteeseen eikä vaikutuksia maan arvonusuun. YK:n suuria infrahankkeita koskeva yleisohje puolestaan rajaa välillisten vaikutusten osuuden arviolaskelman hyötypuolesta alle 10 prosenttiin.

Näin ollen suomalainen infrastruktuurihanke olisi yhteiskuntataloudellisesti kannattava, jos sen hyöty-kustannussuhde on:

$$H/K = \frac{S + V}{M - E} > 1 \text{ ehdolla } \frac{V}{S + V} < 0,1$$

Lausekkeessa S on hankkeen suorat hyödyt, V on välilliset hyödyt, M on hankemenot ja E on mahdollinen EU-subventio. Hanke on kannattava, jos kokonaishyödyn

$H = S + V$ ja kansallisten nettokustannusten $K = M - E$ suhdeluku on suurempi kuin 1 ehdolla, että välillisten hyötyjen osuus hankkeen kokonaishyödyistä on alle 10 prosenttia.

Länsirata-hankkeen kannattavuus?

Länsirata on valtion ja hankkeen vaikutuspiiriin kuuluvien kuntien yhteishanke. Sen valmistelusta vastaa Väylävirasto, jonka toimenpianoagentiksi on perustettu valtion ja osakaskuntien omistama hankeyhtiö Länsirata Oy. Väyläviraston hankkeesta tekemät alustavat kannattavuuslaskelmat olivat edellä esitetyn periaatteen mukaisia, ja tuloksena oli:

$$H/K = 0,44 < 1$$

Väyläviraston arvion mukaan Län-

sirata-hanke olisi siis yhteiskuntataloudellisesti selvästi kannattamaton, ja samaan tulokseen päätyi myös valtiovarainministeriö.

Länsirata Oy toimitti hankkeen jatkokäsittelyä varten oman kannattavuusarvionsa, jonka se teetti maineikkaalla Boston Consulting Group -konsulttiyrityksellä.

Konsulttilaskelmissa arvioitiin hankkeen vaikutusalueelle koituvien suorien hyötyvaikutusten lisäksi huomattava määrä välillisiä vaikutuksia. Tuloksena oli:

$$H/K = 2,3 > 1$$

Näin ollen päättäjille Länsirata esitettiin selvästi kannattavana hankkeena. Konsulttiarviossa kuitenkin sivuutettiin Väyläviraston nimenomainen kielto hyötyjen moninkertaisesta laskennasta ja rikottiin YK:n yleisohjetta. Seurauksena oli, että välillisten hyötyjen osuus kokonaishyödyistä oli laskelmissa YK:n ohjeen ylärajaan 0,1 verrattuna 8-kertainen.

Viranomaislaskelmien ja konsulttiyrityksen Länsirata Oy:n toimeksiannolla tuotettujen laskelmien kovin erilaiset tulokset

vihjaavat, että niin kutsuttu asiantuntijamenettelykin on altis manipulaatiolle. Arkana kohtana on Länsirata-hankkeessa käytetty ja nykyään infrahankkeissa yleinen hankeyhtiömalli, jota Valtiontalouden tarkastusvirasto on kritisoinut ja jonka EU:n komissiokin on Länsiradan kohdalla noteerannut. Opetuksena on, että nykyisen kaltaisesti käyttöön otetusta hankeyhtiömallista tulisi luopua.

Mitä muuta Länsirata opettaa?

Toinen Länsirata-hankkeen oppi koskee hankerahoitusta. Suomen valtio on sitoutunut Länsiradan alkuvaiheeseen vajaan puolen miljardin euron edestä, mikä on tarkoitus kattaa valtion omistuksia myymällä. Osakaskunnat joutunevat harkitsemaan samaa omaa maksuosuuttaan rahoittaessaan. Samantapaista, joskin mittavampaa sitoutumista voi odottaa myös, jos Ruotsi-yhteyden hankkeet saavat vedenpitävät kannattavuusarviot ja pääsevät jatkokoon.

Valtion ja kuntien omaisuuden myynti suurhankkeiden rahoittamiseksi ei kuitenkaan ole järkevää, koska mahdolliset tuotot tulevat kassaan vitkaan siinä missä omaisuudella on vuosittainen tuotto. Parempi rahoitustapa olisi, että valtio ottaisi hankkeeseen kotimaisen investointilainan suuntaamalla korvamerkityt velkakirjat hankkeen vaikutuspiiriin kuuluville ja muillekin kunnille, eläke-rahastoille ja vastaaville julkisyhteisöille sekä kansalaisille. Kotimainen julkinen velka olisi valtion velkaa, mutta koko julkistaloudessa se olisi päinvastoin kuntien ja muiden julkisyhteisöjen varallisuutta. Kun hankkeesta hyötyvät tahot ilmaisivat tahtonsa velkakirjamarkkinoilla, niin hanke etenisi vaihe vaiheelta nykyistä tarkemmin perustein.

HANNU LAURILA JA LASSE OULASVIRTA
Tampereen yliopisto

Laurila, H. ja Oulasvirta, L. (2025). Suomen ratakankkeiden yhteiskuntataloudellinen kestävyys kustannus-hyötyanalyttisesti tarkastellen. Ruohonen, J., Kihn, L.-A., Rönkkö, J. ja Ala-Mikkula, E. (toim.). Varmenuksen ja kestävyysraportoinnin muuttuva toimintaympäristö. Tampere University Press. <https://doi.org/10.61201/tup.1107>

Kuntalehden gallup: Mistä saat voimia tähän aikaan vuodesta?

Kuntalehden gallupissa kysymme kolmelta kuntapäättäjältä yhden ajankohtaisen kysymyksen. Tällä kertaa vastausvuoron saavat valtuustojen puheenjohtajat Hanna Gustafsson Naantalista, Mika Aikio Utsjoelta ja Reima Ehrukainen Tohmajärveltä.

Teksti Jouni Lampinen

Kuva: Petra Saajanlehto

Hanna Gustafsson (kok.), Naantalın kaupunginvaltuuston puheenjohtaja

"Syksyn pimeys haastaa meitä kaikkia, mutta samalla se kutsuu pysähtymään ja hakemaan voimaa pienistä, merkityksellisistä asioista. Minulle voimaa tuo luonto ja raikas meri-ilma, metsäpolku ja se hetki, kun hämärässä syttyy kynttilä. Niissä on jotain hyvin suomalaista ja rauhoittavaa.

Työssäni hoitoalalla ja luottamustehtävissä jaksamista antavat ennen kaikkea ihmiset. Kollegat, joiden kanssa jaetaan arjen ilot ja haasteet, sekä ne kohtaamiset, joissa huomaa työn merkityksen toisen elämässä. Kun näkee, että yhteistyöllä voidaan helpottaa jonkun arkea tai parantaa palvelua, siitä saa todellista voimaa ja motivaatiota jatkaa.

Myös perheen ja ystävien merkitys korostuu pimeänä vuodenaikana. Heidän kanssaan jaetut hetket, nauru ja yhdessäolo palauttavat energiaa ja muistuttavat, mikä elämässä on oikeasti tärkeää. Pienet ilonaiheet – lämmin kahvikuppi, hyvä keskustelu tai tuulinen kävely merenrannassa – kantavat yllättävän pitkälle.

Kun pitää huolta omasta hyvinvoinnistaan, jaksaa paremmin pitää huolta muista. Ja täällä Naantalissa meri, yhteisöllisyys ja usko tulevaan muistuttavat, että valo kyllä palaa – aina."

Mika Aikio (sd.), Utsjoen kunnanvaltuuston puheenjohtaja

"Tähän kysymykseen on helppo vastata ja se on luonto, tai enemmänkin luonnon käyttö ravinnon hankintaan. Syyskalastuksen päätyttyä alkaa joka syksyinen hirvenmetsästys, joka usein miten jatkuu alkutalveen. Lisäksi polttopuiden teko kuuluu ohjelmaan tähän aikaan vuodesta. Ja kaiken tämän jälkeen voi todeta, että antaa talven tulla.

Luonto todella tarjoaa paljon voimaa ja merkityksellisyyttä etenkin syksyn ja alkutalven aikaan. Hirvenmetsästys, syyskalastus ja polttopuiden teko eivät ole vain fyysisiä aktiviteetteja, sillä ne myös yhdistävät ihmisen vuodenaikojen rytmiin ja perinteisiin.

Alkutalven kuulaat pakkasaamut metsälle lähtiessä ovat niitä hyviä kokemuksia, jotka ovat jääneet muistiin ja ne säilyttävät edelleen."

Kuva: Mika Aikion arkisto

Reima Ehrukainen (sd.), Tohmajärven kunnanvaltuuston puheenjohtaja

"Voimia saa läheisistä ihmisistä ja hyvistä kavereista. Voimia saa myös kävelystä koiran kanssa luonnossa ja sen tarkkailusta. Voi katsella lintujen syysmuuttoa tai ihastella värikkäiden lehtien putoamista puista.

Neljästä vuodenajasta nauttiminen on etuoikeus. Jokaisessa vuodenaajassa on omat hyvät puolensa. Työaikana voimia saa mukavista työkavereista ja huumorin puhumisesta työn lomassa. Voimia saa hyvästä kotiruuasta. Voimia saa, kun laittaa tulet takkaan, kynttilät palamaan ja lukee hyvää kirjaa.

Voimia saa myös siitä, kun saa olla päättämässä oman kunnan asioita."

Kuva: Reima Ehruskaisen arkisto

Yrittäjyys on julkisen sektorin uinunut voimavara

YKSITYISELLÄ SEKTORILLA EI OLE monopolia yrittäjyyteen. Mielikuva julkisesta sektorista alueena, jossa toimitaan vain kankeasti ylhäältä tulevien käskyjen mukaisesti on auttamattoman vanhentunut.

Yrittäjyyden käsite tarkoittaa nykyisin paljon muutakin kuin suomalaista yksipuurtajaa, joka runnoo läpi harmaan kiven ja kannon. Modernit startup-yrityksetkin perustuvat jo järjestään tiimin tuomaan yrittäjävoimaan. Sama periaate on mahdollista myös julkisella puolella, yhteisön sisällä syntyvänä yrittäjyytenä.

SISÄISELLÄ YRITTÄJYYDELLÄ ON JO vuosikymmenien historia. Sillä tarkoitetaan yrittäjyyttä, joka nousee organisaation sisältä.

Kaupallisissa yrityksissä se on merkinnyt uuden liiketoiminnan synnyttämistä. Nyt kun muutokset ovat entistä syvällisempiä, myös niiden onnistunut läpivienti vaatii yrittäjyyttä. Tätä voi kutsua muutosyrittäjyydeksi.

Voisi kuvitella, että kaupallisissa yhtymissä sisäisen yrittäjyyden kehittäminen olisi yksinkertaista, mutta näin ei ole. Suomen suurissa yhtymissä sisäinen yrittäjyys on viime vuosina jopa taantunut. Yrittäjämäinen kulttuuri vaatii totuttelua ja johtajuutta. Esimerkkinä uudelta toimintatavasta on EEX Oy:n kehittämä palvelumalli.

Julkisen sektorin organisaatioissa on iso

potentiaali sisäisen yrittäjyyden kehittymiselle. Muutosyrittäjyyden yhteydessä lopputulos voi olla esimerkiksi se, kun julkisen toimialan muutos toteutetaan onnistuneesti. Tämä malli voidaan sitten skaalata laajemmin käyttöön muissa osin julkista sektoria, esimerkiksi julkisen sektorin sisäisen franchising-toiminnan keinoin.

JULKISEN SEKTORIN INNOVAATIO- ja yrittäjyystoiminta voi tuottaa tuloksia, joilla on sovellettavuutta sekä julkisella että yksityisellä puolella. Perinteisesti väyliä ja tukijärjestelmiä tällaisille innovaatioille ei ole juurikaan ollut. Kun sellaisia rakennetaan, julkishallinnosta nousevat ideat voivat tuoda merkittävää lisäarvoa myös muualle yhteiskuntaan: yksityiselle tai kolmannelle sektorille. Esimerkiksi modernin hallinnon kehittäminen tekoälyavusteisesti voi olla alue, jossa julkisen ja muut tahot hyötävät yhdessä.

JULKINEN SEKTORI TOIMII meidän yhteisellä alueellamme. Tämä nostaa

Yrittäjyys ei siis ole vain yksityisen puolen asia.

esiin erityisiä eettisiä kysymyksiä. Tyypillinen tilanne on, ettei aidolle kilpailulle ole edellytyksiä, kun alueelta ei löydy riittävästi yksityisiä toimijoita.

Pitkäjänteinen kehittäminen edellyttää tällöin eettisesti kestävästä toimintatavasta, ettei asemaa käytetä väärin tai esimerkiksi hyödynnetä hankintojen heikkouksia.

Nopeasti muuttuvassa maailmassa myös julkisen sektorin hankintatoiminta on rajassa murroksessa. Vanhan tyylinen staattinen kilpailutus, jossa kokonaisuus määritellään suoraan vanhan pohjalta, käy yhä harvinaisemmaksi.

Uudessa, dynaamisessa kilpailuttamisen mallissa pitää olla vuoropuhelua ja yhä useammin ensin järjestää "design-kilpailutus", jossa haetaan vaihtoehtoja ja vasta sen jälkeen kilpailutetaan toteutus tai muodostetaan allianssimalli.

YRITTÄJYYS EI SIIS OLE VAIN yksityisen puolen asia. Julkisen sektorin sisällä sen merkitys on jatkuvasti kasvamassa. Toivoo uudesta ajasta tuo sekin, että nuoret sukupolvet ovat entistä yrittäjähämmäsiä.

Heidät pitää saada mukaan rakentamaan tulevaisuuden julkista sektoria, rohkeasti, vastuullisesti ja yrittäjämäisellä asenteella.

JARMO MARKULA

Reinvention asiantuntija, Hämeenlinna

Nimby – ei minun takapihalleni

ALUEIDEN KÄYTÖN SUUNNITTELUSSA Nimby-ilmiö on tunnettu pitkään. Nimby on lyhenne englanninkielisistä sanoista "not in my back yard". Suomeksi tuo tarkoittaa, "ei minun takapihalleni".

Vaikka ihmiset sinänsä kannattaisivat jotakin hanketta, he eivät voi hyväksyä sellaista omaan asuinympäristöönsä. Toisaalle voivat. He ryhtyvät vastustamaan näitä omasta mielestään epämiellyttäviä suunnitelmia. He kertovat haluavansa suojella omaa elinympäristöään ja sen arvoja. Hankkeet, joita vastustetaan, olisivat heidän mielestään niille uhka. Sitä tarkoittaa nimby-ilmiö.

Ydin-, tuuli- ja aurinkovoimalat, muut energialaitokset sekä niiden sähköverkot ovat poikkeuksetta tällaisia. Jotkut teollisuus-, kauppakeskus- ja muut elinkeinoelämän hankkeet herättävät myös huolta

ja sen myötä voimakasta vastustusta.

Uhkakuviksi nostetaan turvallisuus, melu, saasteet ja raskaan liikenteen vaikutukset. Tällaiset huolet ovat usein ainakin osittain todellisia. Hankkeen kaikki vaikutukset tulee arvioida huolellisesti. Ainoastaan avoimella kansalaiskeskustelulla ja hyvällä suunnittelulla on mahdollista löytää hyväksyttävä ratkaisu. Usein löydetäänkin.

Jotkut kokevat myös omaan naapurustoon suunniteltavat erityisryhmien asunnot ja asunnot häiriötekijöiksi.

Viitataan asumishäiriöihin, asuntojen hintojen laskuun ja laitosmaistuvaan elinympäristöön. Nämä huolet ovat yleensä tarpeettomia. Erityisryhmät asuvat pääsääntöisesti ohjaaja- ja hoitohenkilöstön kanssa. Asuminen on yleensä varsin aikataulutettua, säännöl-

listä ja rauhallista. Tuskinpa niissä vietetään kosteita ja kovaäänisiä bileiltoja. Niissä eletään ihan tavallista arkea.

Näitä asioita ratkaistaessa on keskiössä onnistunut kaavoitusprosessi ja siihen kuuluva vaikutusten arviointi. Kaavoitus on alueiden käytön suunnittelua, jossa osoitetaan alueet eri maankäyttötarkoituksiin, kuten asumiselle, työpaikoille, palveluille, liikenteelle, puistoille ja viheralueille. Alueiden eri käyttötarkoitukset sovitetaan yhteen siten, että ne tukevat toistensa toteuttamista, muodostaen lopulta viihtyisän ja toimivan elinympäristön.

JUKKA MOILANEN, Harjavalta

Entinen alueiden käytön johtaja, Satakuntaliitto kaupunginjohtaja emeritus (Ulvila)

Kannustavalla palkkiolla asukasluku nousuun?

TÄLLÄ HETKELLÄ SUOMEN 300 KUNNASTA 50–60 antavat palkkioita niille perheille, jotka synnyttävät uusia kuntalaisia. Palkkiot vaihtelevat muutamasta sadasta tuhanteen euroon. Yhteistä näille palkkioille on, että se annetaan syntymään liittyvänä ja välittömänä, eikä siinä ole mitään muita reunaehtoja. Ajatuksena on, että pieni palkkio kannustaisi lasten tekoon. Voi olla, että on muitakin syitä, mutta ideaa voisi kehittää seuraavalla tavalla eteenpäin.

Vaurastumisen kultainen sääntö on ns. korkoa korolle -periaate, joka käytännössä tarkoittaa sitä, että arvopapereihin, siis lähinnä pörssinoteerattuihin osakkeisiin hajautettu rahasto tai sijoitussalkku tuottaa sidotulle pääomalle kaksinkertaistuksen 8–9 vuodessa.

SUOMESSA ARVOPAPERISÄÄSTÄMINEN on kovassa kasvuvauhdissa, mitä osoittaa se, että osakesäästötilejä on avattu monta kertaa enemmän kuin mitä alun perin luultiin. Yli 200 000 suomalaista on panostanut korkeintaan 50 000 euroa osakesäästötiliin. Senkin soveltuvuus on rajoitettu siten, että suorat osakkeet tarkoittavat, että itse omistaja ostaa, ei rahasto-osuuksia, vaan pörssinoteerattuja suomalaisia osakkeita. Samaan tuottoon päästään myös kansainvälisillä rahastoilla, joista tunnetuin on MSCI, jonka historiallinen tuotto ylittää kahdeksan prosenttia.

Jos ajatusta kehitettäisiin esimerkiksi seuraavalla tavalla, riskit kuntatalouteen olisivat vähäisiä: Kun kuntaan syntyy uusi vauva, sen nimeen kunta sijoittaisi markkinoilla esimerkiksi 1000 euroa maksavan osuuspotin joko rahastoista tai suorista osakkeista suuresti hajautettuna. Rahasto voisi olla myös kunnan oma rahasto. Kun rahasto kasvaa joka kahdeksas vuosi kaksinkertaiseksi niin vauva täytettyään 40 vuotta, saisi sitten sen tuoton ja pääoman (8 prosenttia tuotolla 320 000 euroa) itselleen, jos vielä asuu alkuperäisessä kunnassaan. Jos ei, niin rahaston tuotto ja pääoma palautuisi kokonaan kunnalle. Kysymys on tietysti siitä, kuinka paljon kumpaankin kategoriaan vauvoista kuuluisi. Ne, jotka olisivat 40-vuotiaita, olisivat jo perustaneet perheen kyseiseen kuntaan ja olisivat omiaan myös tuottamaan seuraavan polven oppilaita peruskouluun ja niin edelleen, eli kunnan väestökierrettä saataisiin tätäkin kautta vauhditettua.

Jos asianosainen on muuttanut, niin se summa tuottoineen sitten jäisi kattamaan tätä alkuperäistä sijoitusta, joka olisi 1000 euroa vauvaa kohden. Vaikea tietysti arvioida, kuinka paljon kumpaankin kategoriaan ihmisiä tulisi kuulumaan, mutta se ratkaisisi onko tästä kunnalle tuloa vai ylipäänsä lainkaan menoa.

ASIAA VOISI KEHITELLÄ ja Suomessa tällä hetkellä on kymmenittäin kuntia, joissa väestön supistuminen on muodostunut kuntatalouden keskeiseksi ongelmaksi ja maan kokonaissyntyvyys on myös kriittinen. Niissäkin kunnissa, joissa tällä hetkellä väkiluku ei supistu, idealla voisi siis olla käyttöä.

EERO LEHTI, työelämän professori

Maksetaanko kunnanjohtajille liian isoja erorahoja?

Kuntalehden kyselyyn vastanneista 20 on siitä mieltä, että kunnanjohtajille maksetaan liian isoja erorahoja. Viiden vastaajan mukaan kunnanjohtajille ei makseta liian isoja erorahoja.

KYLLÄ-VASTAUKSIA:

Maksetaan liikaa. Mediatietojen perusteella kunnanjohtajien irtisanomisiin liittyy huonoa johtamista sekä epäasiallista käytöstä, ei siitä pidä ekstraa maksaa. Myös osaamisen puute on tullut niissä esiin.

Työnantajan oikeutta erottaa työntekijä ollaan helpotamassa. Miksi kunnanjohtajilla pitäisi olla parempi irtisanomissuoja, jos johtaja ei kykene selviytymään asiallisesti tehtävistään?

Ei mitään järkeä palkita siitä, jos homma ei toimi. Miksi maksaa tekemättömästä työstä henkilölle, joka ei ole suoriutunut työtehtävistään. Eikö sen pitäisi olla toisinpäin, eli alisuoriutuja maksaisi entiselle työnantajalleen? Hirveää verorahojen tuhlaamista, kun muutoin kaikesta säästetään.

Näinä vaikeina aikoina on järjetöntä puhua ja jakaa tuollaisia rahasummia. Aikuiset ihmiset eivät osaa sopia asioista, vaan kaikki loukkaantumiset ja diipa-daapaa-viestit ovat kuin jostain lasten hiekkalaatikolta.

Irtisanomisaikaa ja palkkaa, jotka on määrätty alkupe- räisessä sopimuksessa jokaiselle työsuhteen alkaessa, niitä pitää noudattaa. Tämä koskee myös kunnanjohtajia. Erotilanteen yhteydessä ei ole syytä sopia uudesta ja isommasta erokorvauksesta.

Pienen kunnan keskinkertainen johtaminen ei ole satojen tuhansien eurojen arvoista.

Johtajasopimukseen kirjattua erorahaa ei päättäjien pidä jälkeinpäin lähteä muuttamaan.

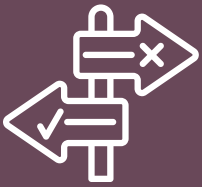

EI-VASTAUKSIA:

Kunnanjohtajan asema työoikeudellisesta näkökulmasta on täysin "lainsuojaton". Lisäksi rekrytointiprosessit ovat julkisella sektorilla aikaa vieviä.

Riittävä eroraha estää korruptiohoukutuksia ja antaa johtajalle rohkeutta sekä mahdollisuuksia toimia, jotta hän ei ajaudu liikaa myötäilemään poliitikkoja, edunvalvojia tai elinkeinoelämää.

Kunnanjohtajat kantavat valtavan kokonaisvastuun kunnan toiminnasta. Kunnanjohtajat vastaavat koko organisaation toiminnasta ja he tekevät sitä käytännössä ilman työaikalain tuomaa turvaa.

MIKÄ ON KUNTAKOULU?

■ **Kuntalehden** oma koulu auttaa päättämään.

■ **Koulussa kerrataan** kuntien luottamushenkilöiden tarvitsemia perustietoja sekä avataan myös uusia näkökulmia eri aiheisiin.

■ **Luvassa on** siis tietoa ja hyviä vinkkejä paikallispolitiikkaan.

Myös kokoaikaisella puheenjohtajalla pitää kiirettä

Kuntakoulussa perehdytään tällä kertaa koko- ja osa-aikaisiin puheenjohtajiin, joita on kaikkiaan 24 kaupungissa tai kunnassa.

Teksti Jouni Lampinen

Kesällä alkaneella vaalikaudella 54 luottamushenkilöä hoitaa tehtävänsä joko osa- tai kokoaikaisesti.

Nämä tiedot paljastuvat Kuntaliiton selvityksestä, jossa tarkasteltiin kaupunkien ja kuntien puheenjohtajia valtuustokauden 2025–2029 alussa.

Tarkastelussa olivat mukana niin puheenjohtajan kuin pormestarin roolissa toimivat.

Osa- tai kokoaikaisia puheenjohtajia on kaikissa yli 100 000 asukkaan kaupungeissa. Näin on myös Päijät-Hämeessä sijaitsevassa ja noin 122 000 asukkaan Lahden kaupungissa, jossa toimii yksi kokoaikainen ja kolme osa-aikaista puheenjohtajaa.

Kuluvalla valtuustokaudella kokoaikaisena toimii kunnanhallituksen puheenjohtaja **Pekka Komu** (sd.), joka toimi vastaavassa toimessa myös vuosina 2017–2019.

Hän on nähnyt kokoaikaisen puheenjohtajan työn näkökulmastakin, miten työtä on entistä enemmän kunnassa.

Luottamushenkilöiden näkökulmasta politiikka on aikaisempaa ammattimaisempi, vaikka ei puhuttaisikaan osa- tai kokoaikaisista puheenjohtajista, Komu näkee.

– Poliittikon on ymmärrettävä monimutkaisia asioita. Kansainvälistymisen kautta kielivaatimukset ovat lisääntyneet.

Kunnat ovat keskellä kovaa kilpailua ja välillä on vain selviytyttävä, hän jatkaa.

– Kuntien lakisääteisiä tehtäviä lisätään ja rahoitusta leikataan.

Vaatimukset luottamushenkilöitä kohtaan ovat koventuneet monin tavoin. Luottamushenkilönä ei pysty rajaamaan töitä virka-aikaan.

– Jo senkin takia, että suurin osa kokouksista on iltaisin. Poliitikoja katsoessa suurimman osan lamppu palaa vielä puolenyön aikaan. Töitä tehdään myös kotona.

Lahdessa on haluttu yhdessä pohtia lisääntyvän kuormituksen vaikutuksia ja samalla on sovittu poliittisen kulttuurin muutoksesta.

– Pyritään parempaan keskustelukulttuuriin ja tehokkaisiin kokouksiin.

Poliittista prosessia Lahdessa johtava Pekka Komu myöntää, että hänkin kuuluu niihin, joiden lamppu palaa myöhään kotona.

Aikataulullisia haasteita ajatellen yhden kokoaikaisen ja kolmen osa-aikaisen puheenjohtajan turvin Lahdessa vaikutetaan siihen, että poliittinen päätöksenteko sujuu hallitusti, hän jatkaa.

Pekka Komu huomauttaa myös, miten työhön kuuluu paljon tilaisuuksia, joihin on hyvä osallistua. Ja fyysiset tapaamiset viranhaltijoiden kanssa ovat myös tärkeitä, hän lisää.

Kielivaatimukset ovat lisääntyneet.

Pekka Komu (sd.) on Lahden kaupunginhallituksen puheenjohtaja.
Kuva: Kimi Uosukainen

Poikkeuksiakin on

Kuntaliiton selvitys paljasti myös, että kaupungeista, joissa asukkaita on 50 001–100 000, kokopäiväisiä tai osa-aikaisia puheenjohtajia on runsaassa 40 prosentissa.

Noin joka viidennessä 20 001–50 000 asukkaan kaupungissa tai kunnassa toimii osa- tai kokoaikainen puheenjohtaja.

Alle 20 000 asukkaan kunnissa nämä tehtävät ovat harvinaisia. Tällaisia poikkeuksia ovat Naantali, Sodankylä, Posio ja Puolanka.

Osa- tai kokoaikaisista puheenjohtajista 46 prosenttia on naisia ja 54 prosenttia miehiä. Puheenjohtajien keski-ikä on 48 vuotta. Nuorin on 30-vuotias ja vanhin 77-vuotias, tiedotteessa kerrotaan.

Ensimmäisenä päätoimiseen kunnanhallituksen puheenjohtajuuteen siirryttiin jo vuonna 2005 Turussa, ja Tampere oli ensimmäinen pormestarimallin käyttöön ottanut kaupunki vuonna 2007.

Koko- ja osa-aikaisten puheenjohtajien määrä kasvoi voimakkaasti erityisesti ennen valtuustokautta 2017–2021.

Viime valtuustokaudella resursoitujen puheenjohtajien ja kuntien määrä oli lähes saman verran kuin tämän valtuustokauden alussa. Kouvola on tuorein päätoimisen hallituksen puheenjohtajuuden käyttöön ottanut kaupunki.

Kuntapäättäjätutkimuksen 2024 tulosten mukaan luottamustehtävän hoitaminen osa- tai kokoaikaisesti jakaa kuntapäättäjien mielipiteitä aika voimakkaasti.

MAINOS

netKirje puh. 044-982 7808
netkirje.fi

Vaivatonta postitusta

**HELPOIN TAPA TAVOITTA
AIDOLLA KIRJEELLÄ**

netKirjeen avulla lähetät tiedotteet,
kutsut ja muut aineistosi vaivattomasti.

jo vuodesta 2006

Vaivaton, luotettava ja kustannustehokas

33-vuotias Sonja Pietiläinen on julkaissut Oulun yliopistossa väitöskirjan, joka herättää keskustelua.

TUTKIMUS

■ **Sonja Pietiläisen väitös:** "Äärioikeiston rodullinen maantiede: ilmastopolitiikka Suomessa ja Venäjällä". Oulun yliopisto

“Ilmastoestämisestä puhutaan liian vähän”

Mitä on ilmastoestäminen? Millaisia käsityksiä äärioikeistolla on ilmastonmuutoksesta?

Teksti Outi Airola **Kuva** Mikko Törmänen

Oulun yliopistossa on tarkastettu viime viikolla kiinnostava väitöskirja. **Sonja Pietiläisen** tutkimus pureutuu äärioikeiston käsityksiin ilmastonmuutoksesta otsikolla ”Äärioikeiston rodullinen maantiede: ilmastopolitiikka Suomessa ja Venäjällä”. Tutkimus perustuu Suomen perussuomalaisten poliitikkojen haastatteluihin sekä venäläisen Izborskii-klubin julkaisuihin.

– Olen aina ollut kiinnostunut kansallisidentiteetteihin ja kansallisuuteen sekä rasistiseen vihapuheeseen liittyvistä kysymyksistä, valaisee Sonja Pietiläinen työnsä taustoja.

Tutkimus sai vauhtia kymmenen vuoden takaisista tapahtumista, jolloin eurooppalainen politiikka alkoi muuttua.

– Tutkijana olen aina ollut kiinnostunut ajankohtaisista ilmiöistä. Tuolloin jytykyä tuli Suomen lisäksi myös muualla Euroopassa ja populismi lähti nousuun. Samaan aikaan nousi keskustelu ilmastonmuutoksesta ja olin mukana Lundissa tutkimusprojektissa, joka tutki Euroopan äärioikeistoa ja yritti ymmärtää näiden puolueiden ilmastopolitiikkaa, kertoo Pietiläinen.

Hän korostaa käyttävänsä äärioikeisto-nimikettä kattoterminä, joka pitää sisällään myös erilaisia laitaoikeistoon lukeutuvia puolueita. Näitä puolueita yhdistää muukin kuin maahanmuuttovastaisuus.

– Maahanmuuttovastaisuus ei ole puolueperheen ainoa keskeinen puoluepolitiikan ydin, toinen on ilmastopolitiikan vastaisuus. Ja maahanmuuttovastaisuus on sekin hämäävä termi, koska perussuomalaiset eivät ole kaikkia maahanmuuttajia vastaan. On paljon ihmisiä, jotka he ovat valmiit Suomeen hyväksymään.

Ilmasto-oikeudenmukaisuus kateissa

Sonja Pietiläinen käyttää termiä ”ilmastoestäminen” puhuessaan niistä strategioista, joilla laitaoikeiston puolueet pyrkivät hidastamaan tai estämään ilmastopolitiikan toimia tai kiistämään koko ilmastonmuutoksen.

– Perussuomalaisten ryhmässä politiikan keskeinen kulmakivi maahanmuuttovastaisuuden lisäksi on ilmastoestäminen. Poliitiikka nojaa suomalaisten erityiseen luontosuhteeseen ihmisvihamielisellä tavalla. Ajatellaan esimerkiksi, että tietyt kansat eivät ole yhtä siistejä tai heidän luontosuhteensa ei ole yhtä hyvä kuin suomalaisten.

Pietiläinen näkee ajattelussa rasistisia piirteitä.

– Siinä on merkkejä valkoisen ylivaltaan nojaavasta politiikasta, jossa katsotaan, että osa ihmisryhmistä ansaitsee kärsimyksen ilmastonmuutoksen aikakaudella. Ilmastonmuutos kehystetään rodullistettujen ihmisten syyksi ja siten siirretään poliittinen ja moraalinen vastuu ilmastonmuutoksesta pois pohjoismaista ja Euroopasta.

Tutkija muistuttaa, että ilmastonmuutos kohtelee ihmisiä eri tavoin.

– Suomalaisilla on resurssit suojautua ilmastonmuutokselta, mutta kaikilla kansoilla ei ole.

Äärioikeistolaisuudessa ilmasto-oikeudenmukaisuus on unohnutun ja nationalistinen, ihmisvihamielinen politiikka tullut tilalle. Oma olemassaolo on oikeutettu, toisten ei.

Nyt tarvittaisiin demokratian lisäämistä, ei sen kaventamista.

Maalittamista ja vihapostia

Sonja Pietiläinen tietää, että tuoreen väitöskirjan julkistaminen aiheuttaa kovaa vastarintaa.

– Kaikkia puolueita on Suomessa tutkittu, mutta kun alkaa puhua laita- ja äärioikeistosta, tietää että haastattelujen jälkeen sähköposti täyttyy vihaviesteistä ja käynnistyy suoranainen maalittaminen.

Hän näkee nyt käsillä olevan ajan olevan hankala tuoreelle tutkimukselle.

– Elämme aikaa, jolloin pyritään vaientamaan kriittistä keskustelua. Pelätään, että geopolitiittinen

tilanne on sellainen, että ei voida edes puhua suomalaisesta ja venäläisestä äärioikeistosta samassa väitöskirjassa.

Itse hän pitää vapaata tutkimusta ja keskustelua tärkeänä asiana tässä ajassa.

– Näen oikeudenmukaisuuden ja empatian tärkeinä asioina, joita yritän tuoda keskusteluun.

Tutkijana roolini ei ole se, että tarjoan ratkaisuja, mutta pyrin osoittamaan, kuvaamaan ja selittämään olemassa olevia ilmiöitä.

Hänestä ilmastoestäminen on asia, josta puhutaan liian vähän.

– On tärkeää puhua kriittisesti tästä ilmiöstä eli äärioikeiston noususta ja ilmastoestämisen politiikasta, koska ilmastonmuutos on täällä jo. Nyt tarvittaisiin demokratian lisäämistä, ei sen kaventamista. Kysessä on huolestuttava ilmiö, eurooppalainen ilmiö, mutta Suomessa kriittinen keskustelu on vasta alussa, toteaa Pietiläinen.

Isä ja ekonomisti on ylpeä kotikaupungistaan

Vantaan kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Sakari Rokkanen on tyytyväinen vantaalaisesta poliittisesta ilmapiiristä. Hänen mielestään samaan kahvipöytään on mahdollista vaikka keskustelut olisivatkin olleet värikkäitä.

Teksti Tiina Ojutkangas **Kuvat** Timo Seppäläinen

Vantaan kaupunginvaltuuston puheenjohtaja **Sakari Rokkanen** (kok.) on kokenut vaikuttaja, sillä valtuustossa on menossa neljäs kausi. Helsingin yliopistosta valmistuneella ekonomistilla eivät pasmat mene sekaisin talousasioissakaan.

Nyt istutaan kaupunginjohtaja **Pekka Timosen** työhuoneen kokouspöydän ääressä. Kaupunginjohtaja on mennyt menoihinsa. Pöydällä on punaisia ja sinisiä Marianne-karkkeja.

– Syön ensin tämän demarikarkin, hymyilee kokoomuslainen Rokkanen ja todistaa samalla, että puhe Vantaan valtuustotyöskentelyn sujuvuudesta pitää paikkaansa.

Vantaalla on tapana ottaa kaikki puolueet mukaan päätöksentekoon, mutta jos muu ei auta, löytävät ainakin demarit ja kokoomus toisensa. Aina ei tietenkään olla samaa mieltä.

Rokkanen on syntyperäinen vantaalainen. Hän on syntynyt Koivukylässä ja viettänyt lapsuuden Päiväkummussa pientaloalueella lähellä luontoa. Aikuisiän hän on asunut eri puolilla Tikkurilaa ja tuntee kaupunkinsa perusteellisesti.

– Olen aina sanonut, että Vantaa on valtavan monipuolinen. Se tulee ihmisille ehkä yllätyksenä. Miehekuva on ehkä sellainen lähiömielikuva. Että tämä on Helsingin lähiötä junaradan varressa. Itse olen päässyt kokemaan Vantaan eri puolilla. Olen asunut kansallispuiston naapurissa sekä Tikkurilan urbaanimmassa sykkeessä, josta on hyvät liikenneyhteydet kaikkialle maailmaan. Helsingin rautatieasemalle on Tikkurilasta noin viisitoista minuuttia ja lentokentälle puolet siitä ajasta.

Nuoriso on arvossa

Rokkanen on neljättä kautta valtuutettuna eli vuosia päättäjänä on runsaasti. 13. vuosi on meneillään. Miksi olet kuntapolitiikassa, kysymyksen Rokkasella on varsin klassinen vastaus.

– On ollut kiinnostusta hoitaa yhteisiä asioita. Alun perin tuli yllätyksenä, että se mitä teen, on politiikkaa, olen Vantaan nuorisovaltuuston kasvatti.

Viime kesänä nuorisovaltuusto juhli 25-vuotista taivaltaan.

– Nuorisovaltuusto näyttää olevan sellainen, joka heittää kaupungin politiikkaan. Toimii aika hienosti.

Yksi Vantaan nuorisovaltuuston kasvateista on SDP:n puheenjohtaja **Antti Lindtman**, joka oli omana aikanaan nuorisovaltuuston ensimmäinen puheenjohtaja.

– Kun aikoinaan olin nuorisovaltuuston puheenjohtaja, saatiin nuorisovaltuuston edustaja kaupunginvaltuuston kokouksiin.

Viime vaaleissa Vantaan kaupunginvaltuuston nousi entinen nuorisovaltuuston puheenjohtaja **Anni-Juulia Tuumainen** (vihr.).

– On tosi iso vahvuus, että meillä on hyvä yhteys nuorisovaltuutettujen kanssa.

Rokkanen pohtii, että valtuustossa lapsiin ja nuoriin suhtautuminen on positiivista.

– Meillähän kokousvauvat ovat ihan arkipäivää eri kokouksissa ja tilaisuuksissa. Itse ajattelen olevan tosi tärkeää, että meillä on myös nuorten lasten vanhempia mukana politiikassa ja valtuustossa.

Kahden pienen lapsen isänä Rokkanen on huomannut, että elämä on täyttä, mutta hyvää. Omat lapset ovat 2,5 vuotias taapero ja muutaman kuukauden ikäinen vauva.

Puheenjohtajan tehtävästä

Sakari Rokkasen vahvuutena pidetään muun muassa laajoja verkostoja. Hän on toiminut syksyyn saakka sosiaali- ja terveysministeriössä sosiaaliturvaministeri **Sanni Grahn-Laasosen** (kok.) erityisavustajana ja tutustunut sitä kautta myös valtakunnan politiikkaan.

Valtuuston puheenjohtajan osa-aikaista työtä hän pitää monipuolisena tehtävänä, jossa asiat vaihtelevat

”

Vantaan kokoisessa kaupungissa ei ole vain yhtä asiaa kerrallaan käynnissä.

Vantaalla poliittiset puolueet tekevät yhteistyötä, sanoo Vantaan kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Sakari Rokkanen.

ratikkaratkaisuisista päiväkotien sijaisjärjestelyihin ja rekkojen taukopaikkoihin. Erityisesti edunvalvontaa Rokkanen pitää tärkeänä.

– Tämän kokoisessa kaupungissa ei ole vain yhtä asiaa käynnissä, on isoja ja pieniä. Se on samaan aikaan hienous ja haaste. Kuntapolitiikassa valtuuston puheenjohtajan keskeinen rooli on saada valtuutetut jossain määrin fokusoitumaan. Saa myös siirrettyä valtuutettujen huomiota ja tuotua valtuutettuja ratkomaan isompia haasteita. Se on valtuuston puheenjohtajan yksi tehtävä.

Miten huomio sitten siirretään pienistä asioista isoihin? Vantaan kaupunginvaltuustossa on 67 valtuutettua. Asioita ja ihmisiä on paljon.

– Kun 67 valtuutetun kesken käsitellään jotakin asiaa, kannustan jokaista hiukan nostamaan lento- korkeutta. Valtuutetut ovat usein oman asuinalueen

tai lähialueen äänillä päässeet valtuustoon ja haluavat luonnollisesti vahvistaa oman lähialueen kehitystä. Valtuuston puheenjohtajana ajattelen, että oman alueen asiaa edistää parhaiten siten, että miettii koko Vantaan kehitystä.

Vantaalla on aloittanut uusi työllisyys- ja elinvoimajaosto, joka on kokoomuksen ja Rokkasen itsensä pitkäaikainen tavoite. Isoin arvo on se, että keskeisiä päättäjiä kokoontuu miettimään työllisyyden ja elinvoimapolitiikan asioita.

– Niiden painoarvo on noussut.

Vantaan kaupunki on kasvanut vauhdikkaasti, jopa siinä määrin, että väkiluku on kasvanut nopeammin kuin työpaikkamäärä.

– Vantaalla on sinänsä positiivinen ongelma, että on tulijoita. Osa työpaikkakehityksen edistämisestä on omissa käsissä. Meillä turvallisuuspoliittinen tilanne

SAKARI ROKKANEN

■ **Vantaan**
kaupunginvaltuuston
puheenjohtaja

■ **Perheessä** puoliso,
kaksi lasta ja koira

Sakari Rokkasen mielestä poliittinen keskustelu valtuustosalissa saa olla värikästä.

on iskenyt rajusti lentoaseman ympäristön työpaikkakehitykseen.

Konkreettisina asioina kaupungilla on yritystonttien aktiivisempi etsiminen ja kaavoittaminen.

– Yhä useammin, kun joku haluaa Vantaalla investoida tai sijoittua Vantaalle, pystytään sanomaan, että tuossa on valmista tontti. Ei myydä ”ei-oota”. Kaavailemme yrityksille myös kokonaisvaltaisia sopimuksia, jotka kattavat tonttien lisäksi myös liikenne- ja koulutusratkaisuja.

Kuntapolitiikan haaste

Tällä valtuustokaudella myös Vantaalla talous on keskeinen asia.

– Myös meillä on työttömyys pompannut, mikä haastaa käyttötaloutta sekä verotulojen, työvoimapaalveluiden että työttömyysturvan sakkomaksujen kautta. Meillä on koko kaupungin toiminnan läpivaihe käynnissä. Aika ajoin on tärkeää tehdä suursii-
vitys ja arvioida kaikki menokohdat kriittisesti.

Turvallisuus on yksi keskeinen asia, joka puhuttaa Vantaalla.

– Kaupunkilaisten koettu turvallisuus on heikentynyt. Monella mittarilla turvallisuudessa on sellaisia kehityskulkuja, jotka vaativat voimakasta puuttumista. Kaupungissa on käynnissä laajempi turvallisuustyö yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Vantaalla on aloitettu jalkautuva katu-uorisotyö. Poliisi on lisännyt läsnäoloa erityisesti siellä, missä on eniten levottomuutta. Hyvinvointialueiden kanssa keskustellaan esimerkiksi siitä, voisiko palveluiden sijoittamisessa ottaa huomioon turvallisuusnäkökulmaa.

– Lisäksi on käyty kovaa poliittista debattia ns. Jyväskylän mallista, jossa järjestyksenvalvontaa lisättäisiin asemien ympäristöissä. Akuuttina toimenpiteenä tätäkin olisi Vantaalla.

Vertaistuesta hyötyä

Vantaalla väestönkasvu perustuu nettomaahanmuuttoon. Kehitykseen liittyy sekä haasteita että mahdollisuuksia.

– Olemme Suomen kansainvälisin kaupunki. Pidän hyvänä sitä, että pystymme puhumaan myös maahanmuutosta suoremmin ja rehellisemmin – sekä haasteista että mahdollisuuksista.

Valtuuston puheenjohtaja Rokkanen tunnistaa, että ilmiöllä on kaksi puolta. Ensinnäkin on nuori ja kasvava väestö. Ikärakenne on kaupunkien joukossa hyvin suotuista. Toisaalta nähdään, että muunkielisten työttömyys on suhteellisen korkea ja alueellinen segregatio on voimakasta.

– Suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvat ovat joillakin alueilla vähemmistössä, mikä voi aiheuttaa

omanlaisiaan haasteita.

Rokkasen mielestä segregatio-keskustelussa on tärkeää, että kaupunki ei omilla toimillaan lisää ja voimista eriytymistä.

– Tulee kuitenkin varoa sitä, että yksilöiden hyvinvoinnin sijaan tuijotetaan liikaa vain alueellisia mittareita. Työtön vailla koulutusta on työtön vailla koulutusta, vaikka postinumero vaihtuisi.

Rokkasen mielestä samaan aikaan tulisi saada maahanmuuton mahdollisuudet hyödynnettyä ja taklata ongelmat.

– Kaupungin tulevaisuuden ja menestyksen kannalta tämä on ihan keskeinen asia. Vantaan merkitys on ihan valtavan iso myös koko Suomen näkökulmasta. Se miten me onnistumme muunkielisten kotouttamisessa, työllistämisessä ja integroitumisessa, määrittelee pitkälle sen, miten Suomi menestyy tulevaisuudessa.

Esimerkiksi Vantaalla on käytössä olevassa tsempparimallissa työelämävalmennusta tarjoavat henkilöt, joilla itsellään on samaa kulttuuritaustaa ja valmiutta antaa vertaistukea kaupunkiin hiljattain saapuneilla.

Mitä se kotoutuminen sitten tarkoittaa?

– Että saa koulutuksen ja löytää työtä, vastaa Rokkanen.

– Mutta työllistymisen ohella on myös tärkeä päästä muutoinkin vahvemmin sisään yhteiskuntaan. Hyviä esimerkkejä ovat paikalliset urheiluseurat, jotka ovat onnistuneet saamaan vanhempia mukaan toimintaan.

Vantaan merkitys on ihan valtavan iso koko Suomen näkökulmasta.

Paikallista politiikkaa

Vantaalla poliittinen päätöksenteko on muutoksessa. Luottamusjohtaminen on ammattimaista: kaupunginhallituksen puheenjohtajisto on osa-aikaisia, samoin valtuuston puheenjohtajan tehtävä.

– Tosi paljon luottamushenkilöiden aika menee siihen, että mitä asioita on seuraavan kokouksen listalla.

Rokkasen toiveena on, että keskeiset poliittiset keskustelut ryhmistä ehtisivät käymään enemmän keskusteluja kaupungin toimijoiden, asukkaiden ja viranhaltijoiden kanssa, mutta myös keskenään.

– Vantaalla on perinteisesti politiikassa pystytty tekemään yhteistyötä yli puoluerajojen. Myös viranhaltijoiden kanssa on hyvä keskusteluyhteys. Vantaalla tehdään yleensä heti valtuustokauden alussa valtuustososopimus. On pyritty löytämään yhteiset nimittäjät ja saada niistä yhteinen vahva tahtotila.

– Valtuuston puheenjohtajana ajattelen, että värikäs keskustelu kuuluu politiikkaan, mutta toisaalta kaikkien tulee sopia kaupungintalon kahvilassa samaan pöytään. Siitä meidän pitää suomalaisessa demokratiassa pitää kiinni.

”Olin aivan ihastunut, miten mainio paikka!”

Kuntalehden sarjassa ”Viisi kysymystä” tunnetut suomalaiset kertovat tärkeistä paikkakunnista, kunnista ja kylistä. Tässä osassa kirjailija Maija Kajanto paljastaa, mikä kunta on tehnyt häneen vaikutuksen ja onko Kajannon kirjoista tutulla kahvilalla esikuva todellisuudessa.

Teksti Leena Hirvonen **Kuva** Markus Sommers

❶ Mitkä ovat sinulle rakkaimmat kylät tai kaupungit ja miksi?

– Ensimmäiseksi Hämeenlinna. Olen sieltä kotoisin, kävin siellä kouluni ja siellä asuvat yhä vanhempani ja sisarukseni.

– Asun Helsingissä, johon verrattuna Hämeenlinna on pieni kaupunki, mutta hyvällä tavalla. Helsingissä elämä täyttyy aikatauluista: paljonko kuluu aikaa siirtymään sinne ja tänne ja mitä ehdin tehdä päivän aikana. Jo pelkästään hyvän ruokakaupan löytäminen Helsingissä vie paljon aikaa. Hämeenlinnassa ei ole samanlaisia ruuhkia, pääsen nopeasti eri paikkoihin, hyvin varusteluja kauppoja on lähietäisyyksillä.

– Hämeenlinna on hyvällä tavalla tavallinen ja samalla erityinen, historia näkyy yhä. Se ei ole mikään Prisman ympärille rakennettu Bygghuset-kaupunki. Pidän ajan kerrostumista kaupungissa. Kaupunki on siistiytynyt ja kehittynyt lapsuudestani, viihtyvyyteen on kiinnitetty huomiota esimerkiksi puistoissa. Kun saavun Hämeenlinnaan, pulssini laskee.

– Toinen minulle rakas paikkakunta on Ääslompolo, josta vanhempani viimein eläkepäivillään ostivat mökin. Kuljimme Lapissa koko lapsuuteni, aina lomilla, joskus vietimme siellä joululakin. Lappi on ainutlaatuinen. Luonnon keskellä asiat saavat oikeat mittasuhteet. Saatan esimerkiksi havahtua siihen, että eihän tässä olekaan mikään stressi, vaan asiat ovat tosi hyvin. Toiset vierastavat kaamosta, minulle se on kuin peitto. Hämärässä oleminen tekee ihmiselle kauhean hyvää.

❷ Mihin paikkakuntaan sinulla on jotenkin erityinen suhde ja miksi?

– Erityinen suhde minulla on ehkä mökkipaikkaamme

Tuuloksessa. Kunta itsessään on tosin jäänyt minulle etäiseksi, sillä kesämökillä ollaan vähän sellaisessa omassa Suomi-kuplassa eikä oikein missään kunnassa varsinaisesti.

❸ Mikä paikka on tehnyt sinuun vaikutuksen ja miksi?

– Kuortane! Aivan uskomaton paikka! Ajelin sinne kirjailijavierailulle syykuussa ja olin todella vaikuttunut!

❹ Mikä teki erityisen vaikutuksen?

Erityisen vaikutuksen minuun teki vanhaan kansakouluun tehty kirjasto ja oma yksityinen kirjakauppa, jossa jokaisella huonekalulla tuntui olevan tarina. Aivan ihana! Lisäksi Kuortaneella oivalsin, miten merkittävä taho on urheiluopisto. Siellähän harjoittelevat ihan olympiatason tähdet! Olen kova hiihtämään. Veikkaan, että Kuortaneella on talvella ladut hyvässä kunnossa. Sinne täytyy ehkä lähteä uudestaan.

❺ Millainen on unelmiesi kylä tai kaupunki?

– Sellainen, jossa on pääkatu tai keskusta, ja jossa on säilytetty myös vanhaa, ehkä puuarkkitehtuuria, eikä revitty kaikkea alas. Lisäksi unelmieni kylässä on aina kahvila. Minusta kahvilat ovat kylien sieluja ja sydämiä. Ymmärrän, ettei yrittäminen ole tänä päivänä helppoa ja toimiakseen pienessä kunnassa kahvilayrittäjän on oltava melko laaja-alainen. Siksi ilahdun aina, kun törmään sellaiseen kylään tai kuntaan, jonka kahvila on omanlaisensa turistinähtävyys, sinne tullaan retkelle kauempaakin. Esimerkiksi mökkimme lähellä Vihavuoden koskikahvila ja Tuulosrievän aittakahvila ovat tällaisia. Nähtävyyteen verrattava kahvila löytyy myös Vääksystä. Aivan ihana ranskalainen kahvila puutarhoineen! Ja paljastan, kahvila koivun esikuva on Pihtiputaalla...

”

**Kuortane!
Aivan
uskomaton
paikka!**

KUKA:
MAIJA KAJANTO

■ Kirjailija.

■ Syntynyt 1978.

■ Tunnettu Kahvila Koivu -sarjan kirjoittajana.

■ Uusin kirjasarja on Puistokadun pesula.

Maija Kajanto on
helsinkiläinen kirjailija.

Kuvassa kellonmyötäisesti keskipäivästä: Ulvilan Mikko Löfbacka ja alla Jyrkin kanssa Kuntalehden Tiina Ojutkangas, Kalajoen Juha Matilainen ja Pirjo Männistö, Reisjärven Matias Ojalehto, Vetelin Tuija Leivo-Rintakorpi, Virtojen Henna Viitanen ja Ylivieskan Maria Sorvisto. Keskellä Tiinan kanssa Inkoon Robert Nyman ja KAKS:n Jenni Airaksinen ja alla Alavieskan Kari Pentti, Juvan Mervi Simoska, Kannuksen Jussi Niinistö, Haapajärven Jonna Tamminen.

Kuntajohtajat kehuuvat omaansa ilman estoja

Päättävät elimet jalkautui Kuntamarkkinoille ja mikä tieto oli tuloksena? Kuntajohtajat kehuivat estottomasti omia kuntiaan. Lue juttu ja kuuntele podcast!

Teksti Tiina Isotalus ja Jyrki Liikka

Iloisen kuntamarkkinahumun keskellä Päättävät elimet -podcastin Meet&Greet -tuokiossa piipahti kuntien ja kaupunkien päättäviä elimiä sekä johtavaa virkakuntaa. Pysimme heitä kehumaan napakasti omaa kuntaansa, ja helposti se sujui!

Juvan kunnanjohtaja **Mervi Simoskan** mukaan reilut 580-vuotias kunta porskuttaa edelleen vahvana.

– Olemme erittäin pippurinen pitäjä, meillä on loistava sijainti vitostiellä ja vahva Juva-henki, koska meillä päättäjät ja kuntalaiset puhaltavat yhteen hiileen.

Kalajoen talousjohtaja **Pirjo Männistö** muistuttaa, että länsirannikon helmi on Suomen matkailupääkaupunki.

– Kalajoki on tunnettu Hiekkasärkistä. Meillä käy kesäaikana noin miljoona matkailijaa! Meillä on paljon yrittäjiä, joista olemme erityisen ylpeitä. Ja kolmantena meillä on vahva kuntatalous.

Kaunista luontoa ja pöhinää

Pääkaupunkiseudun kupeessa sijaitsevan Inkoon kunnanjohtaja **Robert Nyman** kehuu kunnan olevan hyvin toimeentuleva ja jopa kasvava saaristokunta.

– Meillä on Suomen kaunein luonto ja iloisimmat ihmiset. Palvelut ovat loistavia ja jopa talous on hyvässä kunnossa. ...vielä.

Vetelin valtuuston puheenjohtaja **Tuija Leivo-Rintakorpi** on luonnostaan samoilla linjoilla.

– Vetelissä on valtavan hienot maaseutumaiset perinnemaisemat ja aktiivista yrittäjyyttä. Tällä hetkellä työttömyysprosentti Keski-Pohjanmaalla on meillä kaikkein alhaisin. Hyvin porukat työllistyvät, jos ei omassa kunnassa, niin naapurikunnissa.

Haapajärven kaupunginjohtaja **Jonna Tamminen** muistuttaa, että Haapajärvi sijaitsee keskellä Suomea.

– Meillä on hyvä pöhinä liittyen vihreään siirtymään; vetyyn, tuulivoimaan ja aurinkovoimaan. Ollaan erittäin ketterä, yritysmyönteinen ja avarakatseinen kunta – myös kaupunginjohtaja on semmoinen, Tamminen tiivistää.

Hankkeet liikkeelle vauhdikkaasti

Ylivieskan kaupunginjohtaja **Maria Sorvisto** haluaa houkutella väkeä vierailulle uuteen kauppakeskukseen. **Henna Viitanen**, Virtain kaupunginjohtaja, kehottaa painamaan mieleen, että Virrat on Suomen ainoa monikollinen kaupungin nimi.

Reisjärven kunnanjohtaja **Matias Ojalehdon** kehu suorastaan mykisti Päättävät Elimet.

– Reisjärvellä ainutlaatuista on se, että ainoana kuntana Suomessa laitamme yrittäjien hankkeet liikkeelle 24 tunnissa. Siihen ei pysty kukaan muu!

Ensi vuonna Kuntamarkkinoiden ohjelmistossa voisi olla Kunta-kehumisen SM-kisat. Omaperäisin ja hauskin kehu saa palkinnoksi kunniaa ja mainetta. Sivutuotteena voittoaomakehuttuun paikkakuntaan todennäköisesti suuntautuu kohtuullisen suuri muuttoliike.

MAINOS

**Puhdasta mukavuutta
matonpesuun.**

Kysy lisätietoja
ja pyydä tarjous!

Antti Matonpesualtaat ja
mattomankelit

SUOMEN SÄILIÖNPÄÄTY OY

Pinotie 7
33470 YLÖJÄRVI

Puh (03) 3484666

www.sailionpaaty.com
info@sailionpaaty.com

Kuuntele Päättävät elimet! Löydät sen Spotifystä, Apple Podcasts -palvelusta ja muilta alustoilta. Seuraa Päättävät elimet -podcastin sisältöjä ja tekemistä myös somessa.

Rakennetun ympäristön lakien uudistamisessa 1+1=4

Kunnat kantavat vastuun kuntalaisten elinympäristöstä sekä sen toimivuudesta kokonaisuutena. Kunnat tarvitsevat tärkeään työhönsä toimivan lainsäädännön, kirjoittaa rakennetun ympäristön juridiikkaan erikoistunut johtava juristi Minna Mättö Kuntaliitosta.

Teksti Minna Mättö

Sipilän hallituksen kaudella, keväällä 2018, käynnistettiin maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) kokonaisuudistus. **Marinin** kaudella valmisteltiin kaavoitus- ja rakentamislakia, mutta kokonaisuudistus kariutui ja hallituskauden loppumetreillä säädettiin rakentamislaki. Samalla MRL:sta entiselleen jäävän osuuden nimeksi muutettiin alueidenkäyttölaki.

Orpon kaudella on tarkoitus säätää uusi alueidenkäyttölaki sekä kaavojen toteuttamista koskeva lakikokonaisuus. Uuden alueidenkäyttölain säätämisen jälkeen MRL:sta jäisi jäljelle vielä joksikin aikaa osa, jonka nimeksi tulisi laki kaavojen toteuttamisesta.

Kun viimeinenkin osa uudistuksesta aikanaan saadaan valmiiksi, on tarkoitus säätää yhdyskuntakehittämislaki ja yhdyskuntarakentamislaki. Jälkimmäinen sisältäisi sääntelyn, joka nyt on laissa kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta. Lopulta siis kahdesta laista onkin tulossa neljä lakia.

Miten säättely jakautuu?

Rakentamislaisissa säädetään muun muassa rakentamisen luvittamisesta, rakentamiselle asetettavista vaatimuksista, rakentamisen ohjauksesta ja valvonnasta ja eri tahojen vastuista rakentamisessa. Rakentamislaki on tullut muutettuna voimaan 1.1.2025.

Uudessa alueidenkäyttölaissa on tarkoitus säätää mm. maakunta-, yleis- ja asema-kaavoituksesta, kaavoitusmenettelystä ja vaikutusten arvioinnista, valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista ja kansallisista kaupunkipuistoista.

Yhdyskuntakehittämislaissa on tarkoitus säätää mm. maapolitiikasta - sen harjoittamisesta ja seurannasta, osallistumisesta yhdyskuntarakentamisen kustannuksiin, lunastuksesta, korvauskysymyksistä ja tonttijaosta.

Yhdyskuntarakentamislaisissa on tarkoitus säätää muun muassa katujen ja muiden yleisten alueiden suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta, yleisillä alueilla tehtävistä töistä ja niiden valvonnasta sekä hulevesistä.

Näiden ydinlakien kokonaisuuteen liittyvät kiinteästi lunastuslaki, laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja laki rakentamisen suunnittelu- tai työnjohtotehtävissä toimivien pätevyyden osoittamisesta.

Kuntaliitto onkin kantanut huolta lakikokonaisuuden eheydestä, toimivuudesta ja ymmärrettävyydestä.

Miksi kokonaisuus on tärkeä?

Kunnat kantavat vastuun kuntalaisten elinympäristöstä sekä sen toimivuudesta kokonaisuutena. Kunnat tarvitsevat tärkeään työhönsä toimivan lainsäädännön. Tätä on myös lainsäädäntöä omissa paloissaan kehitettäessä ymmärrettävä syvällisesti. Yhdyskuntarakentamisen prosessien sujuvuudesta yli eri lakien on huolehdittava.

Voisi sanoa, että ei ole väliä, onko sääntely yhdessä vai useassa laissa: lakeja yhdessä lukien asiat selviävät. Asia ei kuitenkaan ole niin yksinkertainen.

Jo nyt on havaittavissa, että lakikokonaisuuden pilkkominen haastaa niin lain

kehittäjiä, kirjoittajia kuin soveltajia. Haasteita tulee myös jatkossa, kun lakeihin kohdistuu muutostarpeita. Soveltaja ei pysty paikkaamaan aukkoja tai ratkaisemaan epäjohtonmukaisuuksia, jos sellaisia lakikokonaisuuteen jää.

Lakien pilkkominen voi johtaa siihen, että eri lakien parissa toimivat ajautuvat siiloihinsa. MRL:ia soveltaneille uudet lait saattavat helpommin hahmottua kokonaisuutena. Lainsäädännölle tulee kuitenkin jatkuvasti uusia lukijoita, joilla ei ole samaa tulkintakehystä käytettävissään.

Vaatinee siis vähintäänkin kohtalaista ponnistelua, että lait muodostavat myös sen kehittäjien ja käyttäjien mielessä kokonaisuuden. Aiemmin asioiden sisällyttämisen yhteen ja samaan lakiin on auttanut ymmärtämään laajempaa kokonaisuutta - sen osia ja niiden välisiä suhteita.

Kuntaliitto onkin kantanut huolta lakikokonaisuuden eheydestä, toimivuudesta ja ymmärrettävyydestä, erityisesti kuntakentän lainsoveltajien kannalta. On myös tärkeää, että jokainen pystyy lukiessaan lakeja ymmärtämään niitä.

Mikä auttaa hahmottamaan?

Kuntaliitto on tuonut esiin, että lakien ja niiden mukaisten menettelyjen väliset yhteydet tulee lakivalmistelussa tunnistaa. Lakien väliset viittaukset ovat välttämättömiä aiemmin yhtenäisen kaavoitusta, kaavan toteuttamista ja rakentamista koskevan lakikokonaisuuden nyt hajautuessa useisiin eri lakeihin.

Kuntaliitto on myös tuonut esiin, että viimeistään nyt, kun rakennetun ympäristön lainsäädännön kokonaisuus alkaa hahmottua muotoonsa, tulisi lakiesityksiin sisällyttää yhteisvaikutusten arviointi lakien kokonaisuudesta.

Kirjoittaja on rakennetun ympäristön juridiikkaan erikoistunut johtava juristi Kuntaliitossa.

MAINOS

Säästä kuntasi varoja valmiilla ja joustavalla tietojärjestelmällä

Abilita tuo **kuntaorganisaatioille toiminnanohjausjärjestelmät**, jotka tehostavat talous- ja henkilöstöhallintoa (Unit4 ERP) sekä sujuvoittavat varhaiskasvatuksen arkea (Päikky).

Ota yhteyttä ja varaa maksuton
markkinavuoropuhelu:
abilita.fi

Suomen luotettavin julkishallinnon
järjestelmätoimittaja

